

ISTORICUL

A.

40 DE BISERICI DIN ROMÂNIA

DE

Preotul MARIN DUMITRESCU

*„Monastirile zidite
De pe atunci mărturisesc,
Tot învingeri împlinite
De poporul Românesc.”*

G. Sion.

VOLUMUL III

BUCUREȘTI

STABILIMENT DE ARTE GRAFICE „UNIVERSALA”.

14, — STRADA COVACI, — 14

1907

www.dacoromanica.ro

AUTOR *Prof. Marin Drăscu*

VOL *Istoricul a 40 de biserici din România*

N^o *1811*. ANUL *1907*

PREFATĂ

În prefața celor 2 cărți ale mele numite: «Istoricul a 40 de biserici din România», am spus, că scopul pentru care m'am hotărât să le scriu și tipăresc a fost ca și la prezenta; adică:

I-ii, să se pomenească ctitorii cari au zidit acele biserici.

II-lea, ca niște cărți de lectură ce sunt să se înlocuiască și prin ele întru câțiva din mâna românului, dar mai cu seamă a tineretului de astăzi, acele scrieri veninoase și vătămătoare moralei creștine, provenite dela străini, și care numai scopuri bune și folositoare neamului românesc nu au. Ci din contra de a săpă biserica și religia creștină, care a fost, este și va fi, fala, podoaba, și temelia statului Românesc.

Incurajat de Sf. Mitropolie din București, fiindcă mi-a aprobat ambele volume d'a se distribui în țară și ceti ca folositoare¹⁾, mai având dovadă de aprobare și din partea Sf. Mitropolii a Moldovei și a altor persoane distinse²⁾. Pe de altă parte văzând că această întreprindere e importantă și pentru folosul istoriei patriei noastre fiindcă a fost luată în seamă de persoane distinse care să ocupe cu istoria acestei țări; eu stimulat de aprobările făcute modes-

¹⁾ Volumul I cu No. 1407 (1899) și volumul II cu No. 6180 (anul 1906).

²⁾ Vezi și în vol. II.

telor mele cărți, și gândindu-mă că și ele poate vor aduce un mic folos istoriei, și că fac și eu cu aceasta un mic bine fărăi mele, nutrit cu această nădejde, m'am sărguit în orele mele îngăduite de serviciul preoțesc și am umblat și m'am ocupat, și mulțumită lui Dumnezeu că mi-a ajutat de am putut alcătui nu cu puțină osteneală și cheltuială și prezentul al III-lea volum.

Dar această lucrare fiind prea mare și vastă pentru puterea mea, pe de altă parte fiind convins de importanța ei, am credință că alții cu mijloace mai mari, nu ca ale mele, o vor desăvârși.

Și atunci când Românul va avea sub ochii săi alcătuit istoricul tuturilor bisericilor din țara noastră, va ști prețui cât de bun și folositor a fost rolul bisericii și religiei în țara Românească în generațiile trecute, și va cunoaște în mod cert și părți din istoria patriei sale.

Preotul MARIN DUMITRESCU.

29 Octombrie 1907.

ROMANIA

Iași, 3 Februarie, 1906.

MITROPOLIA MOLDOVEI ȘI SUCEVEI

Cabinetul Directorului

**Prea Cucernicului Preot Marin Dumitrescu, comuna
Dobroești, județul Ilfov.¹⁾**

Primindu-se 2 volume „Istoricul a 40 biserici“, ce a-ți binevoit a oferi pentru biblioteca Sf. Mitropolii a Moldovei și Sucevei, Inalt Prea Sfințitul Mitropolit, a autorizat pe subsemnatul să vă comunice mulțumirile Inalt Prea Sfinției Sale și prin aceasta, precum v'a exprimat mulțumiri publice și prin revista „Biserica Ortodoxă Română“.

Primiți, vă rog, Prea Cucernice Părinte, încredințarea deosebitei mele considerațiuni.

Director, Econ. L. V. Ionescu.

Prea Cucernice Părinte,

Vă mulțumesc din suflet pentru bunavoință cu care a-ți întâmpinat apelul meu. Am primit cărțile P. C. V. pentru biblioteca parohiei mele, în care scop vă trimet alăturatele exemplare din lucrările mele pentru biblioteca P. C. V., 3 pentru P. C. V. cu rugămintă de a-mi trimite un rând din lucrările P. C. V. pentru mine personal, pentru care cu anticipație vă mulțumesc. Nu vă cunosc personal,

1) Aceste scrisori între altele, considerându-le ca îndemnătoare de a lucra, le public aici pentru onoarea celor cari mi le-au trimis.

dar face mult că vă cunosc din roade, căci pomul bun din roadele sale se cunoaște.

Cu bine și cu sănătate, și înainte cu Dumnezeu.

Econom Ioan Mălăescu.

Târgu-Jiu, 22 Februarie, 1906.

Sf. Sale Preotului Marin Dumitrescu, comuna Pantelimon-Dobroești, jud. Ilfov.

Părinte Dumitrescu,

Am primit cele 2 volume din lucrarea sf. tale, „Istoriul a 40 de biserici din România“. Îți mulțumesc din inimă, mi-ai înlesnit puțința să-mi înzestrez mica mea bibliotecă încă cu o operă care mă interesează foarte mult, ca drept credincios român și ea profesor de religie. Imi sunt bine cunoscute și de mult curatele-ți sentimente, chemarea Dumnezească cu care ești investit. Primește, dar, viile mele feliitări pentru munca, inteligența și cu toată tragerea de inimă ce-ai depus în alcătuirea operei în chestiune.

Șt. Eftimescu.

4 Iunie, 1906.

Sf. Sale Părintelui Marin Dumitrescu, comuna Pantelimon-Dobroești (Ilfov).

București, 19 Ianuarie, 1906.

Prea stimate Părinte,

Vă fac cunoscut înscris cunoștința cu un alt distins preot, părintele Bălășel din Vâlcea. Sf.-sa voește să vă cunoască, căci lucrează la o carte importantă. Are nevoie și de cărțile Sf.-voastre, vă rog, deci, să i le trimeteți pe adresa T. Bălășel, paroh, Ștefănești, Vâlcea. Costul îl veți primi imediat prin mărci postale dela părintele Bălășel.

Cu stimă

Al. T. Dumitrescu

Academia Română

Sf. Sale Părintelui Marin Dumitrescu, preot în Dobroești, (Ilfov).

Cinstite Părinte,

Iartă-mă, te rog, că vin tocmăi acum să-ți mulțumesc din toată inima pentru bunătatea ce ai avut să-mi trimiteți cărțile sf.-tale. Le-am citit și pe cât îmi va fi trebuință mă voi folosi de ele și în lucrarea mea. La timp ți să va trimete cartea noastră și sf.-tale.

Rămân al sf.-tale mult obligat.

Econom T. Bălășel.

1906, Fevruarie 25.

Părintelui M. Dumitrescu, com. Dobroești, jud. Ilfov.

2 Octomvrie 1907.

Mult stimat Părinte,

Nu vă puteți închipui câtă mare bucurie sufletească am avut când am primit cartea : „Istoricul a 40 biserici“, vol. II, ce ați avut multă bunăvoință de a-mi trimite. Vă mulțumesc din inimă, și vă încredințez că o voi păstra ca un odor de cea mai mare iubire frățească și recunoștință ce vă păstrez. Bunul Dumnezeu să vă dăruiască sănătate și viață îndelungată ca să continuați încă mai departe mărul și frumosul scop ce urmăriți pentru adevărarea marelui credințe religioase ce aveau străbunii noștri. Și pentru re-deșteptarea și luminarea neamului nostru.

Primiți, vă rog, mult stimat Părinte, încredințarea deosebitei mele considerațiuni ce vă păstrez.

Preot D. Ioneanu
Biserica Spirea Veche.

Reverenței Sale, Preotului Marin Dumitrescu, com. Panteimon, jud. Ilfov.

EPISCOPIEA RÂMNICUL VÂLCEA

Episcopia Râmnicul-Vâlcea este cea mai veche din țara Românească. Ea datează dela anul 1370.

Orașul Râmnicul s'a format din satul ce se afla lângă niște bălți pline de pește, de unde și numele de Râmnic, — slavonește *Ribnic* pescărie ¹⁾.

Episcopia Râmnicului este o continuare, întreruptă câțva timp din cauza vremurilor rele de pe atunci, a Mitropoliei dela Severin. Cel dintâiu Mitropolit a fost Antim care a strămutat Arhiepiscopia din Severin la Râmnic. Clădind aici și biserica reședinții episcopale. Tradiția socotește pe Antim de Eftimie. Aceasta provenind din prefacerea lui Antim în *Aftim*, *Aftimie* și de aici *Eftimie* ²⁾.

Locul unde a fost prima biserică când s'a strămutat episcopia dela Severin a fost satul Oltenii, aproape de Râmnic și de aici strămutată la Râmnic de episcopul Mihail, când a zidit și biserica de aici.

Dela anul 1401 când Mitropolitul Atanasie al Severinului este pomenit pentru cea din urmă oară în actele patriarhiei dela Constantinopole, și până la 1496, când Radu cel Mare organizează biserica Munteniei întemeind și episcopia Buzăului, și până la episcopul Mihail al Râmnicului să știe puțin despre episcopii ce a păstorit la Râmnic.

La anul 1847 arzând parte din orașul Râmnic cu epis-

1) Ghenadie Craioveanu. *Condica Sfântă*. pag. 22.

Episcopul Atanasie II al Râmnicului. Ist. Epis. R.: Noul Severin, pag. 32. St. N. „Albina“ Anul X, No. 30—31. pag. 799.

Iar Vâlcea se zice fiindcă locul e numai văi și dealuri.

2) Episcop Atanasie II, op citat.

copiea și biserica ei, a fost mutată la Craiova unde a stat 9 ani, apoi mutată iar la Râmnic.

Dela întemeierea episcopiei Râmnicului și până astăzi sunt cunoscute trei biserici episcopale, care au fost clădite pe locul unde se află această episcopie acum, afară de vechea biserică dela Olteni.

În urma profanării bisericii dela Olteni prin asasinarea lui Radu dela Afumați ¹⁾, Episcopul Mihail mută episcopia la Râmnic, zidind și biserică de zid, pe care a prefăcut-o Clement, și mai târziu episcopul Calinic, care zidi pe cea de astăzi. Biserica episcopului Mihail a fost dreaptă fără turle, cum a fost și cea dela Olteni.

Biserica episcopului Mihail a durat aproape 200 ani, până la războiul turcilor cu nemții, când i s'a dat foc și a ars cu case cu tot la anul 1739, apoi a fost refăcută de episcopul Clement, care a durat peste 100 ani, adică până la anul 1847, când stricându-se de vechime, și de focul întâmplat în anul acela, a fost prefăcută din temelie, așa cum e astăzi, de episcopul Calinic, care în frontespiciu i-a pus această inscripțiune:

„Intru mărirea sfintei treimi, Tatăl, Fiul și Duhul sfânt, „s'a clădit din temelie, această sf. biserică, numită din vechime arhiepiscopie a Râmnicului Noului Severin de iubitul de Dumnezeu episcop al acestei episcopii D.D. Calinic Cernicanu întru cinstea sf. erarh Nicolae dela Miralichiei, în care acest loc și de-a fost mai înainte biserică clădită de arhiepiscopul Eftimie al Severinului și Mihail episcopul, dar la anul 1735, în vremea războiului, turcii cu nemții, arzând, s'a făcut a doua oară de părintele Clement episcopul, apoi d'atunci și până la anul 1847, stricându-se de vechime, precum și de focul întâmplat în anul acela prin mai multe orașe, cum și într'aceasta mistuind atât o parte din oraș, cum și această episcopie în toate împrejurările ei și bolnița, au rămas numai niște ziduri ruinate până la anul 1850, când după alegerea făcută de Obștescul Divan al țării, suindusă pe scaunul episcopul prea sfinția sa D.D. Calinic, și văzând cu părere de rău dărăpănarea lor, nu după mult timp a pus în lucrare mai în-

1) St. Nicolaescu. Document Slavo-Române, pag. 53.

„tâiu facerea caselor arhieresti, neavând loc de locuință, apoi înpins de râvnă, dragoste și zel religios, a început această sf. biserică, precum să arată din temelie, și a în-podobit-o cu zugrăveli, odoară și altele care să vede, pre-făcând încă și seminarul, precum asemenea a mai clădit iarăși din nou casele de lângă bolniță pentru scoala can-didaților de preoție și altele care se văd împrejur, toate acestea luând săvârșire în zilele bine credinciosului Domn stăpânitor al țării Barbu Dimitrie Știrboiu VV. Anul 1856 Noembre 3.“

Episcopia Râmnicului mai are o biserică, numită la bolnița, ceva mai sus de biserică cea mare¹⁾ al cărui întemeetor a fost episcopul *Clement*, ajutat cu ajutor material de monahul *Theodor*, și de *Pahomie monahul*, de mirenii Preda Bujoreanul, cu fiul său *Constantin*, și cu monahul *Leontie* care au dat 80 taleri.

Iată și inscripțiunea ei:

„Această sf. și Dumnezească biserică ce se chiamă bol-niță intru care să cinstește și să prăsnuește Adormirea Prea sfintei Născătoare de Dumnezeu și pururea fecorei Mariei este zidită din temelia ei prin osteneala și cu toată cheltueala a prea sf. sale Chir Climent episcop, precum și biserică cea mare earăși de sf. sa s'a înălțat și cu zugrăveli s'a în-podobit, în zilele Mării Sale Ion Constantin Niculae VV. ispravnicul fiind Spiridon monah chelar Oc-tombre 20, 1746“.

Alta scrisă înăuntru cu penelul probabil de zugrăvi:

„Dăditu-sau aceasta sf. și Dumnezească biserică din temelie și cu alte odoare sau frumusețat prin nevoința și cheltueala smeritului Chir Climent episcopul Râmnicului, 7526. Zugravii Popa Gheorghe Radia Diacon.“

Forma bisericii este ca corabia, tâmpla de zid. Pictura bizantină.

Această episcopie mai are și un prea frumos paraclis, Iată inscripțiunea din frontispiciu:

„Acest sf. și Dumnezeesc paraclis din temelia lui este

1) În vara anului 1904 vizitând această sf. episcopie, am văzut că aici e înmormântat episcopul Ghenadie Bănăceanu, pe care l'am cunoscut pe când era profesor la ambele seminare Central și Nifon din București, și în urmă ca arhieru și episcop.

„zidit și cu zugrăvele împodobit din bun gândul și cu toată
„cheltueala cinstului și de D-zeu iubitorului părintelui
„Chir Grigorie episcop al acestei sf. episcopii întru slava
„lui Dumnezeu și întru lauda tronului sf: marelui erarh
„Grigorie Bogoslavul în zilele luminatului Domn Ioan Gri-
„gorie Ghica VV. 7529.“

Înăuntru d'asupra ușii, cu penelul:

„Intărirea celor ce nădăjduesc spre tine. Intăresce Doamne
„biserica care ai câștigat cu scump sângele tău, sau zugră-
„vit acest sf: paraclis la leat 7262, sfârșindusă la luna lui
„August în 25 zile.“

Episcopul Ghenadie Enaceanu a restaurat la anul 1890
acest paraclis. În acest paraclis să află un epitrafir oferit
de Constantin VV. Brancoveanu.

În catedrala sf. Episcopii de Râmnic să află 28 de cruci
îmbrăcate cu argint. Una din aceste cruci are o părticică
din cinstitul lemn al crucei ce a fost răstignit Isus Christos.
Mai este o cruce adusă dela Islaz, care a servit la 1848
la jurământul guvernului provizoriu. Sunt apoi câte-va de
purtat pe pept. Una este a Arhimandritului Eufrosin Po-
teca, fost director al liceului Sf. Sava din București, și
egumen al monastirii Motru. Mai are mai multe sfinte cruci
de argint poleite cu aur. Mai multe ripide și cădelnițe de ar-
gint, și tămâietoare de același metal. Una dela Mitropolitul
Nifon pe când a fost egumen al monastirii Coziea.

Să află în biserica sfintei episcopii icoane vrednice de
însemnat prin frumusețea picturii și vechimea lor. De ase-
menea cutii cu sfinte moaște și antemise. Mai multe icoane
vechi pictate în stil bizantin. Una din ele ce să află în
biserica bolniței¹⁾ din anul 1747 din timpul episcopului
Climent.

Are trei evanghelii îmbrăcate cu argint poleite cu aur.
Una din acestea și un chivot în forma monastirii Sadova
dată de episcopul Atanasie I. Un chivot cu sfinte moaște.
Între care: capul sf. mucenic Mercurie. Altul cu trei sfinte
mâini, una a sf. apostol Filip, alta sf. Mihail episcopul
Sinadelor, și a treia a sf. mucenița Marina.

Pe mâna sf. apostol Filip are această inscripțiune:

1) Când am vizitat episcopia, la această biserică am asistat la ofi-
cierea sf. Liturghii.

„Această sfântă mână dreaptă a Apostulului Filip unul din cei 7 diaconi a cumpărat bine credinciosul Ion Matei Basarab VV. și Doamna lui Elena de la un călugăr al sf: Munte și a plătit'o și a înfrumusețat'o cu argint cu pietre și cu aur și a pus'o în monastirea Arnota unde este hramul Arhistraticului Mihail. Să fie lui întru amin-tirea vecinică ; dacă cineva va voi a o lua sau vinde să fie lui dușmani acest sfânt la înfricoșată judecată în ceruri. De această lucrare e încunoștințat și prea sfințitul Mitropolit chir Teofil și s'a săvârșit această lucrare în anul 7154 — (1647) luna Noembrie ziua 5“.

Pe mâna cuviosului Mihail :

„Aceste sfinte moaste, mâna celui întru sfinți părintele nostru Arbiepiscop Mihail al Sinadei, a cumpărat'o bine credinciosul Ion Matei Basarab VV. și Doamna lui Elena de la călugări din sfintul Munte și a plătit'o cu mare preț și le-a înfrumusețat cu argint și aur și pietre și le-a pus în monastirea Arnota unde este hramul Arhistraticului Mihail și Gavriil. Să-i fie lui și părinților lui vecinică pomenire. Dacă cine-va va voi a le lua sau vinde să-i fie dușman, la înfricoșată judecată în cer. Despre această lucrare este încunoștiințat prea sfințitul Mitropolit Chir Teofil. Această lucrare s'a săvârșit în anul 7150 (1642) luna Noembrie“.

Pe mâna sf. mucenițe Marina această inscripțiune :

„Această ferecătură a cinstitei mâini muceniței Marinei care să află la sfântă mănăstire Arnota a făcut'o jupân Haralambie și cu soția mea Mariea din Băjesci Ianuarie 15 zile 7170 (1662).“

Să mai află în biserica sfintei episcopii de Râmnic 11 candelă de argint. Aceste candelă au fost aduse dela metohul episcopiei din București ¹⁾ pe la anul 1838, când acel metoh a fost dărâmat de cutremur într'o noapte din luna Ianuarie.

Inscripțiunea după clopotnița episcopiei :

„Aceasta clopotniță este fondată la 1680 de Ștefan episcopul Râmnicului Noul Severin ; la 1742 s'a reparat de episcopul Climent ; la 1847 a ars ; Iar în zilele Maiestăței Sale Carol I Regele României și subt păstoriaea prea sfinției sale episcopul Iosif Bobuleseu, s'a rezidit din temelie la anul 1882“.

Vechea pisanie după clopotnița Episcopului Ștefan :

„Această poartă de piatră făcutus'a din temelie cu toată
„cheltuiala și nevoința părintelui Ștefan episcopul acestei
„sfinte episcopii, în zilele bunului credincios când
„a fost cursul anilor dela Adam 7188, iar dela moartea
„Domnului nostru Isus Cristos 1680 măscută Ianuarie 20, și
„s'a făcut și chiliile de piatră. Și ispravnic Ștefan monahul“.

Pe clopotul cel mare :

„Acest clopot s'a făcut la anul 1849 Septembre, în câr-
„muirea sfinte episcopii de prea sfințiea sa părintele arhereu
„Nifon Sevastis, din materialul a trei clopote ale bisericeii
„sfinte episcopii din Râmnic, arse cu întâmplarea focului
„de la 7 Aprilie anul 1847, când s'a mistuit o mare parte
„a orașului Râmnicul și episcopia cu seminarul. La prefa-
„cerea acestui clopot îndemnător și ostenitor, cuviosul mo-
„nah Bonifatie, cu a căruia cheltueală s'a și turnat 650
„oca“.

Pe clopotul cel mare adus de la Cozia :

„In numele Tatălui, al Fiului și al Duhului sfânt, s'au
„făcut acest clopot cu toată cheltuiala răposatului arhiman-
„drit chir Todosie, fost igumen sfinteii mănăstiri Cozia, hra-
„mul sfântei Troiță, prin smeriții uceniciei săi chir Necta-
„rie arhimandritul, de acum igumen sfinteii mănăstiri Co-
„zia și Chir Metodie monahul Cotmiana întru întâiul an
„al domniei, măriei sale Ioan Alexandru Dimitrie Ghica
„Voevod“. Deasupra la toarte : „Neto 11345/8 #“. Jos pe
„margine de jurîmprejurul gurii : „Fudit Euricus Eber-
„bard Pestini 1834. Prin osteneala domnului chir Stan Po-
„poviciu din Sibii, leat 1834, August 7, de meșterul Hein-
„rich Eberhart din Peșta în Ungaria“.

Pe un clopot dela biserica bolnița :

„Acest clopot sau făcut prin darul Dumnealor P. D. Ca-
„tarincea, Stanc Pop C. Avrame și a altori făcători de bine ;
„și s'a dăruit la sf. biserică hramul Adormirea Maici Dom-
„nului bolnița sf. episcopii Râmnicul Vâlcei. Fiind pentru
„a tuturilor pomenire. 1848“.

Pe un alt clopot tot d'aici :

„Acest clopot este al sf. biserici bolnița sfinteii episco-

1) Astăzi grădina episcopiei.

„pii Râmnicul Vâlcei hramul Adormirea Maici Domnului
„1848“.

Pe crucea de marmură în grădina de la bolniță: „Ghe-
„nadie episcop Râmnicului, 1898“.¹⁾

În capul viei dela bolniță se află o cruce, și a fost pusă
de Constantin Șerban VV., în zilele episcopului de Râm-
nic, Dionisie la anul 1656.

Episcopia Râmnicului din timpuri depărtate și până la
secularizare (1863) a avut în stăpânirea sa o mulțime de
moșii, case, vii, haleștae, etc. Locuri de arătură, ogrăzi,
case, heleșteu, etc., în orașul și câmpul Râmnicului. În sa-
tul Oltenii, pe lângă metocul Oltenii, mai stăpânea mai
multe locuri și vii. În satul Bogdănești asemenea. Moșia
Muereasca cu o parte din muntele Peștera și muntele
Comarnicul. În Comanca de munte stăpânea schitul cu o
mare parte de moșie. În satul Buncști avea moșie. Mo-
șia Iaroslavești, ce se zice și Dosul. Moșie în Vlădești,
în Urzicari și Țeica, osebit de schitul Țeica.

La Ocnele mari moșie, vii, case. *La Troan* o vie, *la Ras-
culeasa* și *la Mul.* Moșie în *Copăcel*, *Mihăești*, *Madoea*, vii în
Drăgășeani, moșie în *Dărești*, în *Gârdești*, în *Bereni*; în *Prun-
deni* dela *Marta*, monahia *Paușeasca*, fosta soție a Radului
Clucerul Păușescu (1695). Moșie și vie în *Călina*, în *Zăvideni*,
Gușoeni, *Risipiții*, *Giulești*. În județul R.-Vâlcea mai stăpâ-
nea schiturile: Dobrușca, Sărăcinești, Oltenii, Ezerul, Co-
manca de munte, Bogdănești, Țeica, Petrarii și Poenarii
cu toate averile lor. În Gorjiu stăpânea averile schiturilor
Crasna, Strâmba și Tândălești. În Dolj, moșia *Cioroiul*, Bu-
haiul, heleșteul și ograda dela fântâna Obednenii. dela
Vornicul Ștefan Bărscoveanu (1787), și schiturile: Târnăvița,
Minschii, Crețești, Gănescu, Obedeauu, Maica Domnului
dela Dudu și sf. Dumitru.

În județul Romanați moșia *Bucinișul* sau *Bucșenești*, *Cor-
nișul* și *Viișara*, *Fărcașul*, Plăvicenii dela Doamna Stanca.
Și averile schiturilor: Popânzălești, Balșul, Măinești, Re-
cica, Boanta și Comanca de câmp. În Mehedinți: *Izvorul-
Frumos* și *Burila*, *Ascunsa*, *Stighința*, *Tatomirești*, *Fratostița*.

În județul Olt: Moșia Milcovul dela boerii Brătășeni

1) Mort la Neapole în Italia și adus în țară de guvernul țării.

(1714). O vie în dealul Piteștilor dela Ispas Abagiul sin Ștefan monahul cu femeea sa Marica (1696).

În județul Argeș stăpânea proprietățile schiturilor: Flămânda și Cornetul. În județul Ilfov : stăpânea averile celor 2 metoașe ale sale de aici, Sf. 40 de Muceniei și Tărășești.

În biserica cea mare a episcopiei Râmnicului se află trei pomelnice manuscrise. Unul datează din timpul Episcopului Ștefan (1674). Cel de al doilea din timpul episcopului Damaschin (1710). Cel de al treilea din timpul Episcopului Climent. În ele sunt scrise pomelnicele ctitorești care se mai găsesc, și care sunt următoarele :

„Pomelnicul jupânului *Savei Sârbul* care a dat taleri 40 la lucrul caselor.“

„Pomelnicul Proinegumenului *Paisie* care a răscumpărat viea dela Troean, dela Tudosie logofătului Olănescu.“

„Pomelnicul lui *Badea logofătului* dela Slatina. Acesta a dat partea de heleșteu și cu via dela Caracal.“

„Pomelnicul *jupânesei Vișii* care a dat un loc de vie la Urzicari.“

„Pomelnicul lui *Natanail monahul* care a dat la sf. biserică milă.“

„Pomelnicul *Vlădichi Arsenie* care a dat taleri 100.“

„Pomelnicul jupânului *Panaioț Eghisotis* care a dat taleri 200 ș'o evanghelie.“

„Pomelnicul lui *Șerban Cantacuzino*, feciorul lui Drăghici spătar, care a dat o sfită de ramovaț roșii.“

„Pomelnicul lui *Ignat Paharnicul Mihăiescul* ce a dat 100 stânjeni moșie în Hârșeani.“

„Pomelnicul lui *Anghel ot Sărăcinești comisul*, care a dat satul Buneștii cu rumâni cu moșia toată. *Paraschivul i comană* au dat locuri de arat în câmpul Râmnicului. *Constantin* a dat o vie în dealul Boerilor și un loc de arat în câmpul Bojoranilor.“

„Pomelnicul boerilor din Sărăcinești, *Tănase Comisul, Anghel Mibăescul, Clucerul Tănase Păușescul, Marta monahiea* ce au dat moșia Mihăești, și s'au îngropat la episcopie (1685).“

„Pomelnicul lui *Tudor feciorul Radului logofătul al Ba-*

dei din Argeș care a dat moșie la Fedeleşoiu și este îngropat la episcopie (1685).“

„Pomelnicul boerilor ot Ruda ot sud Olt care au dat la sf. episcopie un vad de moară în apa Râmnicului.“

„Pomelnicul jupânesei Stanchii ot Albeșii fata Pârului logofătului ot Ruda care a dat toată partea ei de moșie în câmpul Râmnicului. A patra parte din moșia Rudeanilor și partea Pârului toată.“

„Pomelnicul jupânesei Marinei Albeascăi a dat un loc de vie și o livade împrejur împreună cu postelnicul Rudeanul.“

„Pomelnicul boerilor Buzestilor care au dat satul Cioroiul ot sud Dolju și satul Drăgășani, satul Orlesci, și țigani. Și au închinat monastirea Dobrușea metoc. sfintei episcopii cu toate moșiile și cu țigani. Numele scrise în pomelnic : Preda ban, Catalina (soție), Mara (noră), Radul Clucer, Beda (soție), Mariea (noră), Nicola (fiu), Stroe stolnic, Sima (soție), Vlădăza ot Drăgășani, Elena Matei.“

„Pomelnicul Ananiei monahul care a dat moșie la Drășani, ce au cumpărat de la Matei Drăculeșcul, ș'a dat și o candelă de argint.“

„Pomelnicul boerilor Craiovescilor Brâncovenilor care au dat moșie Bucinișul ot sud Romanăți. Numele scrise în pomelnic : Danciul Stanca Radu Datco, David, Mariea, Barbul, Deadiul, Preda, Păuna, Papa, Stanca, Matei, Barbul, Constantin, Pătrul, Martin, Călina, Bratul, Neagoe, Stanciul, Neacșea, Mariea.“

„Pomelnicul lui Dumitrașcu logofătului ot Gândești ¹⁾ care a dat moșia Căpăceni.“

„Pomelnicul dieaconului Stan dela Răscăeați ce a dat moșie Copăceni, partea lui, care a fost împreună cu a lui Dumitrașcu.“

„Pomelnicul Chircăi ot Drăgiov ot sud Argeș, care a dat moșie ot Bogdănești ²⁾.“

„Pomelnicul Vlădicăi Teodosie, a dat o sfită.“

1) Gândești, mahala în Drăgășani.

2) Bogdănești, comună în Vâlcea.

„Pomelnicul banului Dobromir ¹⁾ care a dat Fântâna banului cu heleșteul și cu moșia.

„Pomelnicul Popei Ducăi ot Râmnic care a dat un loc de arătură în câmpul Râmnicului, și 3 vaci.“

„Pomelnicul lui Goran logofătul tata al Dimei spătarul ot Bujorani.“

„Pomelnicul lui Gheorghe Vornicul ot Sărdănești ot sud Mehedinți care a dat un loc de arat în câmpul Bujorenilor.“

„Pomelnicul lui Tănase Diaconul fiul lui Constantin din Bujorani, care a dat un loc de arat în Bujorani.“

„Pomelnicul lui Chircăi fiul lui Voico ot Râmnic care a dat ograda dela Cetățue.“

„Pomelnicul lui Mihail Holebescul ce a dat 2 locuri de arat din sus de oraș la Crucea de Piatră“.

„Pomelnicul lui Lațco ot Râmnic care a dat 6 locuri de arătură și s'a îngropat la episcopie.“

„Pomelnicul Predei Fălcoeanul ot sud Romanați care a dat moșia Comanca ²⁾ și s'a îngropat la episcopie.“

„Pomelnicul Agai Stoicăi care a vândut locul caselor ot București lui Varlaam episcopul Unghi 30“.

„Pomelnicul lui Udriște logofătul ot Dragoești care a dat satul Voinicești cu monastioara de acolo ce să chiamă Cornetul“.

„Pomelnicul părintelui Ștefan episcopul Râmnicului. Numele scrise în pomelnic :

Bogdan, Nedelea, Negre, Mariea, Stoican, Stănae, Staico, Ioana, Udriște, Neacsea, Nicola, Ionașco, Irimiea, Voica, Chiril eromonahul, Nicodim eromonah, Udriște, Anca, Badea, Stana, Stroe, Pătru“.

„Pomelnicul Diaconului Nichifor care a dat moșie dela Bunești, a 4 parte.“

„Pomelnicul Popei Vladului ot Bunești care a dat partea de moșie și un loc în câmpul Râmnicului“.

„Pomelnicul Hrizei vel Vistiear fiul lui Gheorghe vistiear „ot Popești ot sud Ilhov“.

1) Acest mare ban Dobromir a zidit biserica din cătunul Runcu, com. Străjești de Jos, jud. Romanați. Episcop. At. epis. R. pag. 247.

2) Aicea e vorba de Comanca-de-Câmp din Romanați, spre deosebire de Comanca-de Munte din Vâlcea. Episcop Atanasie II, Episcopia Râmnicului.

„Pomelnicul lui Stoico Serdarul ot Merişani sud Olt“.

„Pomelnicul lui Spătar Mihai Cantacuzino¹⁾“.

Numele scrise în acest pomelnic sunt:

Constantin (tatăl), Elena (mamă), Mihai, Marga (soție).

„Pomelnicul Barbului Urdăreanului ot sud Mehedinți a dat un patrahir.“

„Pomelnicul Popei lui Pahomie ce a dat viile dela Slatina, cu pivniță și cu toate ce a trebuit“.

„Pomelnicul lui Ștefan monah, și fiul Badea ot Pitești, ce a dat locuri de arătură ș'o candelă de argint. Și alt fiu, Ispas, ce a dat o vie la Pitești“

„Pomelnicul lui Ioan monah care a vândut vie la Bunești, taleri 35, și a dat și de pomană.“

„Pomelnicul Filișanilor ce a dat 40 stupi“.

„Pomelnicul jupânului Șerban Brătășeanul care a dat moșia Milcovul de peste Olt din jos de Slatina“.

„Pomelnicul Diaconului Atanasie dela Olteni cu ciata lui care a vândut viea i locul ot Olteani în preț taleri 100. Din aceștia a lăsat episcopiei 20.“

Pomelnicul lui Dumitrașcu Bârsescul.

Insemnare: Anul 1781, Aprilie. Am fost Trestie și am găsit acest pomelnic, al sf. episcopii. Eu Popa Oprea.

„1781 Aprilie 6 în Trestie. G. Varmeghie zărandului am scris pe acest pomelnic a sf. episcopii Râmnicului carele lam găsit rătăcit în țara noastră la Crișul alb, în satul „Crâștor, la niște unguri din vremea răsmeriți, când au „perdut nemți țara Românească și orașul Râmnicul. Apoi „eu văzând unde slujesc l'am rimes ear la episcopie prin „popa Dumitru din Cr 1 va. Sau dat în Sibiu 1781“.

Iosif Protopop... Trestii... Iosif Raveca.

La episcopia Râmnicului, și la Severin, se mai află încă 2 pomelnice mari. Unul datând din zilele episcopului Damascin, și altul din zilele episcopului Climent, în care se spune că acest episcop Climent în timpul rasbelului turcilor cu nemții, vazându-și episcopia arsă și devastata a fugit peste munte în Lotru, dar spre a-și salvă țara lui, ese inaintea oștilor turcești și rugându-se a potolit pârjolul. Dar este luat în robie de turci unde a stat 2 ani. Dupa

1) Acesta este întemeietorul spitalului Colțea din București și monastirei Sinăia.

pace, revine la episcopie și face biserica și toate dependențele din nou. La anul 1748 a demisionat, iar la anul 1753 Ianuarie 31 a încetat din viață.

Episcopii Râmnicului :

1) Antin (1370), 2) Atanasie (1389), 3) Ilarion, 4) Iosaf, 5) Iosif, 6) Prohor, 7) Grigorie I, 8) Sava, 9) Onufrie, 10) Daniil, 11) Luca, 12) Grigorie II, 13) Silvestru, 14) Teodosie, 15) Mihail I (1492), 16) Paisie (1535), 17) Mihail II (1588), 18) Efrem (1590), 19) Teofil I (1595), 20) Efrem (1602), 21) Teofil II (1625), 22) Ignatie (1637), 23) Dionisie, 24) Ignatie II, 25) Serafim (1668), 26) Varlam 1671), 27) Ștefan I (1673), 28) Ilarion (1693), 29) Antim (1705), 30) Damaschin (1708), 31) Ștefan II (1720), 32) Inochentie (1729), 33) Climent (1755), 34) Grigorie III, 35) Partenie, 36) Chesarie, 37) Filaret, 38) Nectarie, 39) Galaction, 40) Neofit, 41) Calinic, 42) Atanasie I, 43) Iosif, 44) Ghenadie, 45) Atanasie II (actualul).

Episcopia Râmnicului a mai avut sub administrația sa încă din timpuri cu totul depărtate 29 de schituri, dăruite sau închinat cu toate averile lor mișcătoare și nemișcătoare, de creștini evlavioși care-și puneau în Dumnezeu toată nădejdea pentru mântuirea sufletelor lor, în lumea aceasta și în cea viitoare. Credința și piositatea lor n'a fost greșită, căci iată după atâtea vremuri și cu toate răutățile și greutățile petrecute în țara noastră, numele lor tot să pomenește cu dragoste pe care ei o doreau afeorisindu-și rodul muncii lor și al moștenirii lor părintești pentru „ca să fie pomeniți la sfintele biserici“.

Iată acele schituri sau metoașe donate sf. episcopii Râmnicului, Noul Severin, de bunii creștini :

1) *Schitul Oltenii*, în sus de râul Olt, depărtare de orașul Râmnicul-Vâlcea 4 kilometri ; întemeiat de *Antim* numit și *Eftimie*, întâiul Arhiepiscop al Severinului, care cel d'întâiu s'a stabilit aici, dela Severin. Reclădită de Episcopul Mihail, care în urma asasinării lui Radu dela Afumați în această biserică, a mutat episcopia la Râmnicul-Vâlcei. Și în fine reparată, mărită și zugrăvită la anul 1831 de Popa Marin și soția sa Vasilca Preoteasa, contribuind și Constantin cu soția sa Păuna. Preda, Ioana, Nicolae, Sora, Dobre, Floarea, Dima și Catrina.

2) *Schitul Cornetul*, numit și Pometul din județul Argeș, întemeiat de familia boerilor Zătreni, pe la 1506, donat cu averea lui episcopiei Râmnicului de *Udrește Logofătul ot Drăgoești cu soția sa Sora, jupân Radul postelnicul și Socol Comisul și Stanciu Logofătul ot Zătreni*, pe la anul 1591, în zilele episcopului Efrem.

3) *Schitul Dobrușa*. Acesta e unul din cele mai vechi din țară, și-al episcopiei Râmnicului. Își trage numele dela localitatea numită Dobrușa ¹⁾. D-l N. Iorga ²⁾ e de părere că vine dela numele de persoană, *Dobruș*. În divanul lui Mircea Ciobanul în a II-a domnie a fost un boer cu numele de Dobruș. Acest schit a fost în stăpânirea familiilor boerești: Bengești, Boldești și Bazești și trebuie să fi fost întemeiat de una din ele.

Actele de închinare sunt făcute de cătreși trele familii, pe la anul 1675, în zilele episcopului Ștefan, care a început a repara biserica, a isprăvit-o episcopul Ilarion (1702) și a zugrăvit-o episcopul Partenie și Chesarie (1774). Azi acest schit e biserica filială a parohiei Voicestii-Zlătărei, județul Vâlcea.

4) *Schitul Strâmba*. Acest schit e zidit pe locul unei alte biserici la anul 1603 de *Stoichiță Rioșeanu* vel *Vistier* și soția sa *Dochia*, cu nepotul lor *Miloș* vel *logofăt* și soția sa *Bălașa*. Iar la anul 1793, jupân *Constantin Rioșeanul* vel *Armaș*, descendent al *Rioșenilor* și cu jupâneasa lui *Păuna* a înfrumusețat-o. În zilele D-rului *Ion A. C-tin Moruzi V.V.* și episcopului Râmnicului, *Chirio Chir Nec-tarie*.

5) *Schitul Iezerul și Peștera sf. Antonie*. Acest schit este întemeiat de *Mircea VV.* și *Doamna Chiajna* la anul 1553. Reparată de episcopul *Ilarion* și *Damaschin*, ajutând și *Antonie schimonachul*, *Nicolae eromonahul* la anul 1714. Iar la anul 1881 *Nicandru monahul*, îngrijitorul acestui schit, a reparat-o și a zugrăvit-o. *Peștera sf. Antonie* este un paraclis săpat în piatră de către un călugăr dela schitul *Iezerul*, numit *Antonie* care a petrecut

1) *Atanasie II epis. Râmnicului. Ist. episc. Râmnicului*, pag. 337.

2) *Inscripții din bisericile României*, pag. 166.

aici 25 ani. Înecat din viață în anul 1720 la etate de 92 ani și înmormântat aici.

6) *Schitul Crasna* din județul Gorj e întemeiat la anul 1637 de *Dumitru Filișeanul și soția sa Ilinca*. Iar în zilele lui Matei Basarab, la leatul 1637, jupân Dumitru Vel Pitar, a refăcut-o. Chir egumenul Vartolomei Hotinescul, în zilele episcopului Grigorie a reparat-o la anul 1757.

7) *Schitul dela Poenari*. Acest schit a fost întemeiat de *Dimitrie Poenaru* la anul 1560. În timpul de față acest schit nu mai există. În locul bisericii de lemn s'a zidit alta de zid, care servește ca filială la parohia Ghioroiu din jud. Vâlcea, zidită la anul 1841 cu ajutorul și cheltueala lui Popa Nițu Vladimirescu, Popa Nica și Popa Șerban.

8) *Schitul Comanca de Câmp* din jud. Romanați este ctitoria boerilor Fălcoeni, de vreme ce moșia Comanca a fost a lor. Biserica dela această moșie nu se știe dacă a fost făcută de boerii Fălcoeni sau de episcopul Râmnicului. Astăzi acest schit este desființat și servește ca filială parohiei Comanca din comuna Deveșelul.

9) *Schitul Boanta* este unul din cel mai vechiu din țară, și astăzi nu mai există, fiind distrus. Nu se știe de cine a fost întemeiat. Pe la anul 1580, în zilele lui Mihnea VV. Turcitul există.

10) *Schitul Bogdănești*. În comuna Bogdănești, jumătatea drumului între R.-Vâlcea și Călimănești sunt două vetre de biserici, cari au fost distruse. Unul din aceste schituri a fost de călugări și unul de călugărițe. Cel de călugărițe este dat sf. episcopii a Râmnicului împreună cu un loc de „Stan sau Stanciul“ (1689). Iar cel de călugări numit la Siliște, e dat de Constantin Bujoreanul, și e zidit de *Ștefan monahul* între anii 1692—1697. Între aceste două s'a zidit alta, în mijlocul lor de jupân *Ivan și Ispas*, iar Preda Bujoreanu Aga, jupân Tudose Grecu și Popa Gheorghe, și Iordan și Zamfrache Gheorghe au zugrăvit-o (1791).

11) *Schitul Flămânda*. Acest schit este desființat și din el n'a rămas decât biserica ce servește ca filială cătunului Flămânda, parohia comunei Galicea, jud. Argeș. Este

zidit de *Theodosie logofăt și de Ilul, fratele lui* din familia boerilor *Rudeani*. A fost închinat episcopiei Râmnicului la 1699 de familia Rudeanilor.

12) *Biserica sf. Dumitru din Craiova*. A fost întâiu de lemn zidită de *Craioveștii, Pârvuleștii ori Basarabeștii, Matei Basarab*, strenepot Craioveștilor, la anul 1653 zidește din temelie în locul celei vechi, biserica care poartă până astăzi numele de „biserica Domnească”. A fost reparată de mai multe ori. Prima reparație făcută de Armaș Petru Obedeanu, II) de Constantin Obedeanu vel stolnic (1724), III) de elucer Constantin Argintoeanu și Mariea Argintoeanca (1775). Iar astăzi mai pompos din ordinul și cu cheltueala M. S. Regelui Carol I. Tot aici a fost și palatul Banilor Craiovei. Grigore Ghica cu actul din anul 1750 îngăduie episcopului Grigorie să ia în stăpânire pentru locuință când vine în Craiova, casele Bănești, și deci și biserica.

13) *Schitul Popânzălești*. Dintru întâiu a fost de lemn. Este ctitoria lui *Ioan monahul* pe mirenie Hanza Popânzălescu, și fiilor lui *Iacov și Istrate* la anul 1679 în vremea episcopului Ștefan. În cele din urmă reclădit de episcopul Calinic (1863) și Barbu D. Știrbu VV.

14) *Schitul Târnăvița*, (Dolj), e desființat, iar biserica servește de filială parohiei Mărăcinele din comuna Tenganău. Actul de fondare și de închinare s'a perdut. Schitul există la anul 1679.

15) *Schitul Sărăcinești* a fost de călugări, apoi de maici până la 1873. Mai târziu a fost desființat și azi servește ca biserică la filieala parohiei Cheea, jud. Vâlcea. Acest schit a fost ctitoria boerilor *Sărăcinești și Păușești* (1437-1687).

16) *Schitul Țeica* din jud. Vâlcea, orașelul Ocele Mari, este desființat și biserica servește de filieală parohiei Tîtireci. Acest schit este ctitoria ieromanahului Dionisie, și închinat la anul 1681 episcopiei Râmnicului, în zilele episcopului Ștefan. Mai apoi a fost zidită biserica de *Mihailache logofătul* dela Curtea Ocnii, și apoi zugrăvită cu cheltuiala lui *jupân Panaitescu*.

17) *Schitul Balș* din jud. Romanați comuna Balș este

etitoria lui *jupân Șerban Capitan sin Dumitru logofăt ot Balș*. La 1729 este închinat de ctitorul episcopiei Râmnicului fiind episcop Inochentie. Biserica cea dintâiu învechindusă a fost rezidită din nou de către *Rafail ieromonahul*, ajutat și *Ștefan Trapezundul vel ban al Craiovei* la anul 1753.

18) *Schitul Măinești* este desființat și biserica lui servește ca biserică de mir cătunului Măinești comuna Balș, jud. Romanați. Este zidit de *Matei Bărzeanu*, și închinat la anul 1743 ca metoh episcopiei Râmnicului. Biserica veche stricându-se fiind de lemn s'a zidit alta ceva mai jos unde fusese zidită cea veche, de către chir *Popa Nicolae*, *Postelnicu Enache Buda*, *postelnicu Ion Nicolae Mănescu* (1810).

19) *Schitul Pietrarii*, jud. Vâlcea comuna Pietrarii de jos, este zidit din temelie în anul 1728 de către *Episcopul Climent al Râmnicului* ajutat de alți doi frați ai lui *Popa Mibul* din Pietrari și *Simion Vătășelul*. Este închinat la episcopia Râmnicului la anul 1747. Acest schit întâi a fost închinat Monastirii Bistriții, dar episcopul Climent văzând că aici au năvălit călugării greci, a schimbat închinarea episcopiei Râmnicului, cea mai sigură de avutul ei.

20) *Schitul Comanca de munte*. Acest schit situat în satul Comanca pendinte de comuna Muereasca de sus jud. Vâlcea, este desființat și biserica servește ca filială parohiei Olănești. Este clădită pe la anul 1746 de *Pahomie monahul* pe mirenii numiți *Preda Bujoreanul*, *Teodor ieromonah Olănescul*, *jupân Drăghici Olănescu* și *Climent ieromonahul*.

21) *Schitul Crețești*. Acest schit se află în județul Dolj lângă apa Jiului în apropiere de Bucovățul Nou. El este desființat și ruinat. S'a zidit de *Barbu Brădescu biv vel paharnic* la anul 1757, prefăcut de nepotusău *Constantin Brădescu biv vel Clușer* și închinat episcopiei Râmnicului de *Ioniță Brădescu biv vel treti logofăt*, fecioru lui *Constantin Brădescu* (1778).

22) *Metohul Obedeanu* este ctitoria familiei Obedeanu

din Craiova. Zidită de Constantin Obedeanul la 1748. Până la întemeierea mitohului Gănescului Episcopiei Râmnicului când veneau la Craiova își aveau reședința aici. Acum e biserica parohială Obedeanu din Craiova.

23) *Metobul Gănescu*. Această biserică a fost pe locul unde este astăzi palatul justiției din Craiova. A fost zidită de *Barbu Gănescu* cu ajutorul și osteneala lui *Teodor Săpunaru* și *Dascălul Barbu* la anul 1752.

La anul 1767 s'a isprăvit de către *Plăduț Ganescu* nepot Barbului Gănescu. Iar la 1777 în vremea episcopului Chesarie fu închinată episcopiei Râmnicului.

24) *Metobul Mischii* azi biserica parohială din comuna Minchii, județul Dolj. Ea a fost ca metoh la biserica Gănescului din Craiova, și închinată de mai mulți locuitori acestei biserici, care și ea era închinată episcopiei Râmnicului.

25) *Biserica Maica Domnului* dela Dud din Craiova este fondată de *Constantin Folescu* și *Hagi Gheorghe Ion* la anul 1766. A fost închinată episcopiei Râmnicului de ctitori în zilele episcopului Parteniu. Este cea mai bogată biserică din Craiova. Venitul anual al acestei biserici trece peste 600.000 de lei din care se plătesc personalul administrativ; personalul bisericesc; se întreține un ospiciu de alienați; o școală profesională de fete; se dau ajutoare urmașilor familiilor fondatoare celor lipsiți de mijloace; familiilor acelor ce au servit biserica aceasta; burse și ajutoare elevilor săraci și meritoși; ajutoare bisericilor sărace din Craiova; ajutoare familiilor scăpătate din Craiova și alte părți; se îmbracă câte 200 de copii de pe la școli; se dau iarna lemne familiilor celor sărace; se întreține un spital în comuna Rozistea jud. Dolj, etc.

26) *Schitul Târtașești* din jud. Ilfov este clădit de Mihail monahul devenit arhimandrit Mitropoliei din București și Mihail Diaconul mitropoliei ot Dobrișești și închinat episcopiei Râmnicului (1767).

27) *Schitul Tândăleștii Logrești* din Gorj e filiala parohiei comunei Logrești Birnic, e zidită la anul 1769 de *Popa Ion Tândălescu* și *Clucerul Costache Pandica* cu so-

fia sa Ilinca fata răposatului Constantin Obedeauu, și așezată pe moșia cocoanei Ilinca ce o avea de zestre dela tatăl său Constantin Obedeauu. Refăcută la 1848 de către urmașii vechilor ctitori.

28) *Biserica Sf. 40 de mucenici din București* a fost pe locul unde astăzi este grădina episcopiei de unde își are și numele. Este ctitoria marelui vistier *Mibail Cantacuzino* unde zidise și case pentru locuința episcopilor Râmnicului când veneau în București. A fost zidită pe la anul 1768. A fost dărâmată pe la anul 1876.

29) *Schitul Recica* din jud. Romanați servește azi ca biserică parohială a parohiei Recica. Este zidit de *jupâneasa Ilinca Dobrosloveanca Șetrăreasa* pe la anul 1784¹⁾.

MONASTIREA COZIA

a anul 1386 când Mircea cel Mare s'a urcat pe tronul țării Românești, în locul fratelui său Dan, țara Românească să afla din toate părțile împresurată de vrăjmași. Ungurii, și mai cu seamă turcii au fost cei mai primejdioși.

Torentul sălbatic asiatic năvălind în Europa, cucerise prin foc și sabie mai toate popoarele creștine din peninsula Balcanică. Baezet supranumit Fulgerul urmând la tron tatălui său Murad, ucis la Cosova (Serbia) de armatele creștine într'un mare resbel, în oarba lui trufie voind a înainta pentru cucerire către țările apusene, să isbește de țara Românească ea de o stâncă, fiind-că atunci în fruntea ei să afla Domn Voevodul *Mircea cel Mare*.

În ziua de 10 Octombrie anul 1394 la *Rovine* lângă Craiova, și pe *apa Ialomiți* la anul 1393 Mircea tăie drumul și înfrânse trufia și îngânfarea turcilor.

1) Pentru alcătuirea pe scurt a istoricului episcopiei Râmnicului, m'am slujit de valoroasa carte numită : „Istoria Episcopiei Râmnicului“ a harnicului și eruditului P. S. Episcop actual D. D. Atanasie Mironescu.

De bună seamă că el pentru a pune stavilă acestor două popoare vrăjmașe, turci și unguri, chiar în anul urcării lui pe tron, întemeiază pe malul drept al râului Olt, două ore depărtare de orașul Râmnicu-Vâlcea, o monastire ca să servească și ca locaș de închinăciune către Dumnezeu, și ca ștrejar care să reziste trecerii turcilor în sus, și ungu-rilor despre trecătoarea pe la turnul Roșu.

Plăcut și scump lucru este or cărui român d'a călca pragul acestei monastiri pe unde a călcat Mircea cel Mare! distinsul Domn Român ce a apărât cu brațul lui de fier prestigiul sfintei religiuni creștinești, și în interiorul căreia odihnesc osemintele lui, sub o piatră simplă, cum și osemintele Doamnei Teodora, numită la călugărie Teofana, aceea femeie distinsă care a purtat în pânțec, și a alăptat pe cel mai mare Viteaz al neamului Românesc numit *Mihai Viteazul*.

Iată și inscripția de pe mormântul ei :

„Pristăvitusau roaba lui D-zeu călugărița Teofana, muma „răposatului Mihail VV, și fia-sa Doamna Florica și fiul „său Nicolae Vodă au nevoit și au scris vădni Ion Radul „Voevod 7114—(1605)“.

Să știe că Doamna Teodora călugărindusă sub numele de Teofana a venit la monastirea Cozia, în timpul când fiul său să răsboea în Ardeal, și drept recunoștință pentru îngrijirea ce a primit aici, lasă mai multe moșii danie monastirei. Ca ctitoră ea se înmormântează alături cu Mircea.

Sub zidurile Monastirei Coziea au trecut nenumărate oștiri de toate naționalitățile: Turci, Nemți, Unguri, Ruși, Eteriști, etc. Sub zidurile Coziei și în năuntru monastirei au curs șiroae de sânge omenesc care a roșit undele spumegânde ale bătrânului râu; biserica a fost jefuită, mormintele marilor Domni au fost profanate și ecoul munților a repetat în nenumărate rânduri urgia armelor tunătoare, jalea și strigătele nevinovaților victime.¹⁾

În secolul trecut, și în prima jumătate a secolului al 19 monastirea Cozia a servit de adăpost la numeroase familii din Craiova, R.-Vâlcei și restul Olteniei, care să întâreau în monastire contra invaziunii bandelor turcesci. Așa s'a înplat între altele și la anul 1739 în războiul dintre imperiali și turci, când acești din urmă pătrunseră până la Cozia,

¹⁾ Generalul I. Lahovari. Cal: Minervei 1902. pag. 176.

jefuind și prădând tot ce le venea în cale și luară robi familiile refugiate în monastire.

La 1788, turcii ajutați de armata română condusă de Nicolae Mavrogheni Vodă, bătură aci la Cozia pe prințul Coburg și-l siliră să intre în Ardeal.

Mai târziu în vara anului 1821, după uciderea lui Tudor Vladimirescu și înfrângerea eteriștilor de către trupele turcești la Zavideni și Drăgășani, Ipsilante urmărit de turci se refugie în monastirea Cozia și de aici trecu în Transilvania; atunci monastirea și familiile refugiate acolo și prin prejur deveniră pradă zavergiilor și în urmă a turcilor, care deteră foc monastirei, desgropară sfintele morminte ale lui Mircea și altor domni, crezând a găsi înrânsele comori ascunse și comiseră tot felul de grozăvii. Astăzi să văd încă sfintele icoane înpușcate și sgâriate, și ochii sfinților scoși de pistoalele și iataganele acestor fanatici.

În anul 1879, monastirea lui Mircea fu transformată în penitenciar, o sucursală a Ocnelor Mari.¹⁾ În anul următor, 1880, clopotele monastirei, acele clopote istorice care purtau marca bătrânului VV și care curs de 5 veacuri d'arândul îngânase glasul lor de aramă cu sgomotosul murmur al Oltului, au fost transportate la monastirea Argeșului, iar odoarele cele mai prețioase s'au adus parte la Episcopia de Râmnic, parte la muzăul de anticități din București.²⁾

Monastirea Cozia după trecere de 319 ani, deteriorându-se cu totul, boerul creștin *Serban Cantacuzino* înduioșat de ruina ei, și îndemnat de dragostea creștină, la anul 1705, o repară, o zugrăvește, o înpodobește și în frontespiciu îi pune următoarea inscripțiune :

„Această sf. și Dumnezeiască biserică, unde să prăsnuește „hramul prea sfintei și începătoarei de viață Troiță, este „zidită din temelie de blagocistivul răposatul Domn Ion „Mircea cel bătrân în cursul anilor 6894, care a înfrumusețat în lăuntru cu tot felul de podoabe, și afară întărită

¹⁾ În vara anului 1904, când am vizitat-o eu să aflau în timpul vacanței fetele de la Azilul Elena Doamna din București. Am fost fotografiat de d. căpitan Traian Miculescu Reg. 9 Artilerie din Craiova, împreună cu biserica.

²⁾ Idem op. citat.

„cu venituri pentru chiverniseala ei, și pentru multă vreme
 „a trecuților ani, fostu-șeau pierdut podoabele cele de ale
 „zucrăvelei. Și văzând'o stricată cinstitul și de bun neam,
 „Dumnealui *jupân Șerban Cantacuzino* biv vel paharnic, fe-
 „ciorul spătarului Drăghici, îndemnatu-sau de Dumnezeuască
 „râvnă de o zugrăvi precum se vede pentru a Dumnealui
 „și a răposăților părinți ai Dumnealui, vecnică pomenire.
 „In zilele Prea luminatului și înălțatului Domn Ion Con-
 „stantin B. B. Voevod. Fiind păstorul țarei prea sfințitul
 „Mitropolit Chir Teodosie, leat 7213. Năstavnice fiind Se-
 „rafim Eromanohul. I pisah Preda ego Enachi Sima Mihail
 „zugravi“.

Afară de biserica cea mare care are trei turle, anvon și
 e înconjurată cu case, mai să află încă o biserică mai sus
 de bolniță cu o turlă, cam ruinită, unde în vara anului
 1904 locuiau puținii călugări ce să mai aflau la această mo-
 nastire. Ea a fost zidită la anul 1542 de Ioan Petru VV
 (Radu Paisie) ¹⁾, și are inscripția aceasta :

„Cu vrerea Tatălui și cu ajutorul Fiului și cu savarsitul
 „sf. Duh celui în treime slăvit Dumnezeu, s'a început și
 „s'a săvârșit această sf. biserică cu hramul sf. Apostoli Petru
 „și Pavel în zilele lui Ion Petru VV și a fiului său Marco
 „VV și al Prea sfințitului Mitropolit chir Varlaam și sub
 „egumenul ieromonah Ilarion ; așisderea eu robul lui Chris-
 „tos ieromonahul Maxim Mărturisitorul, care am fost în-
 „vățător, ca să-mi fie spre odihnă. Și am scris eu mult
 „greșitul David și fiul meu Raduslav în anul 7051—1542“.

Mai are la altarul bisericii celei mari, în partea dreaptă
 un paraclis al cărui altar e pe malul Oltului, și care are
 această inscripțiune :

„Cu vrerea Tatălui și cu ajutorul Fiului și cu savarsitul
 „sf. Duh, amin ; eu robul lui Christos al meu egumenul
 „eromonah Anfilochie cu poftă am poftit și am înălțat a-
 „cest cinstit hram al Adormiri Precești stăpânei noastre de
 „Dumnezeu născătoarei și pururea Fecioarei Mariei, în zi-
 „lele blagocistivului și de Christos iubitorului Domn Ion
 „Mihnea VV și pe vremea sfințitului Mitropolit chir Se-
 „rafim, la anul 7102 (1593)“.

1) N. Iorga. Inscriptii din bisericile României. pag. 174.

Ctitori zugrăviți în biserica cea mare sunt :

Mircea cel Mare, Mihail, Șerban Cantacuzino cu soția a doua Andrieana născută Fălcoeanu, și întâea Mariea născută Rustea. Precum și tatăl și mama lui Șerban, Drăghici și Păuna născută Buicescu.

La biserica de sus de la bolniță :

Petru Voevod (Radu Paisie) Marco VV. Doamna Ruxanda o copilă Doamna Zanfira. În Pridvor e înfățișat jupân Stroe Velichi Spătar ¹⁾. Tot acolo e și Mircea și fiul său Mihail.

MONASTIREA MARGINENI

Această sf. Monastire să află în județul Prahova în partea de apus a orașului Ploești la o distanță de 23 kilometri ; e situată într'o vale înconjurată de păduri, pe șoseaua între Ploești și Târgoviște și e întemeiată de *Marele Vornic Drăghici Mărgineanul din familia Filipștilor*. Are două curți înconjurate cu ziduri gigante, cu intrarea pe la răsărit. Biserica e în curtea a doua frumoasă și măreață. În anul 1901 când am vizitat-o era transformată în penitenciar. Iată inscripțiunea din frontesciul ei :

„Această Dumnezeuască biserică cu hramul sfinților preamarilor îngeri cari duc cetele îngerești, s'a zidit întâi de „cel de căpetenie ctitor al ei Marele Vornic Draghici Mărgineanul, din vestitul neam al Filipescilor, și, în anul „Mântuirii 1646, fiind Domn Matei Basarab VV., cum era „învechită și stricată, s'a înălțat adoua oară, de către Prea „sfințitul episcop și egumen al Mărginenilor chir Partenie „și de către marele-Postelnic Dumnealui Constantin, și de „câtre marele Stolnic Dumnealui Dumitrașcu și de către „marele vistier Dumnealui Istratie și către logofătului Dumnealui Pană, fiul lui Dumitrascu logofătul din Mărgineni ; iar, după 96 de ani căzând de cutremur, s'a înăl-

¹⁾ Acest Stroe de bună seamă e ispravnicul clădirii, e spătarul lui Radu Paisie în anii 1535

„tat a treia oară sub Mihai Racoviță VV., de către chir „Antim Arhimandritul și egumenul, cel din Sinai, la anul „1742; și la urmă, în 1802, Octombre 14, din nou s'a dă- „rămat de cutremurul cel grozav o parte din zidul de în- „prejurare și toată aripa dreaptă a chiliilor și însăși bise- „rica aceasta până în temelii; deci acum a patra oară s'a „înălțat din temelie sub prea strălucitul nostru Domn Io „Constantin Alexandru Ipsilanti VV și sub prea sfințitul „Mitropolit al Ungro-Vlahiei chir Dasoftei, cu îngrijirea și „cheltuiala sfințitului egumen de Mărgineni, chir Ioachim „Sinaitul, cel dintre Bulgari, în anul Mântuirii 1806 luna „lui August 6.“¹⁾

Monastirea Mărgineni mai are următoarele inscripțiuni :

Pe o piatră depusă în prenaos : Adică :

„Această Cișmea s'a făcut în zilele prea înălțatului Ioan „Grigorie VV. fiind Arhiereu prea cuviosul chir ??...“ Tot acolo :

„Prin iubirea de frumos a egumenului de acum Arhi- „mandritul chir Macarie Efesieanul, dela muntele Sinai ²⁾, „s'a făcut această fântână, în 1848, Mai 18.“

Un aghieasmatar cu această inscripție :

„Cu mila lui Dumnezeu Io Petru VV și fiul lui Io „Marco VV și Doamna lui, Roxanda, și Domni ai țării „Românești au făcut această strachină.“

O anaforniță cu această inscripțiune :

„Robul lui Dumnezeu Nicula, Zanfira, Stroe, Vilae, Ma- „tei, Lina, Neacșa“. E de prin anul 1630.

Potir de argint cu această inscripțiune :

„Al Monastirii Mărgineni cu hramul Arhistratic.“

Pe o carte : „Sa să știe de când s'a început a se zidi casele d afară din ziduri, din temelie, dă părintele Me- letie Egumenul, la leat 1797, Iuni 30; erei Toma duhomnic“.

Catapiteasma nouă de marmură, făcută de Simion Ni- colau din Tinos, sub egumenul Ioachim din Tinos.

Cruce de lemn săpat, cu podoabă de filigramă pe smalt albastru pirusele și mărgăritare; cu această inscripție :

1) N. Iorga. Inscr. din Bis. R. pag. 93.

2) De bună seamă că această monăstire a fost închinată la Me- nast. Sinai din Isiea.

„Cruce înpodobită cu cheltuiala japănesei Maricăi fata „lui Constantin Cantacuzino și soție lui Pană Filipescul „Vel spătar, și dată la Monastirea Mărgineni, pentru su- „fletul său 7171. 1662.“ *)

„Pomelnicul ctitorilor sf. Monastiri Mărgineni“.

Domni : Șerban, Radu, Elena, Pătrașco, Aneuța Alexan-
dru, Matei, Constantin Mihai (de două ori), Antonie, Duca,
Șerban Cantacuzino, Brâncoveanu Ștefan Cantacuzino,
Alexandru Mavrocordat, Nicolae Mavrocordat, Pulheriea
Doamna lui, Constantin Mavrocordat, Ecaterina Doamna
lui, Mihai Racoviță, Ana Doamna lui.

„Basarabesci i Cantacuzinesci“.

Constantin Postelnicul, Elena soția lui, Calea din Brân-
coveni, Draghici (Vornicul și soția lui), Velica, Aneuța,
Șimion Toma Bălășea, Constantin, Grigore, Bălășea, Barbu,
Breda, Popa, (Brâncovenii cei din urmă trei), Radu, Ar-
ghira, Alexandru Catrina, Metei, Elina, Radu Mihnea,
Alexandru Coconul, Constantin Cârnu, și Bălășea Doamna,
Enache, Smaragda, Drăghici, Ilinca, Aneuța, ș. a.

„Pomelnicele Saftei Stolniceasa“. Constantin Stolnicul
Cantacuzino. Marga Spătăreasa, soția lui Mihai, fratele
lui Constantin. Păuna Spătoreasa, Mara Spătăreasa, Ma-
rica Iacofeteasa Cantacuzino.

„Boeri“ : Drăghici, Udriște, Neacșa, Basarab, Gheorghe,
Draghici, Șerban, Vlădăe, ș. a.

Aneuța și Voichița Filipescu, Istrate Florescu, Vel Ban,
Pană Filipescul.

Lista moșilor sf. Monastiri Mărgineni.

Boboci dela Drăghici și frații lui. (7079—1570) Crico-
veanii dela Drăghici și Udriște (7082—1573), Ulitescii dela
egumenul Spiridon, Stănesci dela Vintila și fiul său Dră-
ghici, Băneșci și Moreani dela Frusina Măgureani, Cătu-
nul dela Voica din Șioplea, Telega de Drăghici Vornic de
Mărgineni, Teșila și Crăițele dela Banul Udriște și Dra-
ghici Vornicul. Cucleș dela ei, Spatnița dela Frentz. Vlă-
deanii dela Teofil monahul. Lăcăreanii Plopeani dela Dră-
ghici Vornicul. Cioara dela Albași de Târgșor. Negovani-
Rotunda dela Dumitru Vornicul. Căpriorul dela Stan logo-

1) N. Iorga. Op. citat.

fătuł și soția sa Vișa. Corneani dela Dumitru Vornicul. Blagodeșci dela Calea și fiii ei : Draghici comisul și Udriște Postelnicul. Stălpeanii și Cașcovita dela Manda. Dealul-Măgurii dela Elena Clucerului Badea. Lacul-Tătarului dela Tujina. Mosesci, Balta-Albă dela Pătrascu Postelnicul fiul Banului Mihalcea. Găunoșii dela Rada Filipescu, soția lui Constantin Căpitanul. Rușetul dela o jupâneasă. Altă parte dela Matei și Pârvu Șetrar Cantacuzino, fiul lui Pârvu I-Iu, nepoți de fiu ai lui Draghici și, prin aceea strănepoții postelnicului. Zagureni dela Șerban-Vodă Cantacuzino, Rușetul dela Marica Paleologhina, văduva lui Dumitrache Chiriță Paleologul din Moldova. Altă parte din Rușeț dela Grigore Filipescu fiul lui Constantin Căpitanul. Altă parte dela spătăreasa Stanca. Largul și Breaza dela Marica Filipeasca. Drăgănesci și Pacurele, Munții Piatra-Arsă. Stâna lui Bucă, Bucegii dela aceeași¹⁾.

BIȘERICA DOMNEASCA DIN TÂRGOVIȘTEA

In ziua de 4 Iulie 1907 profitând de concediul obținut pentru căutarea sănătății, m'am dus pentru puțin timp spre a mai vizita odată orașul Târgoviștea, având mai de mult intențiune d'a serie istoricul câtor-va biserici din acest oraș pentru interes istoric a patriei noastre, România.

Trenul din gara de nord punându-se în mișcare la ora 7 și 40, la ora 11 am fost în gara orașului Târgoviștea. Sosind în oraș, după cină mă îndreptai spre fostul palat al celebrilor Voevozi a țarei Românești, care se află într'o complectă și tristă ruină! Ți să strânge inima de durere privindu-le, și iute te gândești la dreptatea cuvintelor bisericii care zice: *deșertăciunea deșertăciunilor toate sunt deșertăciuni cele omenesti, câte nu rămân după moarte*. Această marea ruină a îndurerat atât de mult pe regretatul poet Român, tânărul Vasile Cârlova, care crescând vis-à-vis de ele și tot admirându-le i-a surescitat durerea sufletească, exclamând:

1) N. Iorga op. citat.

O ziduri întristate, o monument slăvit
 În ce mărire înaltă și voi a'ți strălucit,
 Ce jale vă coprinde, cum totul v'a perit !
 Sub osândirea soartei de tot a'ți înegrit ; ect., ect.

Intâmplarea a făcut că chiar pe gangul clopotniței acestei biserici să mă surprinză o ploaie torențială, și să mă țină aici timp de jumătate oră cu privirea îndreptată către aceste ruini sfinte. Dar curentul aerului de pe gang înăsprindu-să, și frica de o răceală m'a făcut să părăsesc acest gang strămutându-mă în anvonul bisericii. Care nu mi-a fost însă surprinderea și durerea sufletească când am văzut, că în acest vast și măreț anvon ploua ca și afară pe lespezile pardoselei tocite de vechime și de călcările mai multor generații de oameni !! Câtă lume n'a călcat pragul acestei biserici ! Câți Voevozi ! Câte serbări, câte adunări, câte parăzi n'a fost și nu s'a petrecut aici !

Să ascultăm povestirea unui martor ocular, a diaconului Paul de Alepo când a vizitat Târgoviștea cu Macarie Patriearhul Antiohiei, în zilele lui Matei Basarab.

„La apropierea noastră de orașul Târgoviștea, care e reședința de eamnă a beilui muntenesc, eși spre întâmpinarea patriearhului Chir Ignatie Metropolitul local, un bătrân venerabil, cunoscător de limbile : Română, turcă, persană și greacă. Patriearhul să sui în trăsură și amândoi intrară în oraș care e înconjurat cu ziduri de lemn, ridicate de Matei, actualul Beiu. Orașul e foarte întins. Boerii ne întâmpinară și ne duseră la o mănăstire de piatră, zidită de Vasile Beiu, ca o probă și confirmațiune de prietenie, pe când să împăcase cu Matei Beiu. Ea poartă numele învierii Domnului, dar Muntenii o numesc monastirea Stelii.

„Curtea beilui muntenesc e mare și înconjurată de zid de piatră. La o parte curge râul. Înăuntru e o prea frumoasă biserică, de mari dimensiuni, la cari te sui pe trepte. Ea coprinde trei divisiuni. Partea exterioară e o arcadă ce formează nartica de din afară ; apoi intri pe o a doua ușe în al doilea apartament unde sunt mormintele beilor ; în fine intri pe o a treia ușe în partea principală a bisericii, care e mare și cu aparență de a fi din vechime. Cupolile sunt înalte, și e prevăzută cu locuri sau strane de jur în-

prejur. În mijlocul curții e un turn de piatră, foarte înalt, ce servește de fanal pentru ciasornicul orașului¹⁾. Tronul Beifului în biserică e înalt și poleit cu aur²⁾.

Această biserică are trei cupole și actualmente e ruinată cu totul. E desvelită și curge pretutindeni.³⁾

La începutul ei e întemeiată de Petru Cercel Domnul țării Românești la anul 1583, după cum ne dovedește această inscripțiune :

„Această sf. și Dumnezească biserică a curții Domnești din Târgoviște, unde hramul Adormirei stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoare să prăsnuește, din temelia ei făcută iaste de Petru VV Cercel la anul dela zidirea lumii 7109—(1583), când Domnea țara, și așa de atunci ne mai căutându-se și ne mai tocmindu-se de nimeni, s'a învechit, și vremile mai vârtos ceale rasmericioase, rău o au stricat; luminatul Domn Ion Constantin Brâncoveanu Basarab VV., ales spre Dumnezeștile locașuri blagocistiv, și foarte osârdnic fiind direage precum multe și prin multe locuri să văd, nu numai direase, ci și din temelie sfinte bisericii și monastiri au ridicat și au înfrumușetat, așa și această Dumnezească biserică o au dres și o au împodobit cu zugrăviala-i peste tot, cu pardoseala-i și cu alte toate trebuințele, pentru nemortul său nume și bună pomenire în veaci; isprăvind'o la leat 7207—(1698), întru al 10 an al Domniei și obladuirea acestei țări moșteane a lui, care cu multă privighiare și mari osteneli, ales prin cumplitile acestea vremi ale oștirilor, bine și creștinește o ocărmuiește și o păzește. Constantin, Ioan, Ioachim, Stan, zogravi.“

Mai înainte de Constantin Brâncoveanu, Matei Basarab a reparat biserica, puind'o în legătură cu curtea reparată⁴⁾. La anul 1748 Grigorie Ghica II a reparat biserica turnu și anvonul.

1) În aceasta m'am urcat de două ori. La urcarea din urmă (1907) am văzut că acest turn a început a să dărmă.

2) Emilia Cioran. Călătoriile patriarhului Macarie al Antohiei pag. 83

3) Imi spunea o bătrână din curtea bisericii „că nu e o lună decând un ciclon a desvelit'o dar că părintele bisericii a făcut cunoscut la București, și că în curând se va înveli. Aflu din ziarul „Universul“ No.... că casa Bis. a oferit pentru repararea ei 40.000 lei.

4) N. Iorga. Inscripții din bisericile României, pag. 13.

La 1783 Mihail Șuțu VV. „a învit'o și învelit'o și a îndopodobit'o precum să vede, prin rugăciunea și îndemnarea lui jupân Enache Văcărescu vel Vistier și mare dicacofilax al bisericii“.

BISERICA SF. VINERI

In fine după ce admirai mai mult timp această biserică și ruinele palatului, după ce mă urcai în mărețul și istoricul turn numit Chindiea care și el e ruinat, unde vezi totul în jurul Târgoviștei, și ploaea încetând, plecai la biserica sf. Vineri, care e situată în apropiere și la altarul bisericii Domnești.

Din coprinsul inscripțiunii din frontesciul acestei biserici pusă la anul 1850 de Șerban Fusea care a reparat'o să spune că e întemeiată de Doamna Sultana, care probabil e Bălașea lui Constantin Șerban care e îngropată aici, după cum să dovedește din următoarea inscripțiune de pe mormântul său:

„Intr'acest mormânt zace acoperit trupul a prea luminatei Doamne Bălașii, Doamna și soția cea iubită a prea luminatului Domn Ion Constantin Șerban VV Domnul țarei Românescei, a mosteanului Domniei, căruia 27 de ani umblând cu soția ei, și în Domnie 3 ani, fostau și monastiri Jitieanului ziditoare, și multe moaște ale sfințelor îndopodobitoare, săracilor miluitoare, credinței dreapte, răvnitoare și lucruri scumpe pururea lucrătoare și că toata sărăcimea oamenii pătimiși ca o destoinică ajutătoare cu mare plâns și jale de ai ei oameni și de toți viața ei o a sfârșit, trecând de vârsta ei 45 ani, întâmplândușă la boğrebanie ei și fericitul părintele Macarie patriearhul ot antiohiea 1657“. ¹⁾

Altă inscripțiune pe alt mormânt:

¹⁾ Această Doamnă a fost îngropată în biserica Domnească, și după detronarea soțului ei, desgropată de aici de Tătari, Turci și Greci, și apoi înmormântată probabil de rudele sale la biserica sf. Vineri. Emilian Cioran, căl. patriearhului Mac. pag. 152).

„Subt această priatră odihnește coconița Stanca flica luminatului Constantin Brâncoveanu beizadea, nepoata răposatului Domn Constantin Basarab VV. 1717“. ¹⁾

Inscripția dela chilii :

„Aceste chilii făcutulea Doamna Bălașa a lui Ioan C. B. VV. la sfântu i dumnezeescu hram preapadomna Parasheva, ca să fie Dumnealor pomeană, și părinților Dumnealor, Ion Șerban VV i gospojo ego Elina, i jupan Nicolachi bev Stolnic i jupânița ego Elina, ca să fie de odihnă creștinilor care cad în nevoie, cei ce scap la sf. biserică, să fie pomeană în veac 1656 Iulie 5“.

BISERICA STELEA

 e seară m'am dus la biserica Stelea, unde am fost condus cu multă dragoste în biserică de un sergent aghiotant de pompieri, Bădău, pompierii orașului locuind curtea I a acestei biserici. Măreț edificiu ! Frumoasă biserică zidită în stil moldovenesc de Vasile Lupu, dar acum să află cu totul ruinată ²⁾.

La această biserică a fost găzduit la anul 1653 Macarie patriarhul Antiochiei, care venise în țară spre a strânge averi și a le transporta la patriarhia Antiochiei. Să ascultăm însă pe Diaconul său Paul de Alepo să ne spue el scopul venirii lor în țara noastră : După mai mult timp de ședere în țară începând a transporta cele ce adunase el spune :

„La Galați găsirăm un vapor de Trapezunt, ne învoirăm cu căpitanul, și plătindu-i, am depus lucrurile noastre în cabină. Pe tovarășii noștri îi lăsară pe bord cu o parte din provizii ; ei întinseră pânzele și plecară, iar noi ne întorserăm la București, și de aci la Pitești unde era patriarhul ³⁾.

1) Aceasta e nora cea mai mare a lui C. Brâncoveanu, născută Vorn. Ioan Balș. N. I. I. din B. R. pag. 113.

2) Vezi inscripțiunea ei în Vol. I „Ist. a 40 biserici de“ mine, pagina 185.

3) E. Cioran, căl. Patr. M. al Antiochiei, pag. 250.

„Apoi mi-am căutat o ciată de servitori călări înarmați, ca să mergem să terminăm odată afacerile noastre în tot locul unde aveam bani depuși sau datorii ce ne erau de plătit, sau unde era de luat sau de dat or schimbat bani cu locuitorii. Aceștia, în urma revoltei seimenilor, după detronarea lui Constantin Basarab să înprăstiaseră prin munți; eu începui să-i colind dearândul. Mai întâia m'am îndreptat spre Târgoviște și avusei o întrevvedere cu beiul (Radu Mihnea) la tabăra din Ploești. În acea zi pe când eram pe cale de a merge la Beiu, am văzut venind pe Hanul Tătarilor, însoțit de Ghica Beiu Moldovei și de Cazaci lor. Beiu oferi mai multe daruri Hanului. După amiază vizitând pe Beiu. i-am dat o scrisoare dela patriearh; după ce o citi, chemă pe Vornic și îi zise: „Vezi ce bani aparțin patriearhului și socotește cu Arhidiaconul diferitele datorii ce i să cuvin, ca să poți împlini plata“. Era un om care ne datora o sumă de 500 de reali. El fusese vameș care dăduse faliment și Constantin VV. vrea să-l spânzure, ca pe un înșelător. Acesta cu prietenii săi, venise la noi și ne-au înplorat să-l împrumutăm cu două pungi, ce le-am dat după ce ne-a oferit garanția lor ¹⁾. O pungă ne-a înapoiat-o dar după ce muri, lăsă pe fica sa și ginerele care să apărâu de urmărirea noastră, aducând înainte pe marele Vistier, ce mai de grab le ținea lor parte; cu el ne-am certat strășnic pentru acest lucru.

„Când Beiu auzi de cearta noastră, trimese să cheme pe Vistier să vie în odaia sa din cort și începură a vorbi împreună mai bănuindu-l că-i contra sa. De odată o trupă de tătari înarmați apare pe neașteptate venind pe o ușă mică pe din dosul cortului. Tătarii trănând pe Vistier din fața Beiuului, îl tăiară în bucăți.

„După aceea Beiu îmi dădu o mulțime de scrisori, cu mâna sa adresate în toate părțile unde aveam de luat bani, ca să grăbească înapoerea lor; iar eu m'am întors la Târgoviște. De aci am mers la Pitești și apoi la Râmnic până ce am dobândit toți banii ce mi se datorau. Eram ca un curier, când în picioare când călare zi și noapte, încercând totul ca să pot redobândi bunurile noastre. Apoi am plecat la

1) Dădeau și bani cu dobândă, cu garanție sigură.

Galați și de aci la Iași pentru niște afaceri ce erau de regulat, și iar m'am întors. Din Galați am plecat acasă Miercuri dimineață 13 Octombrie 1658".

Din această narare a lui Paul de Alep, fără să știe el poate că ea va ajunge după atâta timp în mâinile românilor, se vede clar că scopul visitei tuturor grecilor în țara noastră dela căderea Constantinopolei, nu era altul decât s'o exploateze și s'o ingenucheze. Această ură și rea voință o exercită și astăzi grecii cu frații noștri români din Macedonia.

Dar să-mi urmez subiectul, și să ascultăm tot pe Paul de Alep istorisind revoluția seimenilor după detronarea lui Constantin Basarab, care nu era alta decât tot ura și răsbunarea grecilor pe care Matei Basarab îi ținuse la distanță multă vreme și acum își ajunseră scopul, arzând și pustiind totul, multă ură, multă răutate omenească!! Iată ce spune el despre biserica Stelea.

„Numai biserica Stelii resistă la un asediu puternic; fiind ocupată de o trupă de Cazaci cu femeile lor. Ei s'au luptat cu turcii și tătarii până în noapte, când văzând că au pus foc la un colț al clădirii și temându-se de incendiu, acei care au putut să scape au fugit în întunericul nopți către munți și s'au împrăștiat. Inimicul răsplăti acest fel de intrare în monastire, omorând peste 160 de oameni, printre cari călugări, bătrâni și oameni săraci, cari fusese prea slabi ca să poată fugi. O mare mulțime de oameni zdraveni, tineri, au trimis în captivitate.

Bisericei, ce era plină cu lăzi și provizii de ale poporului, i-au dat foc; aceasta arzând cu desăvârșire, și pe din năuntru și pe din afară, din preună cu ziduri și acoperiș, pieri cu ea—păcat—și un Iconostas de rară frumusețe. În bolțile de sus ale acestei biserici noi am pierdut, prin foc, două cutii de metal pline cu mirul ce-l preparasem puțin mai înainte în Moldova, și o cantitate de argint viu, un pendul mare de argint, vre-o câteva haine și provizii ce nu le puteam purta cu noi; toate au ars, împreună cu alte multe deposite încredințate nouă de diferite persoane¹⁾.

Biserica Stelea posedă un disc cu această inscripțiune:

„Acest disc l'a făcut Io Doamna Stanca în zilele fiului „ei Ioan Nicolae VV în anul 1599“²⁾.

1) Idem pag. 228.

2) Discul e dela vechea biserică Stelea.

MITROPOLIA

Această sf. biserică a Mitropoliei din Târgoviște a fost o colosală construcție cu nouă turl¹⁾; în anii din urmă a fost rezidită cu cheltuiala Statului, tot așa de măreață, dar cu o turlă în mijloc și învelită peste tot cu aramă.

Biserica această este întemeiată de Neagoe Basarab la anul 1510, când a mutat și Mitropolia țarei dela C^{ur}tea de Argeș aici. Terminată de Petre VV. (Radu Paisie), reparată de Matei Basarab și Constantin Brâncoveanu după cum să constată din următoarea inscripțiune :

„Cu bună vrerea Tatălui și cu ajutorul Fiului și cu săvârșirea Duhului, eu smeritul robul lui Christos Ion Neagoe VV împreună cu Doamna mea Despina și cu fiul meu Teodosie VV. din Dumnezească îndemnare am pofțit de am început a face din temelie această sfântă și mare Mitropolie, mama bisericilor, întru mărire celui întru slava s'au înălțat Domn Dumnezeu și Mântuitorul nostru Isus Christos. In zilele Arhipastorului Macarie însă nu am săvârșit ci am eșit dintr'această lume deșeartă la anul lumi 7018 sau 1510 Septembrie 30, ci mă rog vouă fraților părinți pomeniți-mă când vă rugați și am dat satul Aninoasa.

„Iar după câtăva vreme când a ridicat Dumnezeu scheptrul Domniei mele. Eu smeritul robul lui Christos Ion Petru VV împreună cu fiul meu Marcu VV văzut-am că de multă vreme nu s'au săvârșit această sfântă casă și am dorit cu osârdie din îndemnare Dumnezească ca s'o săvârșesc această sfântă și mare biserică, pentru acea o și am săvârșit și cu plumb o am acoperit și s'au zugrăvit cu toată podoabă o am înfrumusețat. S'au săvârșit în zilele arhi-episcopului chir Varlaam. Și încă am adăogat lângă ctitori și Domnia mea sfinte și mari biserici, Balta ce se chiamă Sultana și un vad de moară la Căscioare, și hotarul care este la deal, să fie vinăriciul nesupărat și neclintit în veci. Și încă am cumpărat Domnia mea un sat anume Sinești drept aspri 6000; iar cel care va în-

1) O țin minte din anul 1884 când am vizitat-o în trecere la băile Pucioasa.

„drăsni să ia satul acesta dela sfânta Mitropolie și va strica „cele ce au dat Domnia mea, unul ca acela să fie proclat „și afurisit de Dumnezeu și de prea curata Maica Dom- „nului și de 318 sf. părinți dela Nichaea și de mine Mi- „tropolitul Varlaam, și parte să aibă la un loc cu bleste- „matul Arie și cu cei ce s’au sculat asupra Domnului Dum- „nezeu și Mântuitorul nostru Isus Christos, și cu care au „zis, Eal, Eal răstignește-l pe dânsul 1533 Oct. 24“.

A doua inscripțiune :

„Aceasta sfântă și Dumnezească Mitropolie fiind înce- „pută și ridicată din temelie de blagostivul și răposatul „întru Dumnezeu Ion Neagoe Basarab VV și neajungând „s’o isprăvească de tot, o au săvârșit răposatul întru Dum- „nezeu Ion Petru VV care cu plumb o au acoperit și o „au zugrăvit de mulți ani, precum arată pisania lor, iar „pentru relele schimbări a vremilor întâmplându-se de au „perit tot plumbul după biserică și rămânând descoperită „câtă-va vreme s’au stricat de ploae toată podoaba zugra- „veli, până ce o au acoperit iar cu plumb adoua oară ră- „posatul Matei Basarab VV. Deci, când au fost acum în „zilele prea luminatului și înălțatului Domn Io Constantin „Basarab VV, la al 19 an din Domnia Mării Sale: Iar sf. „sa părintele chir Teodosie fiind Mitropolit Ungro-Vlahiei „și văzând zugrăveala acestei sf. Mitropolie învechită și de „tot stricată, n’au putut suferi să lase să se strice pome- „nirea acelor mai sus ziși răposați buni ctitori ; ci când a „fost la 39 de ani din Vlădicia sf. sale, cu vrerea bună- „ților lui Dumnezeu s’au îndemnat sfinția sa de a zugră- „vit acum a doua oară, însă biserica cea mare cu altar și „cu tinda cea mică, și încă mai făcând sf. sa și alte înori „pe din afară bisericei, care cheltuială s’a făcut de sf. sa „din veniturile sf. Mitropolii ce sunt din daniile acelor „dea-pururea pomeniți ctitori, pre care Dumnezeu cel ce să „proslăvește întru această sfântă casă, să-i ierte și să-i „pomenească întru împărăția sa, căreia împărăție și ne- „spusă bucurie să-l facă și pe sf. părtaş întru vecinicele „bunătați, și s’au înfrumusețat cu toată podoaba zugrăveli „desăvârșită precum să vede în anul vechiu 7216 Sept. 30. „Numele zugravilor Nicola și Radu“ ¹⁾.

1) Pr. Gr. Musceleanu. Calendarul Antic. pag. 54.

În vechea Mitropolie a Târgoviștei a fost zugrăviți :
 Neagoe VV, Despina Doama,
 Pătru VV, Ecaterina Doamna,
 Jupan Barbu Corbeanu, vătaf de aprozi.

Jupan Enache Văcărescu vel paharnic. Stanca jupanița ego sease copii : Marina, Bălașa, Constantin, Barbu, Ștefan, Radu VV. Matei Basarab VV. Mircea VV. Radu VV. Constantin B. Basarab VV. Radu VV. Șerban VV. Cantacuzino. Ștefan Mitropolitul. Antim Mitropolitul. Vlad VV. Mihaiu VV. Alexandru VV. ¹⁾).

Să ascultăm pe Paul de Alep să ne spue cum a fost Mitropolia din Târgoviștea pe acel timp :

„Mitropolia e o prea frumoasă biserică, ce nu-și are pereche în aceste regiuni, afară de biserica Mitropolitană a Cazacilor, amândouă fiind zidite după modelul sf. Sofii : înalte, vaste, sprijinite pe mai multe coloane, foarte înșoșante. Ea se împarte în trei secțiuni. Întăiu exterior, foarte spațios și cu mai multe cupole ; de aci prin a doua ușe intri într'alt de asemenea spațios și oare cum elegant ; în fine prin a treia ușe, intri în mijlocul bisericii care e de dimensiuni vaste, și cu o mare cupolă d'asupra în centrul căria atărnă un voluminos candelabru. Aci sunt trei tabernacole sau cupole foarte înalte și frumoase. Acel din centru e spațios și are mai multe strane așezate în jur.

„Iconostasul, sinbolul și crucele sunt foarte mari, sfeșnicele de lemn poleit, se disting prin eleganța formei. Ferestrele din jur sunt numeroase ; mai sunt și altele în cupole, toate înfrumusețate cu corcevele lustruite. Strana Beiului e la mâna dreaptă, cum intri, în colț. Alătura e strana arhiereului, în care stătea în totdeauna patriarhul nostru. În colțul opus e strana Mitropolitului local. Tot jurul bisericii e coprins cu strane, iar pereții cu picturi vechi. Locul unde ședea Doamna, era al doilea, în care sa aflau strane pentru ea și curtea sa. Biserica e înconjurată de grădini cu trandafiri și cu frumoase straturi de diferite flori, cu fereștruite. În vecinătatea tabernacolului nordic, e o piatră pentru apă de o frumusețe uimitoare ; înaltă, voluminoasă și grea.

1) Idem.

Numărul cupolelor mari și mici e douăsprezece, cu tot atâtea cruci poleite. Dinaintea uși e o frumoasă fântână și afară din poarta curți o alta asemenea.

„Apartamentele Mitropolitului sânt foarte înalte, așezate spre răsărit. În edificiu te sui pe o scară lungă, ridicată pe arcuri, cu perspectivă la biserică, la curte și la întinsa grădină. Toți pereții sânt zugrăviți cu minunile creațiunii pământului și mării, cu descrierea Ierusalimului și a monastirilor sale, cu acea a piscului Sinaei, muntele lui Dumnezeu, cu toate dependențele, acea a Sf. Munte, cu cele 24 monastiri ale sale în fața mării, toate lămurit și în proporții mari. Apoi intri în prima cameră de primire a Mitropolitului, lungă și lată, cu o masă imensă în mijloc, cu o sobă de olane colorate, și cu numeroase ferestre gotice, ce dau spre grădină. După aceea intri într-o frumoasă sacristie, foarte elegantă, în care de asemenea e o sobă de olane. Aici sânt cuere pentru blane, giubele etc. Interiorul acestor apartamente e de curând zugrăvit, în diferite chipuri, cu potrete de ale sfinților. De aci intri în comoară, unde Mitropolitul își ține vestminte, vase, mitre, cârjele, vase de argint, etc. Acolo sânt atârinate candelă și policandre, turnate în aur și argint, și ornate cu sârmă de aur, frâne, săbii, buzdugane și alte arme.

„Din comoară intri într-o cameră de primire cu o galerie exterioară, arcată d'asupra, dând spre grădină și având în față o fântână cu apă curgătoare. Aci să prânzește în timp de vară. De aci, te poți coborî în grădina cea mare, pe care nu o coprinzi cu ochii de la un capăt la cel lalt. Toată e umbrită cu nuci mari, jumătate plantată cu vie și trandafiri, iar restul cu meri, zarzări, gutui, cireși, damaschini, etc; zarzavaturi, precum mazăre bob și altele.

Consistoriul e afară de biserică. Locul coprins între zidurile ce înconjoară palatul cu grădinele, ar fi suficient pentru un oraș. ¹⁾

A doua zi am plecat la monastirea Dealului abătându-mă și la biserica Crețulescu. La această biserică e de admirat piatra de la intrarea în biserică care e lucrată cu multă măiestrie, și e de mare frumusețe.

¹⁾ Astăzi e piața orașului.

În privința curățeniei această biserică seamănă a fi de oraș. În frontespiciu are această coprindere.

„Fondată de familia Crețulescu. Reparată la 7265—(1757). Reparată iarăși precum să vede tot de familia Crețulescu la 1863 Septembrie.

Ca ctitori sunt zugrăviți : Dobromir Crețulescu, Dragomir Crețulescu, Stan Crețulescu vel logofăt Iordache și Pârvu Vișa și Safta Radu Crețulescu vel logofăt.

Pornind la Monastirea Dealului în trecere pe podul cel nou de peste Ialomița observ această inscripțiune pe stâlpul din stânga :

„Podul Mihaiu Vodă inaugurat la 29 Septembrie 1902, în prezența M. S. Regelui Carol I.

Mai visitasem M. Dealului când i-am și scris istoricul ¹⁾ dar dorind a o mai revedea după puțin timp cu trăsura fusei acolo. Aceeași pe care o știeam, cum și aceeași de la anul 1500. Nici o schimbare de și a bătut'o viscolile și vijeliile timp de 407 ani. Nu mai atâta că pereții exteriori îi sânt sgâriați de oameni ce nu și-au dat seamă că vatămă un giuvaer de mare preț al țării. Această biserică e de mare valoare, căci de bună seamă a stimulat pe Neagoe Basarab d'a zidi Monastirea Curtea de Argeș și mai frumoașă.

Când intrai în biserică prima dorință era să mai revăd hârca eroului creștinătății, și mauzeleul ridicat în cinstea acestei relieve. N'a fost cu puțință însă a mai privi craniul celui mai mare erou al acestei țări, fiind închis în mauzeleu, și chea fiind la Dl. căpitan al școalei de trupă care se afla dus în oraș, după cum mi s'a spus de conducător. E de dorit ca ușa să fie cu gîm și acest odor prețios să fie văzut or de cine, și or când. Admirai Mauzeleul, ce are această inscripție :

„Eroului Creștinătății lui Mihai Vodă Viteazul al țării „Românești Ardealului și Moldovei. Tinerimea Universitară „prin indemnul și îngrijirea Profesorului Gr. G. Tocilescu „drept pioasă amintire. Anul 1904 Noembre 28“.

După acea trecui în stânga unde privii craniul lui Radu cel Mare, pe care e scris : „Radu cel Mare 1508“.

Atunci îmi veni în minte și mă gândii. Cum ? dacă pos-

¹⁾ Pr. M. Dumitrescu. „Istoricul a 40 de biserici din R.“ Vol. I pag. 33.

teritatea nu în zadar a numit pe acest VV al țării Radu *cel Mare*, cum nu i s'a făcut și lui un mauseleu la fel cu al Domnitorului *cel Viteaz*, și să se fi așezat în stânga?

În fine mulțumit de vizita făcută aici, și orașul Târgoviște, mă înapoeai acasă.

BISERICA DIN RUCĂR

oritor d'a vizita comuna Rucăr din județul Muscel, în ziua de 9 Iulie 1907 cu trenul din București am luat drumul către această renumită și dătătoare de viață localitate. La ora 1 p. m. trenul a sosit în gara orașului Câmpulung ¹⁾.

Acest oraș este înființat de cavalerii teutoni (germani) pe care regele Ungariei îi chemă din pământul sfânt și-i așează în țara Bârsei, în Transilvania la anul 1211.

Până atunci Cumanii, așezați între țara dintre Olt, Dunăre și Carpați, intrau ca la ei acasă în Transilvania prin trecătorile munților, în deosebi printr'a Buzăului și prin cea dela Rucăr-Dragoslavele, drumul de azi al Branului. Intrau de luau dela Români, Sași, Unguri și Secui dare pentru hanii lor.

Cavalerii nemți au pus capăt năvălirilor cumănești și a cucerit țara dintre carpați și Dunăre. Au făcut cetăți de lemn în locurile ce li s'au părut mai potrivite; apoi de bună seamă la Câmpulung. Iar pe lângă cetate au făcut ș'o monastire închinată Maicii Domnului ²⁾.

1) Mai vizitasem acest oraș făcând și istoricul a două biserici de acolo, după izvoarele știute. Istoricul Monastirii Câmpulung și al bisericii Flămânda, vezi „Istoricul a 40 biserici din România” de mine Vol. I și al II-lea.

2) De bună seamă că între Cavalerii teutoni când au trecut în țara Românească din Transilvania spre a goni pe Cumani, a fost și Radu Negru și el a întemeiat orașul și monastirea Câmpulung.

Cumanii un popor ture rătăcitor cu turmele n'au putut ține pept cavalerilor, cari unde se așezau ridicau cetăți și monastiri.

Românii din cumania, ereau ortodocși și nu primeau tainele dela preoții catolici, ei ascultau de vlădici și de preoți bulgărești. Ba chiar se plânge papa că mulți nemți și unguri șezând între români părăsesc legea catolică și se dau după a Românilor.

La anul 1241, când năvălesc Tătarii pentru întâiași dată, la Argeș, se afla un VV român, numit Seneslav. În actul dela 1247, întărit la 1251 de papa, vedem că regele le dă toată Cumania afară de țara lui Seneslav pe care o lasă românilor în condițiile vechi. Românii aveau îndatorire a ajuta pe cavaleri în luptele lor cu păgânii și cu alți dușmani după cum înainte ajutau pe rege sau pe trimisiile lui.

Dar nici acești cavaleri n'au prins rădăcini în aceste părți. Din neamul lui Seneslav sau ridicat acei Basarabi care au unit sub mâna lor și banatul Severinului (Oltenia) și au întemeiat Ungro-Vlahia sau țara Românească¹⁾. cu reședința la Câmpulung. Orașul are mai multe cruci și biserici, cea mai veche din ele e biserica *Sf. Marina*, zidită între anii 1100—1200 și reparată la 1215—1676—1707. *Scheiul* zidită între anii 1200—1300 și reparată la 1550—1665—1780—1842. *Valea* zidită 1300—1400 și reparată la 1592—1700—1800. *Sf. Nicolae din sus* zidită către 1708 și reparată la 1750—1790 și 1855. *Bradul* zidită între 1300—1400 și reparată către 1590—1766. *Sf. Nicolae din Târg* zidită 1400—1500 și reparată la 1670 și 1700. *Sf. Ilie* zidită către 1620 și reparată la 1720. *Sf. Vineri* zidită la 1750. *Biserica Domnească* zidită la 1527 de Petru Șchiopul și reparată la 1712, *Sf. Treime* făcută la 1632 și reparată la 1730. *Monastirea* întemeiată la 1215, și reparată la 1290, 1633 și 1731; iar paraclisul la 1718.

Multe a suferit țara Românească din cauza invaziunilor streine, și a resbelelor petrecute pe teritoriul ei. Astfel resbelele dela 1711, 1737, 1774, 1788, 1806, 1821, 1828, 1849 sărăciră țara. Iar orașul Câmpulung la anul 1737 și mai

1) St. N. Albina, anul al X-lea No. 33 Mai 13, anul 1907, pag. 875.

eu seamă la 1788 fu prefăcut în cenușe și locuitorii imprăștiati.

Cu toate restriștile și nenorocirile îndurate de străbunii noștri, pe atunci era mai multă moralitate și caritate între românii de orice condiție, cu toată simplitatea acelor timpuri. Duminica mergeau cu toții la biserică să auză cuvântul Domnului. Evanghelia a fost adevărata școală a străbunilor noștri. Cuvântul evangheliei forma inima lor de creștin și de cetățean, de soț și de părinte. Inima lor era plină de morală evanghelică; Întăiu luminează inima cu evanghelia lui Isus Christos, apoi capul cu filosofia și cu celelalte; altfel desurda toate.

Unde mai sunt azi acele simple moravuri, frăția oamenilor, și frica de Dumnezeu de atunci? S'au dus aceste toate, și dacă a mai rămas ceva, se găsește la poporul de țară, și mai cu seamă la cel de munte.

După ce am vizitat cu deamănuntul orașul Câmpulung, Monastirea, bisericile, școala de meserii, stabilimentul de băi Crețulescu cu frumosul său parc, ce e pe malul drept al râului, băile Bughea, împrejurimile, satul Vișioiu, bulevardul, frumoasa grădină publică, unde m'am întâlnit cu diaconii din București: Grigore Georgescu dela biserica Slobozia, arhivarul Sf. Mitropolii din București, și Gheorghe Georgescu dela biserica Silivestru, preotul Iancu dela biserica Sf. Spiridon din București și alți cunoscuți. După mai multe zile petrecute în acest frumos și vechiu oraș, am pornit apoi la comuna Rucăr.

Trăsura pornind la ora 6 de dimineață dela gasda mea Vasile Gabor din bulevardul gărei, am parcurs orașul direct către meazănoapte. Cum ajungi extremitatea orașului drumul cotește către răsărit. Apoi continuând am trecut prin satul numit Valea-Mare. Un sat c'o poziție prea frumoasă. De aci am coborât Muscelul, unde se desfășură vederea o vale încântătoare, iar pe stânga se zărește două turle de biserică ce sunt ale monastirei de maici Nămăești. Birjarul meu numit Petre din Vișioiu, un om foarte de ispravă după înțelegerea ce avusesem cu el o'coti întracolo.

Această biserică se află în satul Nămăești, în partea despre apus, sus, vârată într'o stâncă. Se vede că a mai

fost cioplită. Nu e zugrăvită. Și se zice că se derivă dela vorba latinească *Nemo-Est* (nu e nimeni) exprimată de Apostolul Andrei pe când cutreera Dacia pentru propagarea evangheliei lui Isus Christos. El s'ar fi uitat pe fereastră unui templu păgân ca să vadă un preot dela care vrea să înceapă propoveduirea. Nezărind ar fi zis *Nemo-Est*, de unde Nămăești 1).

Mai de crezut este, că această biserică vârată într-o grotă a avut de scop ascunderea creștinilor pentru oficierea sfintei slujbe de frica invaziunilor păgânești ; și când au fost surprinși au astupat gura grotei și au fugit. Un cioban păscând oile pe aici, descopere grotă și află biserica și sfânta icoană ce se zice că i s'a arătat în vis.

„Această sf. Icoana sau îmbrăcat cu argint prin osteneala robilor lui Dumnezeu Ianache postelnicul, Petra, Ioan la leat 1798“.

După ce am asistat la sfânta slujbă, căci tocmai se oficia, am fost condus de maica Irina (pe care o cunoșteam din București, mama ei Manda fiind enoriașea enoriei Sf. Ioan Moși) în chilia ei unde a servit dulceața, cu o apă cum numai la munte-i, și cafea.

În satul Nămăești mai e o biserică zidită în secolul XVIII de *George Rucăreanu* și de fiul său Nicolae, și are hramu sf. Nicolae.

În curtea acestei biserici a satului Nămăești se găsește o cruce cu această inscripțiune :

„Cu vrerea Tatălui și ajutorul Fiului și săvârșirea sf. duh, ridicatusau această cinstită cruce întru ruga și întru lauda Bunavestirei a Prea sfintei Născătoare de Dumnezeu Maria, în zilele lui Ion Mihail voevod prin ruga robilor lui Dumnezeu *jupân Udriște, Despa și fiul lor Matei Radu*. Și s'a făcut aceasta de robul întru Christos la o laltă cu preotul meu Vlaicul fii lui Necula, Antoniu... pentru feciorii lui Dobra Andrei... Voica Dumitra în zilele... Manea Țona din... Dediul. Scrisă luna Maiu 5 zile, în anul 7167—1659.

Această cruce trebuie să fi fost pusă ca hotar, sau la vreun puț, de către *jupân Udriște logofăt Năsturel* cu

1) D. Aricescu. Ist. Câmpulungului.

soția lui de a doua *jupâneasa Despa* cu care a avut pe *Radu*, cunoscut sub numele de *Radu Toma Banul Năsturel*. Matei este fiul din prima căsătorie cu *jupâneasa Maria Corbeanca*, fata *vornicului Vintilă* și sora lui *Teodosie Banul*, și a lui *Negoia Postelnicul Corbanul*. Matei sau *Mateaeși* fu adoptat de mătușa sa, Doamna Elena, și botezat de Matei Basarab¹⁾.

Din Nămăești continuând drumul la Rucăr am început a urca un munte, numit *Mateas* după numele lui Mateaeși copilul adoptat de Matei Basarab. Moșia aceasta a fost zestrea *jupâniței Maria* mama lui Mateaeși, mort la vârsta de 17 ani, și de aceea s'a numit muntele după numele lui. *Jupânița* mama lui însăși murise după o săptămână dela nașterea lui. *Mateaeși* fiind botezat și înfiat de Matei Basarab și Doamna sa Elena, mulți l'au considerat ca fiu al lor propriu²⁾

La urcarea și coborârea acestui munte, călătorul pe acest drum va gusta 3 ore din viața lui pline de fericire și de toată mulțumirea sufletească. Tot ce poate fi mai măreț și mai încântător! Ce să mai zic și de strălucirea zilei aceleia, de bunătatea aerului, de mirosul florilor, căci fânețele tocmai se coseau! După ce am sosit la fântâna lui Iosif Bunescu și ne-am răcorit, am început a coborâ muntele, unde se prezintă vederei altă priveliște și mai înălțătoare; te cuprinde un respect către a tot puternicia lui Dumnezeu creatorul acestor minuni. De aici începe a se zări șerpuind la o adâncime mare râul Dâmbovița care uninduse la Plătărești județul Ilfov cu apa Colentini merge de se varsă în măriștea Dunăre. Câte ochuri nu face el până aici!!

Coborându-ne la acest râu am dat de satul Dragoslavele care după tradiție se zice că străbunii acestor săteni au fost rudari de meserie, și veniți din Moldova. Sub Radu Șerban se răscumpărară și ei ca și Rucărenii. Constantin Basarab la 1658 le-a dăruit mai mulți munți, mai cumpărând și ei dela moșneni Albești.

Biserica din acest sat e în partea despe mează-noapte și în frontespiciu are această inscripțiune:

1) General P. V. Năsturel. „Albina” 27 Maiu 1907, pag. 907.

2) Idem.

„Cu vrerea Tatălui și cu ajutorul Fiului și cu săvârșirea „Sf. Duh, întruna sfântă Troița nedespărțită. Această sf. „și Dumnezeuască biserică ziditusau din temelie de prea „creștinul și luminatul Domn Ion Grigorie Ghica VV. și „luminata Doamna Mării Sale Mariea, întru cinstitul hram „Adormirea Precistii Născătoarei de Dumnezeu ca să fie „întru pomenire de veac. Și ispravnic a fost Hagi Ghiuca. „Mesița August 26 văleat 7158 (1661)“.

În fine dela Dragoslavele înainte pe sosea direct către mează noapte, între frumuseți ale naturi și tot în susul râului Dâmboviți, și după o distanță de 25 kilometri dela Câmpulung am sosit în comuna Rucăr.

Acest sat ca un orășel se află în valea munților Căpitănuț¹⁾ Brădetu, Vârful Crucii și Pleașea, între râurile unite aci: Dâmbovița și Râșorul.

Locuitorii Rucărului sunt descendenți ai Rucărenilor din țara Bârsei, veniți odată cu Radu Negru sau cu Cavalerii Teutoni pentru isgonirea Cumanilor sau Tătarilor și stabiliți aci.

Rucărul a fost proprietate Domnească până la Mihaiu Viteazul, când Rucărenii s'au răscumpărat dela jupâneasa Buica și Ilinca fetele Doamnei Florica.

Locuitorii Rucăreni au avut drepturi ca ale moșnenilor Câmpulungeni, având un pârceălab (jude) neatârnat de vătaful de plaiu, și câțiva aleși cu drepturile Pârceălabilor Câmpulungeni. Hrisoavele dela Radu Șerban Basarab (1602), Ilieas (1628), Matei (1634), Șerban Cantacuzino (1680), Alexandru Ghica (1767), Nicolae Mavrogheni (1787) și C. Ipsilant (1802) au mai toate aceiași coprindere. Ca adică: Rucărenii să nu fie supuși ispravnicilor și vătășilor de Plaiu, numai ei să fie datori să plătească birul la Domnie și să păzească toate potecile graniței despre Ardeal. Ei au stăpânit munții și moșia Rucărului d'avalma până la 1798 când se împărțiră între ei.

În comuna Racăr sunt 3 biserici și o mulțime de cruci de piatră foarte vechi, puse pe la diferite locuri. Aceste și alte multe din țara noastră, studiate de oameni com-

1) Numit după *Berchea Căpitănuț* a o ciată de români ce erau ascunși în acest munte, și care s'au unit cu ciata lui Radu Negru, sau cavalerii Teutoni pentru isgonirea Cumanilor. C. D. Aricescu Ist. C.

petinți, multe lucruri istorice s'ar afla. Fiecare își are însemnătatea ei, și e pusă ca să comemoreze un eveniment oarecare. Căci multe s'a petrecut în această țară, și în acest sat fiind pe aici drumul vrăjmașilor țarei.

Cea mai veche biserică din Rucăr e zidită la anul 1780 de un oarecare *Gheorghe Nicolae*. De bună seamă că Rucărul a avut alte biserici mult mai vechi, căci eu am văzut o cruce spre Dâmbovița, lângă fabrica de cherestea, unde am putut citi, că e pusă pe locul unei biserici.

A doua biserică destul de măreață are această inscripțiune în frontispiciu :

„Cu ajutorul a tot puternicului creator s'a reedificat acest sfânt locaș cu hramul Adormirea Maicii Domnului, în zilele Domniei M. S. Regelui Carol I și Mitropolit „Primat D. D. Ghenadie Petrescu, fiind primar al comunei „Ioan Anastasescu, cu cheltuiala enoriașilor și ajutorul M. „S. Regelui în anii 1891—1894. Epitropi: Preotul Tache „Anastasescu paroh, Iosif Bunesu și Toma Ștefănescu“.

A treia biserică cu trei cupole mai nouă și mai măreață n'are inscripțiune¹⁾ Imi spunea însă preotul paroh N. Mușetescu că-i va face. Eu l'am sfătuit să amintească în ea și de vechii ctitori, aceasta fiind necesar pentru istorie, și pentru pomenirea acelor oameni de bine făcători.

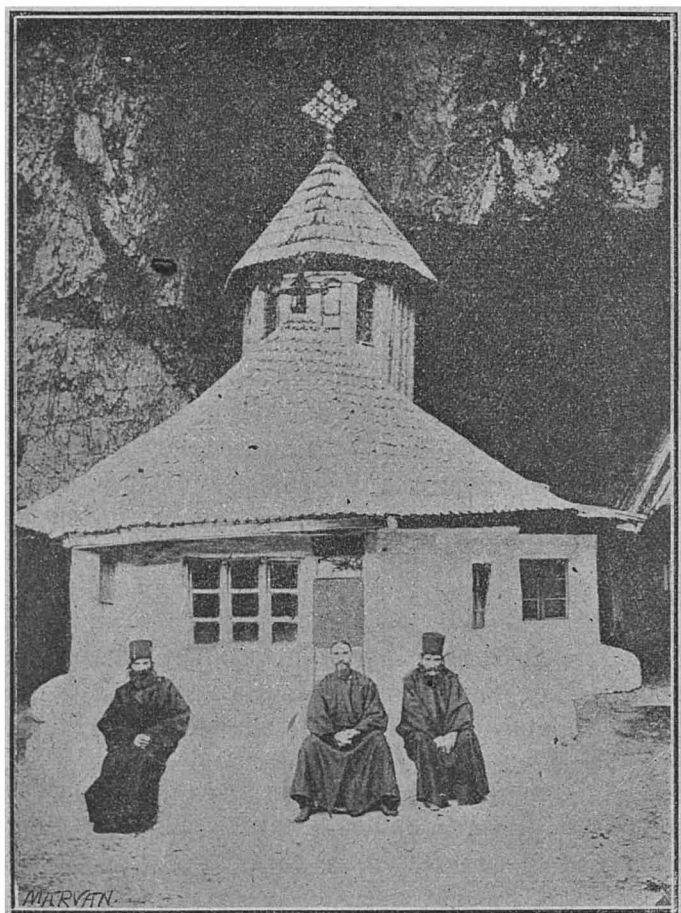
Cu prilejul șederei mele în Rucăr, am vizitat cu cei doi tovarăși ai mei și Peștera ce e la o distanță de 9 kilometri de Rucăr.

Dincolo de satul Podul-Dâmbovița să fac 2 drumuri, unul către răsărit care merge la frontiera Bran, și altul către mează noapte care merge la Peștera ce e pe partea stângă a Dâmbovicioarei a cărei obârșie e din Piatra lui Craiu.

Din satul Podul-Dâmbovița puțin mai înainte ca să mergi la grotă treci printr'un defileu de câțiva kilometri lungime și strâmtă de 3—4 stânjini, ai cărei pereți de calcariu se unesc cu cerul. Nimic mai sălbatic decât acest peisagiu ; și sgomotul fioros al apei ce aleargă și se sparge în frunțile baricadelor de bolovani năpraznici care îți uimește simțirea.

1) În această biserică, am avut a plăcută surpriză când am mai revăzut tâmpla fostei biserici Sărindar din București ; o minune de sculptură.

În fine eșind la lumină, după puțin drum am ajuns la grotă. Cu lumânări în mâini, și conduși de o bătrână și niște copii pentru bacșiși, am vizitat-o cu deamănuntul. E cam de 150 metri adâncime și 10 lățime. Deci mult mai mică ca cea dela obârșia Ialomiții din județul Dâmbovița în a cărei intrare e ș'o biserică; care e aceasta și pe care am vizitat-o în vara anului 1900.

Schitul din Peștera Ialomicioarei

BISERICA COMUNEI DOBRENI (Ilfov)

Satul Dobreni, să află la o distanță de 20 kilometri de orașul București, și e situat în direcțiunea călei către orașul Oltenița.

Știind din cărți, că în acest sat se află o biserică istorică, doream de-al vizita. N'aveam prilejul însă, misiunea de preot reținându-mă împrejurul turmei cuvântătoare ce mi este încredințată.

Dar în fine sosi și ziua mult așteptată dela 7 Iunie 1904, când îmi îndeplinii dorința. Mulțumită amicului meu V. Manolescu, învățătorul comunei noastre care mă invită după dorința ce-i exprimasem, d'al însoți la satul său natal. Luaram trenul de Giurgiu din gara Filaret, până la stația Vidra, și de aci cu căruța pornirăm la Dobreni. O oră și am ajuns. Biserica e situată în mijlocul satului care se află pe malul stâng al râului Sabar, a cărui luncă, unită cu a râului Argeș formează o privește din cele mai încântătoare. Mai servind aceste localități Românilor, în timpuri grele ca loc de apărare contra năvăliților țarei, care năvăleau fără nici un motiv, de prădau această țară.

Biserica din Dobreni de și e o biserică de țară, are însă o însemnătate cu totul deosebită, fiind-că e întemeată de acel personagiu distins, acel muritor fericit Domnitorul țarei românești *Constantin Șerban Basarab*, întemeetorul sf. Mitropolii din București, mama bisericilor din întreaga țară Românească.

Constantin Șerban Basarab, e fiu natural al lui Radu Șerban Basarab, întemeetorul monastiri Comana din județul Vlașca, care nu e așa departe de Dobreni.

Constantin Șerban a zidit biserica din Dobreni, de bună seamă pe moșia dată lui de tatăl său, și pe când era boer cu rangul de serdar al lui Matei Basarab, și al cărui fiu adoptiv era. Și a zidit această biserică în satul său natal, mama sa fiind d'aici.

Biserica are o turlă de lemn în locul celei de zid, zidul bisericii e acela dela fondare. Are grosimea aproape de un

metru. În vremuri a avut turla de zid, cutremurul însă dărâmând-o familia Ghica, care devenise proprietara moșiei, a construit pe actuala de lemn.

Mai în urmă spre a se mări ferestrele, i s'a luat pietrele cioplite cu o dibace măestrie¹⁾, și s'a înlocuit cu tocuri de lemn.

În interior această biserică n'are nici un obiect bisericesc de oare-care însemnătate, din timpul lui Constantin Șerban. Numai potretul său e zugrăvit pe perete, al soției sale Doamna Bălăsea, și o copilă tot Bălăsea, dar nu din timpul lor, ci mai în urmă.

În această biserică să află actul botezaților și cununărilor spoitori, care s'a creștinat de către fostul Mitropolit Ghenadie Petrescu.

Mai se află o rașă, unde să spună că: *Ciobanu P. Marin și Alexandru Radu* din această comună au murit pentru patrie în resbelul din anul 1877.

Biserica aceasta are următoarea inscripțiune:

„Cu bună voința Tatălui și cu ajutorul Fiului și cu să-
„vârșirea Sf. Duh, ridicatusau această sf. și Dumnezeescă
„biserică pre hramul prea cistitei și slavitei bogorodiță. În
„zilele Prea luminatului Ion Matei Basarab VV. Și o au fă-
„cut din temelie de jupan Constantin Vel Serdar sin Ion
„Șerban Basarab, și jupânița Bălăsea. Pisa mesița
„Văleat 7174—1654“.

Mama lui Constantin Șerban să află înmormântată în această biserică. Și pe piatra d'asupra mormântului său are această inscripțiune:

„Cu mila lui Dumnezeu și cu ajutorul precești Creștinul
„și luminatul Domn Ion Constantin Șerban VV, pusam
„și așezat această piatră, pe cistita groapă pe oasele maici
„mele. Și s'a pristăvit în zilele Ion Matei VV. Văleat 7180,
„și s'a pus această piatră în zilele Ion Constantin VV. 7193“.

1) La vizitarea mea erau azvârlite pe jos, în loc să se fi păstrat ca pozoabă veche.

BISERICA COMUNEI LEORDENI

e ani îndelungați priveam în zare turla bisericii din Leordeni în drumul meu din satul natal către București pe șoseaua Pantelimon. Călătorul mergând pe șoseaua Pantelimon, între băriera orașului București și satul Pantelimon, în partea despre mează-zi, va observa aceasta că se vede satul Dudești cu biserica lui zidită de Nicolae Moscu. De aci peste apa Dâmboviți la o distanță cam de 5—6 kilometri se mai zărește în rând încă trei turla de biserici: Popești, Popești-Pavlicheni, și biserica din Leordeni.

Lucru ce-mi excită curiositatea și mai mult, era spusa locuitorilor d'acolo când împrejurarea făcea să mă întâlnesc cu unul din ei „că în satul Leordeni există o biserică mare, cu case înalte, și înconjurată cu ziduri mari și înegrite de vechime, și că sunt făcute din timpul robiei“.

Mi-a stat mult timp pe inimă d'a o vizită. Mă gândeam nu doară va fi ea întemeiată de vestitul boer Stroe Leordeanu, care a ucis în unire cu Dumitrașcu Cantacuzino pe Postelnicul Constantin Cantacuzino? De vreme ce poartă satul acesta numele de Leordeni?

În fine sosi și ziua de 5 Iulie 1906, ziua mult așteptată când avusei prilejul d'a mă duce acolo. După un drum cu trăsura, de 2 ore, din satul meu, după ce am trecut satul Dudești, Cățel, și am parcurs prin lanuri de grâu și porumb, (anul acesta fiind abondent), lunca Dâmboviței, și am trecut albiea ei, restită în fuga ei în acest drept de povară luată din București, am urcat dealul la Leordeni.

Satul Leordeni are o poziție din cele mai încântătoare. Se văd București de par-că sunt o panoramă, și în zare cât poți coprinde cu ochii.

În adevăr această biserică este destul de măreață. Înaltă, cu o turlă, și cu zidul destul de gros. În frontespiciu are această inscripțiune :

„În slava sfintei Troițe, și cu cinstea Marilor Arhan-
„gheli Mihail și Gavriil, și a sfinților împărați Constantin

„și Elena. Ziditusau această biserică din temelie, și s'a înfrumusețat după cum să vede de Dumnealui Vel Vornic „*Mihail Manul* a fi spre pomenire în veci. În zilele marelui „și slavitului Imparat Alexandru Pavlovici 1808 Sep-
„tembre 9“.

Din această inscripțiune să dovedește că e zidită de boerul Mihail Manul. În timpul rezboiului al 5-lea Ruso-turc când țara Românească era ocupată de oștirea rusească, și eră guvernată de boeri sub preșidenția unui general rus¹⁾.

Actualmente, și moșiea, și biserica sunt proprietatea familiei *Ghermani*. Care-și au cavoul sub această biserică. Am văzut aici mormântul lui Menelas Ghermani fost mult timp Ministru de finance al țării noastre, pe care l'am cunoscut bine, și alții ai acestei familii.

Ctitorii sunt zugrăviți pe peretele biserici, și numele lor scris grecește. Alte odoare bisericesti interesante n'are.

În peretele bisericii am văzut un tablou ce amintește că a murit pentru *Patrie* în războiul din 1877, soldatul din comuna Leordeni, *Petcu Tudor*.

BIERICA COMUNEI BĂNEASA

Această sfântă biserică se află situată la marginea satului Băneasa în partea despre miază-zi de orașul București; și e zidită de *Constantin Brâncoveanu* lângă Curtea sa¹⁾ pe când eră boer cu rangul de Vel logofăt. Aceasta se dovedește din următoarea inscripțiune:

„Sfânta aceasta biserică careia hram este Sfântul Marele „Mucenic Gheorghe den pajiste, spre slăva Domnului celui „ce în trei obaze ș'o ființă Dumnezeu să mărește, și să „proslăvește în veci. O au ridicat și o au făcut Constantin „Brâncoveanu vel logofăt. Întâiu ca preă sfânt numele cel „despre toate numele al lui Dumnezeu, nepristan să se

1) De aci pus în inscripțiune numele împăratului Rusii Alexandru Pavlovici.

1) Ștefan Greceanu. *Viața lui C. Brâncoveanu*. pag. 10.

„caute și să se slăvească și apoi bună pomenire a lui și „păriuților lui în neuitare să se lase și să rămâe. Care sau „zidit în zilele creștinului Domn Ioan Șerban Cantacuzino „Basarab VV. leatul 1688 Septembre 12 zile“.

Biserica e mică, și cu o turlă. Lângă ea se află un măreț palat în ruină, care acuma e în dărâmare.

BISERICA POPA-RUSU

ele mai multe din bisericile bucureștene la începutul întemeierii lor au fost construite din lemn, și din aceasta oricine își va face lesne o idee, că din cauza grelelor vremuri prin care am trecut cum a fost țara noastră și orașele ei! Ce deosebire de acele vremuri și de cel de față! Vremea schimbă totul, vremea desăvârșește!

Biserica Popa Rusu din Bueurești la începutul ei a fost și ea de lemn, și nu se știe de cine este întemeiată. De Popa Rusu, sau că acest Popa Rusu a fost întâiul ei Preot slujitor, și de aci și numirea ei. Sau că este întemeiată de obștea enoriașilor ei.

Vechea biserică a fost alături de actuala, în partea dreaptă, unde se vede și acum un morman de cărămidă ce de sigur a fost zidit ca semn pe sfântul său prastol după dărâmare.

Actuala biserică a cărei construcție solidă ar putea rezista încă multă vreme, este zidită la anul 1813 de *Manolache vătaf de Arabagii*, prin stăruința *Preotului Andrei* slujitorul ei. Și care i-au pus această inscripțiune:

„Această sf. biserică ce să numește anume Popa Rusu, „și să prăsnuește hramul sf. Troița, sf. Cuvioasa Paraschiva „și sf. erarh Nicolae cu ajutorul lui Dumnezeu s'a făcut „din temelie cu toată osârdiea și toată cheltuiala Dumnealui „Manolache vătaf de arabagii, și ostenitor Preotul Andrei „dela această biserică, în zilele Prea înălțatului Domn „Ioan Gheorghe Caragea VV, și Prea sf. Mitropolit Nec-tarie. Pomeneste Doamne pe robii tăi aceștia Manolache, „Ilinca, Safta, Voica, Mariea, Andrei Erei, Petre, Gheorghe,

„Păuna, Constantin, Ioan, Manole, Andrei, Teodor Erei,
„Dan previster, Păuna presvistera, Ilinca, Stan, leat 1813
„Martie 17“.

Construcția acestei biserici cu două turle ce de sigur sunt dela fundare presintă multă tărie. În interior zugrăveala prea frumoasă, dar învechită, și nu se poate spăla fiind lucrată cu apă după cum să obișnuia pe 'acele vremuri.

Obiecte bisericești are : un prea frumos policadru de sticlă. Un potir cu această inscripție :

„1813 Iunie 10. Ioana, Mariea, Drăghici, Bălașea, Gheor-
„ghe, Neacșea, Frusina, Popa Grigore Proim protopop ot
„Popa Rusu“.

Pe un altul o inscripție grecească și data : 1787. Pe o evanghelie are această inscripțiune :

„Această sf. evanghelie s'a făcut de jupân Polihronie și
„Maria, danie la Popa Rusu 1796 Noembre 2“.

Aceste obiecte desigur sunt dela vechea biserică de lemn.

La prefacerea ușilor din față inscripția a fost scoasă, și acum se află jos la altarul bisericii.

Am fost condus în biserică de Preotul deservent Anton Mihăescu, vechiu slujitor al acestei biserici, care mi-a dat toate deslușirile. Biserica eră d'o curățenie exemplară.

BIERICA OȚETARI

Această sf. biserică dela strămutarea locuinței actualului paroh G. Popescu dela biserica fileală Sfinți, la această biserică parohieală, și prin ultima reparație și împodobire făcută prin osteneala și osârdirea acestui preot, a luat cu totul o nouă față.

E frumos reparată și pe din afară și înăuntru, e înaltă cu totul ; Așa că seamănă a fi locaș și casă de rugăciune a lui Dumnezeu. În anvon, jos, are această inscripțiune :

„Această sfântă și Dumnezeiască biserică unde să prăs-
„nuește hramul sfinților Îngeri, făcutu-sau întâiu de lemn
„în zilele lui Șerban Vodă la leat 7189 — (1680), și prefă-

„cându-să' iar de lemn în zilele lui Constantin Basarab „VV la leatul 7210 — (1691), și acum prefăcându-să de „piatră s'a adaus și hramul erarhului Nicolae și cu ajutorul „și îndemnarea Dumnealor *Mărgărit Staroste și jupân Nicolae „Cupețu* și cu altor creștini s'au zidit și s'au înfrumusețat „după cum se vede cu toate podoabele, în zilele lui Ioan „Constantin Vódă Mavrocordat ca să fie Dumnealor ve- „cinica pomenire. Iulie 1 7265 — (1757)“.

Pe o icoană în altar e scris : „Această sf. icoană s'a făcut „de roaba lui Dumnezeu Mariea i pac (eară) Mariea 1804“.

Pe o altă : „Draghici Constantin Luxandra 1803“. Pe o alta : „Maria Gheorghe 1804“.

BISERICA PRECUPETII-NOI

Astăzi, 10 August, 1907, fiindu-mi trecerea pe lângă biserica Precupeții-Noi, m'am abătut vizitând-o. Conduc în biserică cu multă bunăvoință de bunul preot deservent al acestei biserici, Atanasie Nicolcescu, pe care îl cunoșteam dela biserica Dintr'o Zi, unde am servit : Sf. sa ca preot, iar eu ca cântăreț II. Din cele văzute am constatat că biserica Precupeții-Noi a fost zidită întâiu de lemn la anul 1713, după cum se dovedește de o inscripție scrisă pe o cruce de marmoră, alături de biserică unde a fost sf. Presol dela vechea biserică.

Iată acea inscripțiune :

„În acest loc pentru prima oară la anul 1713 s'a fondat o biserică de lemn de către *Constantin Milineseu*, precupeț de profesiune, de unde luă și biserica numele de „Precupeții noi. La anul 1814, *Bărcă măcelarul* ajutat și el „de alții, dărâmă această biserică și reedifică alături alta de „zid care deveni mai încăpătoare. În anul 1865 epitropi de „atunci cu ajutoarele date, o lungi și o zugrăvi, așezând „și tâmpla. În anul 1877 devenind în completă ruină, epitropii în unire cu o comisiune compusă din cinci mahalagii jos arătați, cu fondul bisericeii și cu ajutoarele adunate dela Domnii mahalagii o a reparat radical după

„cum se vede și după cum să arată în actul depus într-o cutie de tinichea la învelitoarea turli pandocratului Epi-tropi : V. Blehan, C. I. Cocioceanu, Preotul D. N. Miro-dot. Comisiunea : G. M. Măleanu, G. Băleanu, B. Ion, D. „Nicolae, M. Constantinescu. Terminândușă lucrarea la la-nuanie 15, anul 1878“.

Pomelnicul lui Bărcă al II etitor rezitorul bisericei pe o piatră la proscomodie :

„Bucur, Manea, C-na, C-tin, Bălașa, D-tru, Jara, Gg. Ion, Maria, Ion, Mincu, Stanca, Ecaterina, Matei, Elenca, „Frusina, Mariea, Vasile, Mariea, Pătrașcu, Tudora, D-tru, „Ilinca, Mariea, Tone, Milea, 1814. Zoița prevestera“.

Biserica e frumoasă, are două turle. În interior e curată. Are o lungime cam de vreo 30 pași. Obiecte bisericești are îndestul : 4 icoane vechi care de sigur sunt dela vechea biserică, 3 policandre noi de alamă, 5 icoane la tâmplă îmbrăcate cu argint, 3 potire, 3 repide prea frumoase, 1 evanghelie de argint, candelile frumoase de argint, la tâmplă. În curtea acestei biserici primăria a construit o prea frumoasă școală primară. Și pentru locul luat a construit preoților case de locuit lângă această biserică.

BISERICA RĂSVAN

Biserica aceasta numită Răsvan, cu hramul „Adormirea Maicii Domnului“ se află pe calea Moșilor între biserica Sfinți și Sf. Gheorghe Nou. Atât în interior cât și în exterior se află în bună stare. Are o turlă, și alături case cu două etaje, unde locuiesc cei doi preoți : Preotul Gheorghe Stoicescu și Costache Florea. Locul fațadei bisericei despre calea Moșilor a fost vândut de Ministerul Domeniilor la oameni particulari cari au construit case pe el, așa că biserica nu se vede decât intrând în curte. Această biserică fiindcă nu are inscripțiune nu să știe bine de cine e zidită.

Răposatul preot Gr. Musceleanu spune¹⁾ spune că e e-

1) Monumentul străbunilor, pag. 84.

dificată de Stefan Răsvan, Domnul Moldovei, ca înfrățire a țărilor surori. Aceasta e luată dintr'un pomelnic vechiu. Inscripțiune trebuie să fi avut, dar o fi fost înstrăinată de călugării greci cari au administrat-o și pe aceasta după cum s'a întâmplat și la alte multe biserici din țara noastră. După un nume de *Căpitan Răsvan* ce figurează într'un pomelnic vechiu, să presupune a fi întemeiată de acesta, în timpul lui Constantin Brâncoveanu.

Pomelnicul ctitoresc și *Căpitan Răsvan*, dar nu figurează; să vede treaba că preotul Musceleanu a găsit în alt pomelnic.

„Enache, Stanca, Vlădaea, Pană, Bârcă, Constantin, Maria, Doamna, Teodosie Arhijereul, Leontie Ieromonahul, „Ion, Serban ereu, Constantin, Efrosina, Mariea, Dobrița, „Chiru, Radu, Pârveu, Ioana, Stefan (2), Gheorghe, Dragomir“.

BISERICA SF. VISARION

La 13 August 1907, am vizitat această biserică. Luând tramvaiul dela Sf. Gheorghe, în 15 minute am fost pe bulevardul Colței, la încrucișarea strădelor unde s'a ridicat statuia lui Lascar Catargiu. Statuia era învelită cu pânză; e de bronz, pe pedestal de piatră. Se vede că nu e terminată, dar e scris pe pedestal datele: 1857, 1859, 1864, 1866, 1871, 1879. Meritul cel mai mare al acestui bărbat de stat, a fost, că M. S. Regele iubit, Carol I, la 11 Martie 1871, într'un moment de mâhnire voind să abdice, Lascar Catargiu i-a zis: „Aceasta nu se poate, Prințul' nu trebuie să depue Coroana. Nu mai puteți părăsi acum poporul Altei-Voastre, căruia aparțineți atât în timpuri bune, cât și în cele rele¹⁾“. A fost un ceas fericit căci regele, atunci Domnitor, rămânând pe scaunul de Domnie, a adus fericirea acestei țări.

1) Mite Cremnitz, Regele Carol I al României, Un simbol al vieții. pagina 48.

Biserica Sf. Visarion e aproape de această statuie. Când am intrat întrânsa, paracliserul o mătură. El văzându-mă a lăsat mătura și a venit lângă mine, citind și el cu mine inscripțiunea următoare :

„Această sfântă și Dumnezeiască biserică, ce se prăznuiește Sf. Visarion Arhiepiscopu, Sf. Nicolae, Sf. mucenic Haralambie și Sf. Mina, este zidită din temelie după cum se vede până în sfârșit, prin osârdiea și cheltuiala părintelui Chir *Ropa Petre Referendarie* protopop Bucureșcilor și D-neai lui *Anton ftor i logofăt Zatana*, și cu cheltuiala altor pravoslavnici creștini ; spre vecinica lor pomenire. În zilele prea înălțatului Domn Ion Alexandru Ipsilant Vv., întru a doua Domnie. Păstorind turma pravoslaviei, Prea sfințitul Mitropolit a Ungro-Valahiei Chiria Chir Dosoftei. Leatu dela zidire a fost 7305, iar dela naștere 1797 Septembrie“.

Biserica are două turla și de bună seamă, zidul ei e dela fondare. Și în curtea acestei biserici, Primăria a făcut local de școală primară.

BISERICA MAVROGHENI

Această sf. biserică cu hramul Isvorul Tămăduirei, se află în partea de miază-noapte a orașului, pe șoseaua Chiselef. E frumoasă și impunătoare. Are o turlă și o elopotniță deosebită. E bine îngrijită.

În fața bisericii, partea dreaptă are următoarea inscripțiune :

„Această sfântă biserică cu hramul Isvorul Tămăduirei, s'a zidit la anul 1785, Nicolae Petru Mavrogheni Vv. și soția sa Doamna Maria, cu ajutorul pioșilor creștini, și la 1902 s'a reparat radical prin stăruințele depuse de episcopie“.

În perete are o inscripțiune în grecește, care tradusă spune astfel :

„Aici zace robul lui Dumnezeu, Dionisie Ieromonahul, care a fost și egumenul sfintei monastiri a Isvorului de

„viață, orânduit de prea înaltul Nicolae Petru Mavrogheni „Vv. 1787, și a cârmuit 18 ani, și la 1805, Aprilie 20 și-a „împlinit obșteasca datorie. Nicolae Gâlcă¹⁾“.

In cimitir: „Monumentul principesei Bacration, născută „Văcărescu, moartă în vârstă de 86 ani, la 22 Septem- „bre 1878“.

Al banului Alecu Filipescu, mort în Noembre. Al fiului lui Alecu. Marele logofăt Alecu, mort în August 1863, și al soției acestuia Elena, 1873. Pe aceeași piatră se însemnează și numele marelui logofăt Filipescu, mort la 63 în ziua de 3 Mai și al stolnicului Radu.

In fața acestei biserici e și mormântul lui Ioan Heliade Rădulescu, părintele literaturii Române.

In interiorul bisericii, ca obiecte bisericești se distinge: Două prea frumoase icoane, de argint poleite cu aur și reprezentă, Isvorul Tămăduirii.

La peretelă deasupra ușei e zugrăvit și ctitorul Nicolae Petru Mavrogheni.

BIERICA SF. NICOLAE (Dușumea)

Această sf. biserică e aproape de biserica Mavrogheni, pe strada Buzescilor. In frontispiciu are această inscripțiune :

„Această biserică s'a început din temelie la anul 1847, „cu stăruința și banii din casa isnavului dulgherilor și zi- „darilor, și cu ajutorul a mai multor persoane ortodocși „creștini. A luat săvârșire la anul 1854. In anul 1897 „această biserică s'a reînnoit cu ajutorul dela mai mulți e- „noriași, și altor pioși creștini, numai prin îndemnul și „neobosita osteneală a parohului Preotul Iancu Cristescu, „find epitropi, Nae Pană și Tănase Crăciunescu, 1897 „Septembre 14“.

In interior e curată și are și obiecte bisericești, toate în bună stare. Altarul e pardosit cu bucăți de lemne de stejar. Când am vizitat-o, paracliserul Vasile Udustofu, absolvent

1) N. Iorga. Inscriptiunile din bisericile României (pag. 283).

al școalei de cântăreți, un băiat simpatic, spală pereții bisericii de fum. Biserica având zugrăveala frumoasă și zugrăvită de Gheorghe Ioanidi.

BISERICA SFINȚII VOEVOZI

Această sf. biserică e pe calea Griviței, și face onoare inițiatorilor și stăruitorilor restaurării ei, căci era necesar a o împodobi așa frumos cum e, fiindcă pe aici e drumul tuturor străinilor ce vin în țara noastră și vizitează București. Aceasta e prima biserică văzută de călător când intră în capitala țării. Ea are trei frumoase turle și e impunător restaurată. Fațada ei are un aspect plăcut și împrejur e plantată o grădină, care-i mărește frumusețea. În interior e de toată frumusețea. Toate obiectele dintr'ânsa sunt noi și frumoase. În frontispiciu are această inscripțiune :

„Ridicatu-sa din temelie acest sfânt locaș, cu hramul „sfinților mai marilor voevozi Mihail și Gavriil, și adormirea Maicei Domnului, în anul mântuirii 1817, de către „repausați întru fericire *Stoean Băcanu sin Petre Steneț Ga-broeanul cu soția sa Zoîța, Dumitru Cojocaru sin Manciu și „alți evlavioși creștini. Ruinându-se cu vremea acum între „anii 1900 — 1903, sub Domnia M. S. Regelui Carol I și „soția Sa Regina Elisaveta, în a doua Arhipăstorie pe scaunul sf. Mitropolii a Ungro-Valahiei A. I. P. S. S. Iosef „Gheorghiean, fiind primar al Capitalei d. C. F. Robescu. „S'a restaurat radical și împodobit din fondul primit de „Primăria Capitalei și cu ajutorul enoriașilor. Prin stăruința „și osteneala epitropilor : Maior I. Obedenaru, G. Ioanițescu, „paroh econom V. Pocitan și preotul econom stavrofor Ioan „Burcă. S'a săvârșit la 12 Septembrie 1903. Arhitect fiind „d. P. Patriciu“.*

Mai e scris alături de pisanie, pe zid acestea :

„Am decorat această biserică în „Al fresco“ 1903. Pictor „V. Damiean, preot“.

BISERICA MANEA-BRUTARU

Această sf. biserică în exterior nu prezintă un aspect așa interesant, fiind construcția veche. În interior însă e cu desăvârșire frapantă. Pare a fi chiar un salon boerese curat și cu îngrijire împodobit. Covoare pe jos, papure de lux, scaune, obiecte bisericești curate, biblioteca bine aranjată, în fine totul în biserică îți inspiră un sentiment religios și respect către bunul Dumnezeu. Toată podoaba acestei biserici să datorează harnicului ei Preot slujitor Radu Iliescu.

În frontispiciu are această inscripțiune :

„Această Dumnezeească și infrumusețată biserică unde „să cistește și să prăsnuește hramurile sfânta Naștere de „Dumnezeu Născătoare și Pururea Fecioară Maria, sf. marele erarh Nicolae, și sf. purtătorul de biruință Gheorghe. „S'a zidit din temelie în zilele Prea înălțatului nostru Domn „Nicolae Petru Mavrogheni VV., Mitropolit fiind Prea sf „Sa iubitorul de Dumnezeu Arhiepiscop Chirio Chir Cosma. „De Dumnealor neguțători *Gheorghe Ioan și Manea*, cu mila „și ajutor mulți pravoslanici, anii de la zidirea lumii, iar „dela nașterea Domnului Dumnezeu și Mântuitorului Isus „Christos 1787. S'a isprăvit la August 1 ca să fie vecinică „pomenire și celor ce s'au ostenit“.

De văzut în această biserică e și tâmpla care e dela metochul episcopiei Râmnicului (astăzi grădina episcopiei) și pe dânsa are data 1858.

Biserica aceasta la început a fost de lemn și să numea biserica Popa-Radu și după ce s'a rezidit de zid, s'a numit biserica Manea-Brutaru.

În curtea acestei biserici există o cruce cu această inscripțiune:

„Această sfântă și Dumnezeească cruce, este ridicată de „Dumnealui Manea vătaf de brutari ca să fie întru pomenire 1814“.

BISERICA SF. IONICĂ (Moldoveni)

ceastă sf. biserică e lângă biserica Crețulescu, în vale, e mică cu o turlă, și înconjurată cu case. Pereții înăuntru cam lasă de dorit.

Are această inscripțiune :

„Întru mărirea a tot țiitorului Dumnezeu și spre cinstea „sfântului său Înainte Mergătorului și Botezătorului Ioan, „s'a ridicat din temelie această sfântă biserică de către Di- „mitrie Dărăscul marele Medelnicer și soția sa Sofia, la anul dela „Christos 1795, care au înzestrat-o prin dreaptă munca lor“.

Ctitorul e îngropat în această biserică, în partea dreaptă ; iată inscripțiunea de pe mormântul său.

„Nu tăgăduind că plângând, și tânguindu-te te fălești „întru cum ai fost zis pământești și pământ, și subt această „piatră odihnese oasele răposatului robului Dumnezeu Di- „mitrie Dărăscul, care au fost cu milă“.

Are două icoane poleite cu aur : Maica Domnului, și sf. Ioan Botezătorul. Are o sf. evanghelie deosebită prin mărirea și frumusețea ei.

Un sf. epitaf de toată frumusețea. Are multe perdele, scaune, papuri, ceeace denotă că biserica e vizitată de lume de elită.

Venerabilul Preot al acestei biserici Ioan Vlădescu, m'a însoțit în biserică și mi-a dat explicațiile cerute. Mi-a oferit și o carte a sf. sale numită „Manualul Jubiliar al soldatului Român 1906“. Această carte folositoare o păstrează cu dragoste în biblioteca mea.

BISERICA SF. ELEFTERIE

 După ce Mitropolia Țării Românești, în anul 1665, în zilele Domnitorului Radu Leon și a Mitropolitului Ștefan I, fù strămutată dela Târgoviște la București, în cursul vremilor Mitropolității țării văzând că se simte trebuință, de o moară pe seama sf. Mitropolii pentru hrana personalului ei, a intervenit la Domnitorii țării și li se dădù din averea Statului, o moșie la marginea orașului, în partea despre apus, cu vad de moară pe apa Dâmboviței. Pe această moșie Mitropolității după vremi zidesc o moară ¹⁾, care și-a luat numele de Moara sau Morile Vlădichi; care a durat până la anul 1864. Iar pe restul moșiei au plantat grădini și vii.

Între anii 1732—38, în zilele Mitropolitului Ștefan II-lea, încetează din viață în București un neguțător bogat numit *Constantin Maxim Cupeșul*, și ne-având copii lasă toată averea lui sfântei Mitropolii. Ear ca efor pe Mitropolitul țării Ștefan II-lea; și ca epitropi pe doi unchi ai lui *Andrei* și *Panait*; cu îndatorire d'a face în București o biserică. Aceștia n'au putut zidi biserica din cauza unui proces intentat lor de un alt pretendent la epitropie, anume *Grigore Grozea* cumnatul lui *Constantin Maxim Cupeșul* ₂₎.

Grigore Grozea deși introdus și el în epitropie de către divanul țării, dar neputându-să înțelege cu cei doi, biserica a ramas iarăși nezidită.

Mitropolitul în calitate de efor, văzând că aceștia caută a risipi averea lui *Constantin Maxim*, intervine la Domnitorul țării, și depărtează din epitropie pe *Panait* și *Grigore*, reînând numai pe *Andrei*, care a fost mai cinstit, și pe care-l și însărcinează cu prepararea materialului pentru zidirea bisericei.

În acest timp încetează din viață Mitropolitul Ștefan II, și-i urmează pe scaun Neofit I-iu (1738) care împreună cu epitropul *Andrei*, zidesc la anul 1747, pe moșia sf. Mitro-

1) Care a fost ceva mai la vale, unde acum e podul sf. Elefterie.

2) G. M. Ionescu. Ist. Cotrocenilor, pag. 514.

polii, într'o insulă, ș'o pădure seculară, pe apa Dâmboviței, aproape de moara Mitropoliei, sau morile Vlădichi, biserica cu hramul sf. Elefterie. Și în frontispiciu îi pun această inscripțiune :

„Această sfântă și Dumnezeiască biserică care să prăsnuește hramul sfântului Mucenic Elefterie și sf. Mucenic Gheorghe este zidită după cum se vede cu cheltuiala răposatului Constantin Maxim Cupețul, prin osteneala Prea sfințitului Mitropolit al Ungro-Vlahiei Chir Neofit, și cu ajutorul Dumisale Andrei Zaraf, unchiul răposatului, care a fost lăsat epitrop la moartea Dumnealui. Și s'a săvârșit această biserică în zilele Prea luminatului și Prea înălțatului Domn Ion Mihail Racoviță VV. Întru pomenire vecinică ctitorilor și ostenitorilor mari, pomenire“.

După puțină vreme dela zidirea ei, încetează din viață epitropul Andrei, și-i urmează la epitropie *Marica Mărcelaru*, din mahalaua lui Aga Niță.

Apoi în anul 1782, biserica se găsește sub îngrijirea marelui vistier *Nicolae Brâncoveanu*, care-și avea locuința aproape de această biserică. El însă lasă biserica în părăsire, iar oamenii cotropesc moșia din jurul ei, pentru care Mitropolitul Doseftei în anul 1804 o ea de sub îngrijirea lui, și rămâne sub administrația sfintei Mitropolii.

Odoarele bisericesti, lăsate prin testament de ctitor sunt acestea : „Două rânduri de odăjdii. O cădelniță de argint. Potir și Disc de argint. Candelile de argint. Toate cărțile trebuincioase, și cu 10 pogoane de vie în dealul Șerbenilor. O prăvălie de mărgelărie și una de mătăsărie, din chiria cărora să se îngrijească biserica de lumânări și untdelemn. Iar în fiecare an în ziua hramului bisericei, și a doua zi să slujească Arhieru și să-i dea 12 taleri pentru osteneală. Pentru parastas să se împartă 8 ocale făclii și pentru 12 taleri să se ia haine la săraci. Iar pentru hrana lor să se cheltuiască 18 taleri și 50 vedre vin“.

Părțile acele de locuri unde a fost zidită biserica sf. Elefterie, să numeă mai înainte Lupești, probabil din cauza sălbătăciei ce eră pe atunci pe acolo, iar mai pe vale locuitorii începând a face cărămidă s'a numit cărămidari, și după ce icoana sf. Elefterie își căpătă reputațiunea de minuni făcătoare, s'a numit *mahalaua sf. Elefterie*.

Localitatea din prejurul bisericii sf. Elefterie, încă din vremuri depărtate și până în zilele noastre a servit ca loc de petrecere pentru Bucureșteni. Doamna Ecaterina soția lui Alexandru Ipsilante obișnuia a vizita zilnic această regiune poetică.

Mare deosebire de acele zile și de timpul de față!

Capitala țării noastre, mai cu seamă în cei 40 de ani de Domnie fericită a Regelui înțelept Carol I, s'a îndobit cu totul.

În locul pădurilor seculare, și a adâncului pustiu, astăzi, Boulevard, Tranvaiu-Electric, canalizarea Dâmboviței. Ce vom zice de mărețul Palat Cotocești, Palatul Facultății de Medicină, Azilul Elena-Doamna, mulțimea cazărmilor din dealul Cotoceștilor, Drumul-de-fer, Pod-de-piatră etc., etc. ?!

Biserica sf. Elefterie a fost reparată la anul 1867 cu venitul ei de episcopul *Ionuț Poenaru* și Preoții: G. Catihet Pr. Lazăr Nestor și Pr. Nicolae. Așa cum o țiu minte și eu prin anul 1873, când am venit în București la biserica Sărindar. Adică: în stil vechiu. Învelită cu șită. Cu o turlă și zugrăveala în stil Bizantin.

Actualmente biserica se află în bună stare, reparată și zugrăvită în stil modern. Zidul bisericii însă e acela de la fondare. În interior să află zugrăvit ctitorul Constantin Maxim. Are 17 candelă de argint, 4 icoane mici de argint și 5 mari între care să distinge aceea a hramului sf. Elefterie și sf. Gheorghe. E. de argint poleită cu aur. Și pe care e scris: „Pomeneste Doamne pe robii tăi *Petre Băbianu* și „*Dumitra Băbianu*, și pre ajutorii sf. icoane aceste 1834 „Martie 9“.

BISERICA STAVROPOLEOS

Isus Christos, Mântuitorul lumii, întemeietorul sf. religiei creștine, n'a purtat în sine simbolul vreunui neam sau popor, ci este mai presus de orice naționalitate, de orice lasalitate, distanță și timp. În cursul ac-

tivității Sale intră și să cuprindă toată omenirea împărțită în neamuri și popoare. La el nu se află Elin sau Roman, Iudeu sau Persan, Egiptean sau Brahman, cu toții sunt una, pot să-i urmeze și să se mântuească prin cuvintele Evangheliei Sale.

În el dispăre culoarea de rasă și toate obiceiurile și năzuințele neamurilor, să asimilează, devenind iarăși fii ai lui Adam, frați între dâșii și fiii aceluiaș părinte-Dumnezeu.

Și când te gândești la suferințele și măcelurile întreprinse asupra fraților noștri Români din Macedonia, te cutremuri, și te întrebi: Ce fel de urmași ai doctrinei lui Isus Christos, sunt conducătorii și reprezentanții religiei creștinești din Orient, când nu numai că tolerează, dar chiar încurajază formarea de bande grecești, ca să ucidă pe Români, creștini ca și ei, pentru că doresc să se roage lui Dumnezeu în limba Românească, graiul părinților lor!...

O! rămâi îngrozit de atâta răutate omenească, mai cu seamă când cugeți că nu aceasta e numai *suferințele îndurate de neamul Românesc din partea poporului Grec*, ci această ură și prigonire din partea lor durează de secole.

După căderea Constantinopolei, grecii răspândindu-se în lumea largă de persecuțiunile turcilor, țara Românească cea d'întăiu le-a fost azil, limanul lor de mântuire. Dar în loc de recunoștință de ospitalitatea dată de Români, grecii s'au trudit să sugrume această bună țară.

În adevăr, încă de mult grecii lucrară și intrigară la turci așa de bine, așa de energic încât capetele Brâncovenilor, Cantacuzenilor, Văcăreștilor, Dudeștilor, Cantemireștilor, căzură sub hangerul otoman. Atunci Fanarioții se suiră pe tronurile ilustrate de atâtea glorioși domni Români. De aci se începe tragedia în fața căreia zăcu România până la anul 1821. În definitiv până la anul 1864 când energicul Domn Cuza-Vodă, secularizând 362 de moșii din România, al căror venit îl înghițeau grecii, au scăpat Românii de filoxera care rodea rădăcina țării lor.

Pentru ca să-și facă oricine o idee mai lămurită cum s'a purtat, și cât a exploatat grecii țara Românească, voi lăsa pe celelalte soiuri de exploatare, și aici mă voi ocupa de exploatarea făcută pe calea fățarniciei și ipocriziei, gre-

cești, pentru a-și însuși un drept ce nu le-a aparținut, contra-venind perceptul Mântuitorului, care a zis: „*să nu poftesci dreptul aproapelui tău*“.

Așa dar mă voiu servi ca exemplu de biserica Stavropoleos din București.

Pe la anul 1560, în timpul Domnitorului Petru Șchiopul, un boer român *Ghiorma Banul*, întemeetorul Monastirei Mihaiu-Vodă, din București, zidește pe locul unde acum se află palatul societății Dacia-România o biserică, cu hramul Nașterea Domnului Nostru Isus Christos, numită până prin jumătatea secolului al 18-lea, biserica lui Ghiorma Banul, ș'o înzestrează cu multă avere. După moartea lui Ghiorma Banul, care a fost ucis din intrigi politice în zilele lui Alexandru Vodă, boerul Dragomir Vornicul face și el în jurul acestei biserici mai multe prăvălii, și după alte multe danii de moșii și alte venituri, Radu Mihnea o închină cu toată averea ei ca metoh la Arhiepiscopia Pogonicanis din Rumelia Orientală.

Leon Vodă (1632) o scutește de orice dare către stat.

Această biserică devenind metoch (gazdă) tuturor venetilor și sărăciilor grecești din Orient, cu timpul a luat altă numire, de: „biserica din hanul grecilor“.

Printre numeroșii călugări greci ce s'au perindat la această biserică, sosită pela anul 1710 ș'un obscur monah numit *Ioanichie*. El devenind egumen aici, și având scopuri de exploatare, nu se mulțumește numai cu venitul metochului ce administră, și profitând de o datorie a *iupânesei Despa Popeasca*, nora *Vistierului Cristea Popescu*, și cu jumătate de banii dați de boerul *Grigore Greceanul*, cumpără un loc peste drum de metoch și făcù un han pentru speculă. Acest loc a avut și case unde Ioanichie a aflat ș'un paraclis al *boerilor Popești*.

Acestui paraclis, egumenul grec Ioanichie, adăogându-i un turn, și altarul pe locul dat gratis de *vistierul Popescu*, l'a transformat la anul 1724, în biserică, pe care i-a pus în frontespiciu o piatră ce există și astăzi cu următoarea inscripțiune pe ea:

„Această sfântă și Dumnezeuască biserică sau zidit din temelie întru slava lui Dumnezeu și întru cinstea și po-
menirea marilor celor întru slugi și stăpânitori ai cetelor

„Mihail și Gavriil. Intru a doua domnie a prea înălțatului „și prea înțeleptului stăpân Domn Domnului Ion Nicolae „Alexandru VV, a toată Ungro-Valahia, Vlădicind prea sfin- „țitul Mitropolit Chir Daniil, cu toată cheltuiala prea eu- „viosului întru ieromonahi și arhimandrit chir Iónichie din „eparchia Pogonieanis din satul ot Ostanița. In anul de „la spășenirea lumi 1724 Octombre 30“.

Harnicul bărbat, și bunul patriot, d. general P. V. Năs- turel (vezi biserica Stavropoleos, pag. 54), ca om inteli- gent a ghicit așa de bine gândul lui chir Ioanichie, încât să întreabă: „N’avea prea cuviosul la biserica Ghiormei Banul, destul loc și timp spre a aduce laudă lui Dum- nezeu?“ evident că da, de vreme ce el este chiar năstav- nic al acelei zise biserici.

„Ce urmărea atunci prea cuviosul arhimandrit vrând ab- solut să înalțe biserica peste drum, în hanul sf. sale.

„Apoi mai era ceva la chir Ioanichie: darurile curg mai des și mai cu belșug la casa nouă de cât la casa veche“.

„Pe atât de șiret pe cât era și de deștept, vanitosul că- lугăr grec din Rumelia știu să se arate cu duhul blânde- ței și al zmereniei, pe lângă oile cuvântătoare ce păstorea“.

„Moșii, locuri, case, vite, țigani (robi), sărindare, totul să afiorisea sfintei monastiri a părintelui chir Ioanichie“.

„Cine ar fi putut resistă! cuviosul avea încrederea turmei“.

La 3 Iunie 1724, chiar în anul când s’a gătit biserica, jupuneasa *Ilînca Cojeasca*, lasă bisericii Stavropoleos, moșia *Cepășoaia* ot sud Săcueni, două clopote și doi boi.

La 5 Aprilie 1725, vornicul *Neacșu Pitigeanul* dă biseri- cei Stavropoleos 5 pogoane vie în dealul Bucureștilor.

Pentru marea lui activitate d’a strânge bogății ș’ale trimete în patria lui, chir Ioanichie este înălțat de către Irimia Patriarhul Constantinoplei, la rangul de Arhiereu la Mitropolia Stavropoliei ¹⁾ de unde apoi ș’a luat numele și biserica din București de *Stavropoleos* ¹⁾.

Acum Mitropolitul Stavropoliei, Ioanichie își îndoește puterile spre adunarea de comori pământești:

1) Vezi alegerea lui Ioanichie în condica Sfântă de Arhiereul Ghe- nade Măceanu, pag. 122-123. Data hirotoniei 1726; unde se află is- călitura lui și a Mitropolitului Daniil care l’a hirotonisit.

La 1 Februarie 1727, *Matei Cantacuzino*, dă lui chir Ioanichie un ȝigan cu ȝiganca lui.

La 15 Maiu 1727, *Neacşa*, soȝia lui *Petru Ceprăzarul* face danie părintelui Ioanichie 2 pogoane vie în dealul Bucureştilor.

La 1 Februarie 1728, *Mariea Piteşteanca* şi flica sa *Ancuȝa* afioriseşte mânăstirii Stavropoleos casa ei din mahalaua Fântâna Boului.

La Iunie 1728, *jupâneasa Dumitrana* şi flica ei *Smaranda*, afioriseşte Sf. Sale părintelui Chir Ioanichie stânpini 150 din moşia ce este pe apa Argeşului dela Grecii ot sud Vlaşca

La 5 Martie 1729, ctitorul schitului *Roata* din sud Vlaşca închină acest schituleȝ părintelui chir Ioanichie şi bisericii Stavropoleos cu toată averea lui.

La 22 Iulie 1730, *Postelnicul Constantin Caramanliu* şi *jupâneasa* lui *Mariea* dăruesc sf. Sale părintelui chir Ioanichie şi sf. Mânăstiri Stavropoleos un copil de ȝigan anume Stanciul şi un român dela *Petrarul* anume Stroe, pentru pomenirea Dumnealor şi părinȝilor D-lor.

La 15 August 1733, *jupâneasa Maria* soȝia răposatului căpitan C. Caramanliu mai afioriseşte încă doi ȝigani.

După ce chir Ioanichie grămădeşte o imensă avere bisericeii sale Stavropoleos, o închină cu toată bogăȝia ei Mânăstirei *Gura* dela eparhia Pogonianis din Epir, de unde venise el.

Actul de închinare este întărit de C. Mavrocordat prin chrisovul dela 12 Aprilie 1737; iar ca epitropi lasă pe fraȝii săi Panaiotache şi Nicolae. Lasă şi dascălului care învăȝa carte copii din satul său natal Ostaniȝa, să i să dea câte 26 taleri pe fiecare an, şi nimic țarei de unde strânsese atâtea avuȝii.

Constantin Clucerul sină *Dumitrache Ramadan* vel spătar din preună cu fii mei *Toma postelnicul* şi *Dumitrache* care am avut soȝie pe *Mariea Cantacuzin* flica răposatului D-nealui socrului meu *Iordache Cantacuzino* vel Spătar, dau lui chir Ioanichie şi mânăstiri Stavropoleos, moşia Bărcăneşti ce este dincoace de Olt toată partea casei noastre şi 5 suflete de ȝigani.

Apoi după închinare mai primeşte la anul 1739 dotaȝiune dela *Mariea* sora *Mândicăi Cupeȝul* şi *Mihai* fratele ei, şi

Stanca cumnată-s-a 200 stânjini moșie ot sud Sac ce să ho-tărăște cu moșia *Inoteasca*.

În fine pe la anul 1741 Februarie 26 chir Ioanichie cum-pără case, locuri și grădini în mahalalele Fântâna Boului (strada Fântânei) și Popa Dârvași (strada Episcopiei).

După 21 Iulie 1741 chir Ioanichie încetează din viață, și-i urmează la egumenie :

Chir Partenie al II-lea egumen 1742 — 1749. În zilele lui chir Partenie, la anul 1744 Iunie 14 *Mihai Cantacuzino și Post : Radu Cantacuzino* dau biserici Stavropoleos 4 suflete de țigani, pentru niște sărindare slujite tot de chir Ioanichie pentru părinții lor.

Chir Matei Ierapoleos al III-lea egumen 1749 — 1753. Chir Matei Vlădica Ierapoleos a fost egomen la biserica Ghiorma Banul și gonind pe chir Partenie risipitorul, deveni egumen și al bisericii Stavropoleos. Din activitatea lui se vede că la 10 Noembrie 1751 *Neqoiu Vrăbescu* și cu feciorii lui *Stan* și *Obreate*, dau lui chir Matei moșia Sărbienii pentru biserica Stavropoleos.

La 14 Ianuarie 1753, *Dobrie* bucătarul cu soția lui *Nedelea* și feciorul lor *Badea* dau lui chir Irapoleos moșia *Gratia* pentru biserica Stavropoleos.

La 9 Mai 1754 *Popa Badea* dă și el partea lui de moșie *Gratia*.

La 10 Aprilie 1754 unchiașul *Manul* ot *Gratia* dă partea lui de moșie *Grătia* pentru biserica Stavropoleos.

La 5 Mai 1755 *Crâstea logofătul Drăghiniscul* face danie bisericii Stavropoleos, biserica lui din Drăghinești, și cu moșia ei din Drăghinești, afară de partea ce a lăsat fiului său *Dobrișan*. Numele ce vor să se pomenească sunt : *Cârstea Dumitrana Dobrin*. Morți : *Cocora*, *Cârstea*, *Voica Anca*, *Vladul*, *Anița*, *Stanciu*, *Tudor*, *Vlaicul*, *Matei*, *Slamn a*, *Ieromonah Vasile*, *Ieromonah Misail*, *monah Sofronie*, *monah Rafail*, *monah Ioanichie*, *Parascheva*, *Stanciul Despa Ivana Neagoe* și *Gheorghe*.

La 18 Martie 1761 *Iorga Gratiannu Popescu* lasă sf. mânăstiri Stavropoleos 10 stânjeni moșie.

La 28 Noembrie 1761 *Ilie Postelnicu Popescu* lasă sf m. Stavropoleos Moșia *Pitarul* sud Vlașca, ca după moarte chir Ierapoleos să-l îngroape și să-i facă soroacele. Mai lasă mai multe obiecte și mai mulți țigani.

Stanca soția răposatului *Drăgoi Ceașu* dăruiește și ea un țigan.

Egumenul Chiril 1781—1785. Acesta la anul 1781 August 27 se judecă pentru un loc de casă al unei văduve din mahalaua Fântâna Boului.

Egumenul Chir Timotei Arhiereul 1785 — 1823. În zilele acestuia la 18 Decembre 1723, *Marisa* dăruiește lui chir Timoteiu 40 stânjini de moșie cu vad de moară la hotarul de sus din Gratiea.

Chir Pahomie Arhimandritul 1824 — 1828. La 25 Mai actul de danie al lui *Nedelcu* pentru 20 stânjini moșie la *Roata*. Iar la aceeași dată alt act de danie al *Voichii* pentru 9 stânjini moșie tot la *Roata*.

Chir Timotei Arhimandritul 1828—1837. Aceasta tot ea arendașu vremelnice, și tot pentru adunarea comorilor pământesti, și nici de cum pentru cele cerești, sau pentru propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu, căci aceasta trebuie s'o probezi cu fapte, nu numai cu vorbe, își încordează acțiunile.

Chir Leontie 1837. Acesta a fost distituit de stăpânire pentru abuzurile lui, și înlocuit cu Preotul Gheorghe Economul. Preotul român însă nu convenea Arhiepiscopiei dela Pagonieanis care a mijlocit cu duhul smereniei să reintegreze pe cel depărtat. Dar el pramatie bună tot n'a fost.

Dela 1837 și până la 1864 când s'a secularizat, ne spune patriotul preot Gr. Musceleanu ca martor ocular, cum s'a îngrijit. Iată ce spune preotul Musceleanu „Biserica Stavropoleos e așa de neîngrijită încât n'are nici crucei, la întâea vedere mai lesne se poate lua drept o magazie. E un spectacol destul de dureros. A luat egumenii numai fără să dea nimic. În serviciul bisericii n'are decât un preot. Cântăreții cântă grecește. Limba Românească este condamnată“.

Din istoricul acestei biserici oricine se va convinge întru câțva de nenorocirile cauzate de greci poporului românesc, și care nici acum nu-l lasă în pace, ucizând pe frații săi din Macedonia, și cu aceasta contravenind preceptelor Mântuitorului care n'a purtat în Sine simbolul vre-unui neam sau popor, ci pot toți să-i urmeze și să se mântuească prin cuvintele Evangheliei Sale, și să se roage Lui, în graiul părinților săi.

Actualimente acestei sf. biserici Onor. Casa Bisericii îi face o frumoasă reparație.

BISERICA SF. SPIRIDON VECHIU

Această sf. Biserică este întemeiată la început de familia Floreștilor; și a fost de lemn¹⁾. Apoi la anul 1747, a fost rezidită cu voea și cheltueala lui Constantin Mavrocordat, prin stăruința patriarhului Silvestru al Antiohiei, unde s'a și închinat și înzestrată cu averea mănăstirei Bolintin²⁾.

Biserica aceasta e așa mică și fără turle încât îți vine a te gândi că e făcută mai mult pentru venitul patriarhiei.

În frontespiciu are următoarea inscripțiune.:

„Această sf. și venerată biserică închinată celui într
„sfînți părintelui nostru Spiridon cu cinștea Maiei Dom-
„nului făcătorului de minuni; căruia i s'a înălțat cu toată
„averea lui în Domnia Prea înălțatului și iubitorului de
„Christos Domn și stăpânitorul a toată Ungrovalahiea
„Domnul Domn Ioan Constantin Nicolae VV. pe socoteala
„și cheltuiala înălțîmii lui. Pentru mântuirea sufletului lui,
„și s'a închinat prea sfântului Apostolicescului și patriar-
„hicescului scaun al marei cetăți a lui Dumnezeu Antio-
„hiea, fiind patriarh acolo prea fericitul patriarh Silvestru
„și fiind de față la clădirea biserici și având asupra ei
„supravegherea în anul 1747 dela Christos“.

Ceva mai jos e scris și arăbește. /

Pe când învățam în seminar (1875) vizitam adesea această biserică cu colegul meu de școală Nicolae Ionescu, astăzi preot la biserica Antim, al cărui părinte Preotul Mihalache Ionescu servea la această biserică sf. Spiridon Vechiu, cu cumnatul său Preotul Zaharia Dumitrescu. Ambii locueau în curtea bisericii. Ce schimbare de atunci și până acum (1907)!

Ea era împrejmuită cu case, unde pe lângă alți locuitori, erau și doi bătrâni cântăreți greci. Simeon și Aristide. Aceștia erau din ultima rădăcină a fanarioților care au supt sângele acestei țări, mai bine de un secol.

1) Gion. Ist. B. pag.

2) I. Brezoeanu. Mănăst. Inchinat pag. 58.

Acestora și altor streini la plecarea lor din țară bine le-a zis răposatul poet român Gr. Alexandrescu:')

Biserica Sf. Spiridon Vechiu venea pe malul stâng al Dâmboviții, iar după canalizare a rămas pe malul drept. Statul a dărâmat casele din prejurul bisericeii, și a construit băi cu un mare bazin; care și acestea s'au ruinat acum. Și e construit și localul societății de Tir și dare la semn care să afle în bună stare.

Astăzi 3 Octombrie 1907 am vizitat această biserică. Am găsit pe preotul ei, Alexandru, citindu-și rugăciunile într'ânsa. I-am spus scopul vizitei mele, și sf. lui me-a dat toate deslușirile cu multă bună voință. Nu-i vorba țiiu să spun aci și să mulțumesc preoților noștri, căci unde m'am dus, or ce biserică am vizitat, preoții m'au primit cu dragoste, m'au ajutat la citirea de inscripții, și me-au dat toate deslușirile posibile.

În biserică Sf. Spiridon Vechi se distinge icoana hramului sf. Spiridon, îmbrăcată în argint poleit cu aur și are această inscripțiune: „Sultana Domnița 1705 sau 1785 Iulie 25. Biserica e curată.

BISERICA SPIREA-VECHE

Această sf. biserică se află în partea de apus a orașului aproape de biserică Albă (Postovari), e zidită pe deal de *Doctorul Spiridon Corneato* de unde și numirea de *dealul Spirei*.

Costache Popescu fiul lui *Simion Popescu* îi dăruiește moșiea Stăneasca din județul Dâmbovița, cu condițiune ca egumenul de aici să îngrijească și de biserică de pe această moșie; În toată vremea să se officieze serviciul divin cu

1) Meditații. Elogii. Epistole. Satire și Fabule. pag. 215.

Adio ! lung Adio ! și fără revedere,
Departe mult departe te du din țara mea,
Pustiul, streine te așteaptă cu plăcere
Pământul să te înghiță și dracul să te ia.

preot și cu cele necesare, spre pomenirea lui și a neamului său¹⁾).

Fondatorul Spirea nu după mult timp o închină ca metoch sfintei Mitropolii din București, iar la anul 1777 în zilele Domnitorului Alexandru Ipsilant VV., Mitropolitul Grigorie o afiorisește spre odihnă și îngrijire unui călugăr misionar și Monastirii Grigoriu din Muntele Athos, de unde venise acest călugăr, ca recompensă să zice că acest călugăr numit Ioachim răscunpărase cu banii săi mai mulți creștini ce fusese luați în robie de către turci cu ocazia răzbelului între Rusia și Turcia. Și călugării cari să vor primi după vremi, să fie obligați să pomenească pe ctitori, și să dea pe tot anul Mitropoliei câte 3 oca ceară.

La această biserică, ca mai apropiată de cazarmă, în fiecare an la 28 Noembre să oficia sf. slujbă (Te-deum) pentru luarea Plevnei (1877). În anul 1894 întâmplător am asistat și eu la această ceremonie. A oficiat serviciul divin vicarul sf. Mitropolii Ieronim devenit episcop de Roman, Diacon răposatul Tănase Enescu. Când a intrat Regele în biserică urmat de suita Sa, vicarul și toți preoții învesmântați cu frumoase odăjdii l'au întâmpinat până la ușa bisericii. Arhiereul ținea în mâini crucea și evanghelia pe care Regele le-a sărutat. Apoi l'au condus la locul de onoare în fața tronului Domnesc din biserică.

După Rege, a urmat înșirându-să în fața Sa sergenți-majori ținând în mâini toate steagurile dela toate corpurile armatei ce au luat parte în răzbelul pentru independența țării din 1877, și care steaguri erau rupte numai sdrențe făcute.

Am admirat religiositatea Regelui Carol I. Ori de câte ori să zicea „Pre Prea sfânta curata pre. bine cuvântată stăpâna noastră Născătoare de Dumnezeu și pururea Ferică Maria cu toți sfinții pomenind și se pomenea persoana Sa precum și alte rugăciuni, Regele să închină și stă zmerit ca cel mai evlavios și mai religios creștin; aici să adeverează bine maxima sfintei scripturi, care zice: că „Începutul înțelepțiunei e temerea de Dumnezeu“.

După Te-deum Regele la plecare a fost condus iarăși

1) I. Brezoianu. Monastirile zise închinăte, pag. 32.

de tot clerul care oficiase până la uşe, apoi s'a urmat deflarea armatei pe strada din faţa acestei biserici, apoi Regele a plăcat.

La 26 Septembrie 1907 am vizitat această biserică condus în interior de însuşi parohul ei venerabilul Preot, economul D. Ioneanu. Biserica e nereparată atât în exterior, cât şi în interior, deşi părintele Ioneanu mi-a spus că stăruie mai de multă vreme pe la cei în drept, totuşi până acum n'a obţinut nici-un rezultat favorabil; speră însă că cu timpul va reuşi s'o repare.

Ca obiecte bisericeşti să distinge în această biserică icoana hramului, sf. Spiridon înbrăcată în argint.

Ctitorul Spirea Doctorul şi cu soţia lui Caliţa se află înmormântaţi în această biserică. A fost imposibil însă a citi coprinsul după pietrele mormântale slovele fiind tocite. Părintele Ioneanu însă mi-a promis că va căuta, şi-mi va trimite copie după a ctitorului, fiind copiate de sf. sa încă mai de mult. În adevăr Preotul s'a ținut de vorbă căci chiar a doua zi am primit următoarea scrisoare care-i face onoare pentru graba şi osteneala ce a dat acestei cauze pot zice sfinte.

Bucureşti, 26 Septembrie, 1907.

Stimate Părinte,

Conform promisiuni ce v'am dat cu ocaziunea vizitei ce a-ţi făcut bisericei noastre Spirea-Veche, vă trimit aci, copia fidelă luată după inscripţia ce să află pe piatra pusă d'asupra mormântului fondatorului acestei bisericii, aflat în interiorul ei, şi care a fost copiată de sub-semnatul, încă din anul 1867, când literile se cunoşteau, foarte bine, ne-fiind şterse după cum se găseşte în prezent. Ea este scrisă în stilul următor :

„Supt această piatră odihnesc oasele răposatului robului „lui Dumnezeu Spiridon Doftoru ctitoru bisericii, căruia so- „sindu-i chemarea la Dumnezeu, sau mutat numai aceasta „rugându-să celor din urma sa: pentru ne uitarea şi po- „menirea lui. Să zică toţi Dumnezeu să-l ierte. Luna Iulie „leatu 1750“.

(Este scris cu litere chirilice).

Cu frăţească iubire,

Paroh Econ. D. Ioneanu.

BISERICA SF. NICOLAE (Vlădica)

Această sf. biserică se află sub Mitropolie, partea des-
pre apus, pe Bulevardul Maria, și e zidită la anul 1794
de *Mitropolitul Grigore al II*, spre a fi locaș de închinăciune
mai cu seamă ȝiganilor robi ai sfintei Mitropolii, care lo-
cueau în acest cartier, de unde și numirea de : Biserica
Vlădica, sau Vlădichi, sau Biserica din ȝigănie sau biserica
ȝiganilor (vorbă numită atunci).

Ce diferență de acele vremuri și timpul de față ! În
locul bordeelor de atunci, astăzi palate. În locul stradelor
întortochiază astăzi Bulevardul.

Aceasta a fost o biserică mică cu două turle și eră zidită
alături de actuala în partea dreaptă a bulevardului, și pe
locul sf. prestol există o cruce cu următoarea inscripțiune
pe ea :

„Această cruce s'a ridicat pe locul unde a fost jertfel-
„nicul biserici sf. Nicolae Vlădica ce s'a dărâmat la anul
„1904 când s'a ridicat crucea aceasta“.

În locul acestei biserici s'a ridicat actuala, o adevărată
podoabă a Bucureștilor. O clădire măreață și de toată fru-
musețea. Piatra fundamentală a acestei noi biserici a sf.
Nicolae Vlădica alături de cea veche a fost pusă la 1 Iulie
1902. Și a costat peste 180.000 lei și s'a ridicat cu ajutorul
fondului bisericeii sf. Nicolae din Prund, care a fost ex-
propiată de eforia spitalelor Brâncovenești și prin daniile
pioșilor creștini. Pictura din interiorul bisericeii a fost fă-
cută de pictorul Voinescu și Romeo. Tâmpla, strănile și
jețul Domnesc au fost lucrate de minorii din penitenciarul
Mislea și sunt d'o frumusețe rară.

Această biserică în frontescieiu are următoarea inscrip-
țiune :

„Biserica sf. Nicolae Vlădica din Prunt, clădită sub epi-
„tropia robilor lui Dumnezeu *Marin Ioan Teodorian, Marin*
„*Popescu și Teodar Petrescu*“.

În sf. altar are un document, pus într'o frumoasă ramă
cu această coprindere :

„Astăzi 7 Noembre 1904 s'a sfințit biserica sf. Nicolae „Vlădica din Prund, cu hramul sf. Nicolae dela Mira Luchiei, sf. Ioan Botezătorul, și sf. Cosma și Damian (cei „dela 1 Iulie), de către prea sfințitul Nifon Ploesteneanu, „asistat de un numeros cler, în prezența noastră și a drept „credincioșilor ce s'au fost adunat“.

BISERICA FILARET

intemeiată de *Mitropolitul Dosoftei*, pe locul *Mitropolitului Filaret* la anul 1792. Aici își aveau și case pentru locuit vara. Iar după Gion¹⁾ e zidită la anul 1796 de enoriașii *Udrea Pavel și Stanca*. Biserica această la început a avut forma unei case, și învelită cu șindrilă. În loc de cruce a avut două cuiburi de barză. Iar în interior a fost simplă ca o casă și fără sfinți. Cu tavan de scânduri și cu o tâmplă de scânduri fără sculpturi, și având numai 4 icoane pe dânsa. În așa stare servea de paraclis. Iar pe dealul Filaretului n'a fost case așa cum e acum, ci numai vii, de să țină orașul București mult de vin și struguri din acele vii.

Pe la anul 1830 începând a să populă acest cuartier cu case, pentru sălbăticia locului s'a numit mahalaua dracului. Simțindu-să trebuință de biserică, de slujba religioasă și de preot, a venit preotul *Mislea* pentru oficiarea Dumnezeștilor slujbe. La anul 1845 acesta încetând din viață s'a numit în locu-i preotul Ioan Voiculescu, care a servit cu multă credință, făcându-i și două turle bisericei.

La anul 1880 această biserică s'a reparat radical din mili cerute de preoții bisericei în sumă de lei 4.000. Atunci s'a mai înălțat și s'a mai lungit, iar împrejur s'a plantat și grădină.

Această biserică s'a dărâmat la anul 1906, și în locul ei într'o iarnă s'a ridicat actuala, ce imitează pe sf. Nicolae din Iași, zidită de Ștefan-cel-Mare, și care va aminti ge-

1) I

nerațiilor viitoare că împrejurul acestei biserici, pe valea Filaretului, a fost marea expozițiune a țării pentru jubileul de 40 de ani de Domnie glorioasă a M. S. Regelui Carol I-*iu*.

Aci în pavilioane vaste și artistic lucrate a fost expuse bogățiile țării, și dela 25 Maiu până la 23 Noembre (1906) admirată de lumea întreagă. Să fi văzut lume, de toate stările, cum și grupuri de țărani din toate unghiurile țării, grupuri de lume și de țărani români din Transilvania, Bucovina, Maramureș, Basarabia, Macedonia, Banat, etc., ce veneau să admire expoziția și să dea mâna cu frații lor din regatul Român.

Am fost martor ocular la inaugurarea acestei mari expoziții în ziua de 15 Maiu 1906. Pe locul numit „Arenale Romane” unde s’a oficiat serviciul divin a fost adunată întreaga lume oficială și de elită din București și pot zice și din țara întreagă.

A oficiat toți erarhii țării în frunte cu ambii Mitropoliți, Iosif al Ungro-Vălahiei și Partenie al Moldovei. După serviciul divin, s’a ținut discursuri de către I. Lahovari, Ministru Domeniilor și Dr. C. Istrati, Comisar general al expoziției; după care a răspuns M. S. Regele, având lângă Sine pe M. S. Regina, pe A. S. R. Prințul Ferdinand, A. S. R. Principesa Maria, Prințul Carol și Prințesa Elisabeta.

Am observat cu această ocazie toate mișcărilor Regelui; cât timp a vorbit Ministrul și Comisarul general a stat în picioare neclintit, foarte smerit și fără mândrie, dar serios și cu înfățișare impunătoare. Scurt la vorbire și cu voce răsunătoare, când a răspuns la cele 2 discursuri.

Spui aici pentru generațiile viitoare, fiind eu din zilele Regelui Carol I, că nu-i așa înalt la statură, dar corpul drept. Frumos la față și nu așa gras, cu fruntea înaltă. Peptănat la cap cu cărare la mijloc și cu bărbie. Iar Regina de aceeași înălțime, la față grasă și roșie, iar părul alb. După ce s’a semnat documentul comemorativ al expoziției au făcut a plimbare prin vasta ei coprindere.

Biserica Filaretului e dotată și de familia Bărbătescului și de aci numirea de Biserica Bărbătescu-Nou. Pe lângă Filaret, Bărbătescu-Nou, i să mai zice și Cuțitu de Argint, după firma unui comerciant care se afla cu magazinul său lângă această biserică.

BISERICA ALEXE

Această sf. biserică după spusa unui bătrân enoriaș în etate de 100 ani, anume Ivanciu Costea Gugiuman, Preotului actual Petre Popescu la început a fost de lemn. În loc de gîmuri a avut țiplă, și în loc de străni, scaune împletite cu scoarță de lemn. Iar la anul 1799 s'a făcut dintr'o jumătate de cărămidă de către *jupân Alexe*. Și la cutremurul cel mare în ziua sf. Teodosie s'a dărâmat de tot fiind slabă. Apoi s'a refăcut cu ajutorul enoriașilor.

Jupân Alexe odată cu facerea bisericei i-a dăruit și un petec de moșie numită actualmente strada Alexe, care pe atunci eră pădure.

Biserica Alexe s'a reparat așa precum să vede astăzi la anul 1897, când i s'a pus următoare inscripțiune :

„Această sf. biserică s'au reparat în zilele I. P. S. Mitropolit Primat al României Iosif Gheorghian A. M. L. „Lor Carol I Regele României și a Reginei Elisaveta, cu „cheltueala Domnilor Ștefan Constantinescu, Gheorghe „Ioanide și a D-lor epitropi Preotul Petre Popescu, Marin „Constantinescu, Gheorghe Constantinescu și cu ajutorul „pșoșilor enoriași. În anul 1897, Iulie 29. Iorgu Predescu, „Constantin Bădescu, Nicolae Mihăescu“.

Ștefan Dumitrescu a donat pentru reparația acestei biserici una mie lei.

Biserica e curată, mai cu seamă în exterior având plantată împrejur ș'o grădină.

BISERICA MANU CAVAFU

ceastă sfântă biserică cu hramul principal sf. Treime se află aproape de biserica sf. Nicolae (Tabaci), și e întemeiată la anul 1815, pe locul dăruit de *Manu Cavafu staroste de cavafi și Iorga stur s'te de Dogari*, când i s'a pus această inscripție :

„*Simion închinatul*. În zilele Domnului nostru Ion Mihai „Șuțu fiind Mitropolit Prea sf. sa Părintele nostru Nec-
„tarie 1815 August 20“.

La anul 1891 s'a reparat după cum e în prezent de *Constantin Gulimănescu*, care a cheltuit peste 6000 lei, când i s'a pus următoarea inscripțiune :

„În anul 1891 această sfântă biserică a fost reparată afară „și înăuntru cu cheltuiala domnului *C. Gulimănescu*. În anul „1906 devenind aproape ruinată, a fost din nou reparată, „spălată și pictat sfinți din donațiuni, prin stăruința epitro- „pilor : Petre Nicolescu și Dragomir Constantinescu.

Această biserică e curată și pe jos e lucrată cu mozaic. Am fost introdus într'însa de paracliserul Petre Dochilă un bărbat cam de 40 ani, robust, dar fără mâna dreaptă.

BISESICA SF. NICOLAE (Broșteni)

Biserica această numită Broșteni, și Tabaci, este în partea despre Miază-Zi a orașului București, clădită în vremuri pe lunca Dâmboviți, pe unde creștea trestie și papură, și erau locuri și băltoace de cântau broaștele, și de aceea i s'a dat numirea de Broșteni. Iar Tabaci i se zice pentru că majoritatea enoriașilor e compusă din tabaci, adică oameni cari tăbăcesc pei, și sunt situați în cartierul acesta, pentru că sunt în josul orașului și al râului Dâmbovița.

Deși biserica aceasta este d'oparte de oraș, dar este o adevărată podoabă ca locaș Dumnezeesc. E d'o frumusețe și măreție cum numai creștinul care a vizitat'o își închipuște. În fine e o adevărată înfrumusețare a orașului din partea aceasta, și merită să fi fost clădită în cartierul cel mai principal al orașului. Această biserică face multă onoare inițiatorilor zidirei ei, cum și actualilor harnici administratori Mare ca spațiu. Înaltă și curată. Cupolele în număr de 2 sunt susținute de patru coloane de piatră de-ți inspiră evlavie, dragoste și respect către atot puternicul Dumnezeu. Ferestrele mari și luminoase. Iar în partea exterioară

sculptate în piatră în forma strugurilor, de te gândești când te apropii, că biserica aceasta este cu adevărat măreață. Ce voi zice de zugrăveală, de mosaicul de pe jos, și de obiectele bisericești dintr'însa!!

Ea e întemeiată la anul 1731 cu hramul „Adormirea Maici Domnului“ de Ștefan Logofătul za divan în Mitropolie și soția sa Maria pe locul moștenesc dăruit de dânsii.

Iar la anul 1884 s'a rezidit așa după cum se vede și în frontespiciu i s'a pus următoarea inscripțiune, care și ea e lucrată în piatră cu multă artă, și în jurul ei zugrăviți Isus Christos cei 12 Apostoli și Cuvioasa Paraschiva, cum n'am mai văzut la altă biserică.

Iată inscripțiunea:

„Acest sfânt și Dumnezeesc locaș s'a ridicat de isnoavă „din temelie întru cinstea și lauda Adormirei Prea sfintei „Născătoare de Dumnezeu, și a sf. Erarh Nicolae, a sf. „Apostoli precum și a proorocului Daniil a cărui începere „și lucrare sau urmat cu ajutorul celor mai mulți enoriași, „precum și al altor provoslavnici creștini care cu ce s'au „proerisit, dar mai cu seamă stăruitorii până la săvârșirea „a tot lucrului a fost D. Paraschiv Iofriu și D. Postelnicu Fe- „trache Doiciu. Începându-se zidirea la leatul 1843 Mai 1, „în zilele Prea Înaltului Domn Alexandru Dimitrie Ghica „VV., și a Prea sf. Sale Părintele Mitropolit Chirio Chir „Neofit, și s'a săvârșit la leatul 1848. Și de astăzi înainte „rămâne ca această sf. biserică, să se cârmuiască de cor- „porația tabacilor, îngrijind pe viitorime și urmașii noștri „pentru toate ale ei trebuințe în veci Amin. Arhitectul „Simion Cristovici, Dimitrie Andrei lucrătorul acestei pietre“.

Am fost condus cu multă dragoste și devotament în biserică la 28 August 1907 de paracliserul Oprea Vasiliu, care'mi explică or ce-l întrebam, când a venit și parohul Alecu Pană și preotul Vasile Georgescu, preoți ai acestei frumoase biserici.

Sub policandru are scris pe mozaic această coprindere:

„Transformarea pardoselei în mosaic, și reparațiunile „generale la anul 1903, s'a făcut sub epitropia Preotului „Econom Alecu Pană, Silvestru Cristescu și Aureliu Pe- „trescu“.

BIERICA SF. IOAN (piață)

Această biserică n'are nici o inscripțiune spre a ne lămuri în pod precis de cine e întemeiată la începutul ei. Dintr'un act însă al sfintei Mitropolii a Ungro-Vlahiei, prin care o numește sf. Ioan cel Nou, spune că e zidită la anul 1766 de *Ioniță Croitorul*, cu bine cuvântarea Mitropolitului Grigorie pe un loc al bisericii domnești, unde a fost via Domnească.

Ioniță Croitorul o închinase ca metoc sf. Mitropolii.

Pentru că boerii Pârscoveni erau mari proprietari lângă dânsa, unde acum e hala și de bună seamă o fi îngrijit de dânsa, i s'a zis mai târziu sf. Ioan al Vornicului Pârscoveanul.¹⁾

La anul 1818 și 1847 i s'a făcut reparațiuni. La anul 1876 altă reparațiune când prin stăruința episcopului Gheorghe Solacoglu. M. S. Regele, atunci Domnitor a dat 1000 lei. Apoi la anul 1890 altă reparație când i s'a pus în fruntea bisericii această inscripțiune :

„Această sfântă biserică s'a reparat în timpul administrațiunei ca episcopi a Dumnealor Gheorghe Solacoglu, Simeon Deciu și preoților G. Sachelarie și Ioan Niculescu „la anul 1890 luna Aprilie“.

La 1904 s'a pardosit pe jos de Gheorghe și Ioan Arion, familia Arion, fiind și ea ctitoră a acestei biserici. Iar Constantin G. Solacoglu a contribuit cu spetele sale la tencuirea din nou prin marmură artificială a celor patru coloane ce susțin cupola pantocratului.

La 21 August 1907, am vizitat această biserică, am găsit pe paracliserul Ilie. . . . frecând polecandru și pregătind biserică pentru hramul : Tăierea capului sf. Ioan ce urmează a fi la 29 luna curentă.

Biserica e mare, curată, zugrăveală nouă și bogată în argintărie. Are 8 icoane de argint mari, și cele mici de sărutat de la tâmplă toate din argint. Are peste 20 candelă de argint, afară de una mare cu mai mulți pui.

1) G. I. Ionescu Gion. Ist. B. pag. 198.

Venind și Preotul paroh Ioan Niculescu, în biserică, cu multă bună voință mi-a dat explicațiunile cerute.

Biserica aceasta de și în exterior nu se arată a fi frumoasă, dar mărturisește că interiorul ei mi-a făcut cele mai plăcute impresiuni, și de sigur că va face or căruia evlavios creștin ce va intra într'însa.

În fața acestei biserici a fost mai multe prăvălii, dar expropriindu-se, primăria acum pregătește a face o stradă pe lângă această biserică care-i va da de sigur un aspect mai plăcut.

BIERICA SF. NICOLAE (Sârbi)

Se zice că în această localitate în secolul al 17, ar fi fost două sate, numite : unul Sârbi-de-sus și altul Sârbi-de-jos. Și se dă cu părerea că biserica d'acî la început ea și alte multe ar fi fost de lemn, după care s'a construit actuala când i s'a pus următoarea inscripție :

„Această sfântă și Dumnezească biserică care este hrămul sf. Erarh și de minuni făcător Nicolae dela Mira Lichiei, este zidită din temelie și împodobită cu toate cele trebuincioase precum să vede de Dumnealui *jupân Vasile Potoceanu*, și de jupâneasa Dumnealui *Sara* și de fiul Dumnealor, prin numele Prea sfințitului Mitropolit Ianichie Stavropoleos și prin puținul ajutor, întru lauda și mărirea lui Dumnezeu celui în Troița proslăvit, și întru vecinică poimenire Dumnealor și tot neamul Dumnealor, Septembrie 10, 1692.“

După 172 ani s'a separat de *D. A. Solacol și Eane Cociu*, cari și ei au scris alături de inscripțiune această coprire :

„Ajunsă în stare de derăpănare s'au reparat prin stăruința Dumnealor epitropi Dimitrie A. Solacol și Eane Cociu anul mântuirii 1864.“

În această biserică să disting ca obiecte bisericești sfesnicele împărătești, lucrute cu măiestrie și candelile dela tâmplă.

BISERICA SF. NICOLAE POPESCU (Jitnița)

Această sf. biserică e pe calea Văcăresci. În privința reparațiunei lasă de dorit, are această inscripțiune :

„Această sf. biserică s'a zidit din temelie la leatul 7220 „(1711) întru slava și cinstea sf. Erarh Nicolae de Domnul „*Gheorghe căpitan de lefegii* cu vara Dumnealui *Chița* portă- „reasa cu toată cheltuiala lor, și a răposatei sale soții *Păuna*, „în zilele Domnului Constantin Basarab VV, și Mitropoli- „tului Antim. Iar în zilele Domnului Dimitrie Știrbei VV „și Mitropolit Nifon, s'a prenoit de către Dumnealui *Anas- „tase Rădulescu și soția sa Elena*, cu ajutorul Dumnealor *R. „P. Ghiță și H. Chiriac* și altor creștini.“

Pe la anul 1815 în apropiere de această biserică au fost construite jitnițele (hambarele) de grâu și porumb pentru caz de foamete ale orașului, și de aci s'a luat numirea bi- sericei și mahalalei de *Jilnița*.

În această biserică să atrage atențiunea vizitatorului a doua pietre frumos lucrate : una subț policandru unde e sculptat vulturul (Marca Munteniei) și alta făcută în forma de ghiveciu de flori unde să toarnă apa în care să bo- tează copii.

BISERICA UDRICANI

Această sf. biserică să află în acel cartier al ora- șului București, unde să zice că acest oraș s'ar fi întemeiat întâiu. Biserica aceasta în privința reparațiunei lasă de dorit. Are două turle ș'o clopotniță care e ruinată cu totul.

Iată și inscripțiunea care indică de cine e întemeiată :

„Această sfântă și Dumnezească biserică s'a făcut cu „toată cheltuiala și înfrumusețarea ei, precum să vede de

„Dumnealui *jupân Udrican Clucer*, fiind de Dumnezească „râvnă pentru mărirea și slava lui Dumnezeu, și a sf. marelui Erarh Nicolae și pentru vecinică pomenire a Dumnealui, și s'au săvârșit în zilele prea luminatului Domn a toată țara Românească Ioan Grigorie Ghica VV., fiind „Arhiereu Mitropolit Prea sfințitul Chir Ștefan la anul dela „zidirea lunei leat 7244, și dela Hristos 1734 în luna lui „Septembre zile 15.“

Mai are o inscripție pe perete care-i aceasta :

„Acest sf. locaș fiind crăpat de cutremurul ce s'au întâmplat la văleat 1802, căci multe sfinte locașuri și zidiri s'au stricat, cum, la leat 1810, i s'au făcut legăturile ce să vad, „atât în lăuntru, cu drugi de fer, cât și afară în anvon, „umplându-să cu zid câte trele, și deosebit de legăturile „ce s'au făcut s'au și înfrumusețat cu zugrăvelele cele vazuțe, atât afară înaintea bisericei, înăuntru anvonului, cât „și tâmpla, i sfintele icoane cele împărătesci, și pardoseala, „și un policantru nou, făcându-să și două chilii noi în „curtea bisericei, pentru sălașluirea celor săraci, cu toată „cheltueala răposatului paharnic *Nicola, Salomiea Mariea*“.

În altar pe perete are următoarea inscripție :

„Pomelnicul *Popi Nicolae Zgolavu ctitorul cel vechiu*, care „au dat biserici casele care sunt în dosul altarului, și o „prăvălie în carele cu pește, și toate cărțile bisericii : *Nicolae erei, Ecaterina Ereia, Teodosie eromonah, Radu, Marica, Eane. Pomelnicul jupânesei Maria, a pitarului Ioan* „care a dat biserici case, pogoane de vie la Cernătesci : „*Ioan Marica, Iordache, Marica, Zetco, Neaga, Manda, Bălașea, Ecaterina ereia Nicolo*.“

„Pe o candelă Timotei episcop Troadei 1847.“

În curtea acestei biserici e azilul de femei sărmene, a Protopopului Tudur.

La biserica Udricani în vechime a fost și școală. Să ascultăm pe Ioan Ghica cum o descrie ¹⁾ :

„Școala de la Udricani sub albastru cerului, pe prispa bisericii, unde când ploua, copii să ghemueau în odaea țârcovnicului jos pe cărămizi, sau în clopotniță ; citeau și scrieau pe genuchi și pe brânci.

1) Vezi scrisori către V Alexandri, pag. 78, vol. I

„Prin prejurul bisericei, în mahala, printre livezile de meri, de peri și de duzi, se zăreau vre-o zece, cinci-sprezece învelișuri cu ștreasăna eșită ca o umbrelă, sub care locueau câțiva cavafi, croitori, islicari și cojocari; aceștia când plecau la prăvălie își trimeteau copii la dascălul Chiosea, ca să nu ștângărească pe uliță și ca să învețe să fie canonarhi, să ție ison cântăreților din strănă, să citească apostolul, să zică tatăl nostru și crezul și să easă cu lumânarea și cădelnița înaintea preotului când eșea cu sfintele daruri. Le plăteau ce pe apă nu curge; dascălul Stan de exemplu cel mai bine plătit din toți, avea câte două-zece parale pe lună de copil și mai avea dela biserică tain de mălai, de fasole și de lemne.

„Din acele școli își recrutau bisericele preoți și cântăreți, de acolo au eșit Chiru dela biserica Enii, Dumitrache Bondoliu tata răposatului Vlădică Calistrat, Unghiurliu dela Sărindar, Costache Știrbu dela sf. Ioan de lângă pușcărie și Petre Efesiu care mai în urmă a ajuns cântăreț în strana din dreapta la Patriarhie. Acolo au fost dați la învățătură Anton Pân, Petrache Nănescu, Nicolae Alexandrescu, Paris Momuleanu, Marin Serghiescu, etc. etc.

„Când a venit în București dascălul Lazăr, băieții dela Udricani, dela sf. Gheorghe, dela Colțea și dela toate bisericile au golit acele școli și-au alergat la sf. Sava cu Petrache Poenaru, cu Efrosim Poteca, cu Simion Marcovici, cu Pandelescu, cu Costache Moroiu și cu mulți alți tineri din școala grecească; mai în urmă unii au fost trimiși în străinătate la Pisa, la Viena și la Paris, și s’au ilustrat ca profesori și ca înalți funcționari la întoarcerea lor în țară.“

--- BISERICA VERGUL ---

In pomelnicul de piatră de marmură la proscomidie al bisericei Vergului, există scris la morți: *Vergu, Vărtolomei monahul Domnița Ancuța etc.*, și nu se știe care din acestea e întemeetorul bisericei la început. Nici răposatul preot Grigore Popescu reînnoitorul bisericei și al pomelnicului la

anul 1901 nu eră lămurit la aceasta, căci întâlnindu-să odată pe strada carol I cu mine, m'a întrebat, că eu care mă ocup cu istoricul a mai multor biserici din țară, nu știu să-i spui vre'un izvor despre biserica Vergului? " N'am putut să-l servesc căci nu mă ocupasem de această biserică.

Acum venindu-i rândul a serie și despre dânsa m'am transportat la localitate, unde am văzut pomelnicul și inscripția.

S'ar putea crede că Vergul și Vartolomei monahul este aceiași persoană. În timpul lui Constantin Brâncoveanu a existat un boer cu acest nume de Vergu¹⁾, și că acesta în timpul mirenției sau după ce s'a făcut călugăr să fi întemeiat această biserică.

Toată încurcătura provine cred de acolo că, Mitropolitul Daniil rezidind biserica, a ținut pe primii întemeetori, spre a-i pune în pisaniea sa. Poate a făcut și intenționat căci se urcase Nicolae Mayrocordat pe tronul țării, și începuse a persecută și a distruge tot ce eră românesc. Spui din convingere fiind că acest Mitropolit al lui Nicola Mavrocordat, și la biserica Sfinți a făcut tot așa. Adică a spus în inscripție că biserica e făcută de el, pe când ea după cum se știe din documente, e făcută întâiu de *Popa Herța*. Ba să crede că, ca matoch al sf. Mitropolii ce eră, nici reparată nu-i de el, și zugrăvită cu Sibilele ei de Mitropolitul Antim²⁾ dar pentru că a fost ucis sârmanul pentru iubirea de aderăr și de țară au căutat să-i pearză și urma faptelor sale frumoase. În episcopia Râmnicului toți episcopii ce s'au succedat au avut pomelnic, numai el nu. De ce? De sigur că a avut, dar l-au distrus urmașii lui ca să-i pearză memoria. Așa se dovedește că a fost prigonit.

Iată inscripția lui Daniil Mitropolitul:

„Această sfântă și Dumnezească biserică unde să găsește hramul sf. Mucenic Dimitrie isvorătorul de mir, și sfinții Arhistratiei Mihail și Gavriil, este zidită din temelie și înfrumusețată după cum să vede cu toată cheltueala Prea Sfințitului Mitropolit al Ungro-Valahiei Daniil.

1) Ionescu Gion. Ist. B. pag. 224.

2) Vezi condiția Sfântă de Ghenație Craioveanul.

„In zilele Prea luminatului Domn Nicolae Alexandru VV.
 „Ajutând la această biserică și *jupâneasa Ancuța* fiica Popi
 „Vladului, care s'a și îngropat aici, ca să fie vecinică po-
 „menire. Și s'a săvârșit în luna lui Septembrie în 4 zile 1725“.

Biserica Vergului a fost mai mică, dar a fost refăcută după cum se vede, prin hărnicia răposatului Preot Grigorie Popescu, care i-a pus și o frumoasă piatră în frontespiciu ; dar pe când se pregătea a-i scrie istoricul în această piatră, moartea l-a răpit și piatra a rămas nescrisă.

Biserica e curată și frumoasă. Are 8 icoane îmbrăcate în argint, zugrăvită de Preotul Damiean pictorul și pe jos e pardosită cu mozaic.

BISERICA NEGUSTORI

In ziua de 31 August 1907, când m'am dus să vizitez biserica Negustori, cam pe la ora 11, bătrânul Preot al acestei biserici *Dragne*, hirotonist Preot la anul 1851, stă pe un scaun înaintea casei sale din curtea bisericii, întocmai ca păstorul în jurul sfaulului său. La dorința exprimată de mine d'a vizita biserica, mi-a răspuns : „cu plăcere taicule“. Iute bătrânul preot, cu inimă încă tânără m'a servit cu toata buna-voința ; întrebându-mă însă care-i scopul vizitei mele ; i-am spus, voi să fac o carte. „Bine faceți taică că sunteți mai tineri“.

Biserica Negustori este curată și frumoasă. Intr'ansa ca obiecte bisericești se distinge : un policandru frumos de sticlă în valoare de 800 lei, e donațiune ; un epitafiu, și un taler mare de argint ce datează după spusa Preotului dela prima biserică.

În partea stângă a anvonului are următoarea inscripțiune.

„Această sfântă și Dumnezească biserică în care se
 „prăznuește hramul sf. erach Nicolae făcătorul de minuni,
 „fostau mai înainte de lemn, și întâmplându-se de a ars bi-
 „serica văleat 7226, și în urmă cu ajutorul lui Dumnezeu
 „și din mila a mulți creștini s'a făcut de piatră cu tot să-

„vârșitul după cum să vede care au miluit spre sufleteasca
„mântuire și de vecinică pomenire. În zilele Măriei Sale Ioan
„Nicolae VV : 7234“.

Alte inscripțiuni în biserică, pe zid, în stânga :

„Această sf. biserică cu hramul sf. Nicolae numită bi-
„serica Negustori, la 1726 s'a reclădit din nou de zid în locul
„celeii vechi. La anul 1839 s'a împodobit cu cheltueala ră-
„posatului Căminar *Manoil Serghieades*, însă primarul capi-
„talei *Emanoil Protopopescu Pake* văzând necesitatea în care
„se găsea biserica a stăruit și cheltuit a să face uși, fe-
„restre, catecumen de fer, precum și zugrăvitul din nou
„al interiorului bisericii de pictorul Tătărescu. Epitrop fiind
„Grigore Ștefănescu, Dr. Râmniceanu și Preotul Dragne
„Economul. În timpul Regelui Carol I și Mitropolit Iosif 1888“

BIERICA MÂNTULEASA

Această sf. biserică se află situată între biserica Ne-
gustori căreia îi este filială și între biserica Popa Soare.
Și este întemeiată la anul 1734 de *jupâneasa Mariea soția lui*
jupân Manta Cupețul, (de unde și numirea de Mântuleasa),
și de *Stanca* sora lui *Manta Cupețul*.

Când m'am dus la localitate spre a cerceta despre is-
toricul acestei biserici, n'am putut citi inscripțiunea ei din
cauză că fiind încărcată de praf nu să putea descifra bine,
bunul ei preot slujitor însă Vasile Constantinescu a făcut
toată osteneala, făcând a se văpsi chiar, așea că a doua
oară când m'am dus s'a putut citi cu multă ușurință, și
care este aceasta :

„Această sf. și Dumnezească biserică ce să citește hra-
„mul sfinților îngeri Mihail și Gavril, este făcută din te-
„melie de *jupâneasa Mariea* sora cu *jupan Mantu Cupețul*,
„i de *jupâneasa Stanca* soția lui *jupan Mantu*. Și sa
„făcut în zilele lui *Matei Ghica VV. în luna Mai leatu*
„7242-(1734)“.

Introdus în biserică de venerabilul Preot numit mai sus

am văzut imediat la intrarea în biserică mai multe pietre mormântale care de sigur sunt ale ctitoreselor și a familiei lor, nu să pot citi însă fiind slovele tocite, afară de următoarea :

„Sub această piatră odihnește răposatul robul lui Dumnezeu Mantu Vel Cămărașu“.

Acesta de sigur este soțul Mariei și fratele Stanchi cari au zidit biserica. El este zugrăvit în partea dreaptă, iar în stânga e sora-sa Stanca.

BISERICA POPA-SOARE

Această sf. biserică se află între biserica oborul Vechi și sf. Ștefan din Calea Călărașilor. Și aceasta ca și celelalte multe are forma crucii. E potrivită ca mărime și cum se obișnuște are două turle, din care una servă și de clopotniță. Prin reparația făcută în urma anului 1882 i s'a schimbat aspectul în mai bine.

A fost la început făcută de lemn de *Popa Soare* care de bună seamă c'a fost și cel întâiu preot slujitor. Aceasta se dovedește dintr'un pomelnic vechi ce există la acea biserică unde figurează el întâiu. Apoi la anul 1745 făcută de zid de *jupan Eane cupeșul, numit și Boldescu*, când i-a pus și această inscripțiune :

„Această sf. biserică este zidită și înălțată din temelie precum se vede de robul lui Dumnezeu *Eane Cupeșul* de „la Buzău 15 Septembrie 7253-(1745)“.

Are un pomelnic făcut de Nicolae logofătul sfintei Mitropolii, nepotul de frate răposatului Mușat logofătul sfintei Mitropolii ctitorul bisericii Popa Soare din București.

În acest pomelnic sunt scriși numai ctitorii sfintei biserici, odoare și odăjdii și cu alte danii nemișcătoare precum să văd înăuntră arătați și slujitorii bisericii după vremi și de acum înainte cei ce vor vrea din Dumnezeuasca râvnă și dorire sufletească a face ajutorul sfintei biserici or prin ce lucruri de dare, cum și cei ce slujesc cu osardie bise-

rici preoții, dascăli și cântăreți. Au voe preoți fără știerea episcopului ce este rânduit de Prea sfinția Sa Parintele Mitropolit al țării, a scris numele lor în acest pomelnic spre venică pomenire. Iar pentru sărindare sau alte milostenii ce sunt câștigul preoților n'au voe să scrie numele acelora într'acest pomelnic ce are deosebire. Și pe unii ca aceea să-i scrie în pomelnicul cel de obște al mahalăci. Pentrucă ele sunt câștiguri ale preoților, pentru osteneala lor ce fac. Iar cele afiorisite sfintei biserici, sunt pe seama episcopului pentru chiverniseala sf. biserici.

Mai are următoarea inscripțiune :

„Cu ajutorul lui Dumnezeu făcutusau această pardoseală „de *Jupâneasa Călina*, fiii săi, jupân Toma Brașoveanul, sin „Calița Văduva, Eane Neagu, Constantin Despa sin Rada „Safta, Draga Leftera, Zamfira Enache Petru 1793“.

La icoana lui Isus Christos această inscripțiune :

„Această sfântă icoană s'a îmbrăcat în argint de robii „lui Dumnezeu Ioana Panait 1834 Aprilie 6 “.

La icoana Maicei Domnului e scris :

„Această sfântă icoană s'a îmbrăcat în argint de robii „lui Dumnezeu Răducanu sin Enache și Barbu sin Borănescu 1833 Martie 10“.

BIERICA SF. VASILE (Oborul Nou)

Această sf. biserică a fost la început cu o turlă de lemn ascuțită, și mai în urmă când să trăgea clopotile să clătină. Și turla și biserica au fost învelite cu șită. Mai în urmă i s'a făcut de epitropi și enoriași cele două turle tinpla și s'a învelit cu fier. Construcțiunea zidăriei e aceeași de la început și e model ca proporție și ca tărie. E ne îngrijită și ne zugrăvită însă, de și de mult să strânge fonduri pentru reparație, dar până în prezent stă tot ne-reparată.

Această biserică e întemeiată la anul 1853 Maiu 21 după cum să dovedește din inscripțiunea din frontesciul

ei, și pentru c'a fost zidită aproape de obor, i s'a dat numirea de biserica Oborul Nou. Iată inscripțiunea:

„Această sfântă și Dumnezească biserică s'a zidit în zilele Prea înălțatului Domn Barbu Dimitrie Stirbeiu VV.; și în zilele Prea sf. Sale Arhiepiscop și Mitropolit Ungro-Vlahiei fiind D. D. Nifon, și de robii lui Dumnezeu Constantin Deftulescu și soția sa Anastasia, și de Vasile Barbu cu soția sa Ana, Oprea, Ioana cu fii lor, Ecaterina Ion Tudor Constantin Mariea Ivanciu Mogoș, sau zidit în anul 1852 Maiu 21”.

La reparație când i s'a ridicat cele două turle au mai contribuit Ghiță Udrescu, Luca Iordan, Oprea Mihail și alții. Ca obiecte bisericești în această biserică să distinge o icoană Maica Domnului adusă de la Ierusalim și înbrăcată cu argint de Hagiica Safta Luca Iordan.

BISERICA SF. GHEORGHE (Capra)

Această sfântă biserică să află la marginea orașului în partea despre răsărit, pe soseaua Pantelimon.

E zidită la anul 1876. Ca contemporan, și martor ocular la facerea ei, fiind în drumul meu, între București și satul natal, și care am cunoscut bine pe ctitorul ei, pociu spune aici, spre deslășire generațiilor viitoare, de ce i se zice biserica *capra*, un nume nepotrivit pentru o biserică.

Iată adevărul:

Ctitorul *Costache Duțulescu* pe al cărui loc s'a construit biserica, avea chiar visă-vi de biserică o prăvălie (cârciumă) și ca firmă pusese o piele de capră umplută cu pae într'o prăjină înaltă. Lumea a numit „la cârciuma unde e capră”, la cârciuma lui capra, la capră. Construindu-să biserica a luat și ea această numire.

Biserica e bine îngrijită. S'a reparat odată de la întemeierea ei. Are două turle poleite crucile cu aur. Fiind nouă n'are așa obiecte bisericești importante. Ctitorul e zugrăvit în biserică în costum Românesc național ținând în

măna o carte pe care e scris: „Costache Dușo ctitor și soția sa Eufrosina cu fii lor Radu și Micolae 1876“.

Mai e zugrăvit „Vasile Stan și soția sa Mitana ajutor biserici 1876“.

CONFERINȚĂ

ȚINUTĂ ÎN

ziua de 7 Decembre 1903, în localul școalei satului Dobroești, jud. Ilfov

Domnilor Învățători și frați preoți,

Fiindcă astăzi se ține în școala acestui sat prima Conferință a cercurilor noastre unite ¹⁾, dați-mi voie, căci este necesar, să arăt și sătenitor d'aici scopul acestor Conferințe.

Fraților Săteni,

Ne-am adunat astăzi cu toții aici, noi preoții și învățătorii din aceste cercuri fiindcă avem ordin dela guvern.

Avem poruncă ca să ne adunăm în fiecare sat, și să vorbim pentru binele și folosul d-voastră, pentru binele și folosul țăranului român.

Și care ar fi mai îndrept să facă lucrul acesta, dacă nu noi preoții și învățătorii, care ne numim luminătorii poporului?

De ce ne ziceți părinte și învățătorule, dacă nu ascultați ce zicem noi, ca părinte și învățător?

Vă rog dar, luați loc pe bănci, fiți serioși și ascultați cu luare aminte povețele noastre, acum, și ori când, fie ele spuse de pe anvonul bisericei, sau de pe catedra școalei, căci sunt spuse pentru binele și folosul d-voastră, pentru binele și folosul țăranului român ș'al nostru tutulor.

Guvernul nostru dorește ca țăranul român să se lumineze și să înainteze. Și acesta nu poate s'o facă, binc, dacă nu

1) „Sf. Pantelimon” și „Radu dela Afumați”. Și compuse din 12 Preoți și 8 învățători.

va ascultă de glasul bisericeii și al școalei. Biserica îți inobilează inima, școala îți luminează mintea.

Guvernul nostru are mare grije pentru țăranul român, pentru binele și înbunățățirea soartei lui.

Și cum să n'aibă grije, când știe că cu sângele țăranului român s'a câștigat independența acestei țări, de sub despotismul și jugul barbar al turcului fanatic, sub care gemeă de mai multe veacuri?

Cum să n'aibă grije guvernul nostru de țăranul român, când știe că el scoate din pământ roada vieții noastre a tuturor. Că el muncește din greu ca să înlesnească la toți lucrurile absolut necesare pentru existență.

Da, fraților are grije guvernul nostru de noi toți.

Căci, dacă n'ar avea grije, n'ar cheltui atâta sumă de bani pentru întreținerea atâtor școli și bisericeii din țară și alte multe instituțiuni de binefaceri.

Guvernul își face datoria, dar trebuie să ne-o facem și noi. Adică: să-l ascultăm ce spune el prin trimișii săi.

Guvernul plătește pe doctor, și noi suntem datori să ascultăm ce spune doctorul.

Doctorul spune că dacă vrem să fim sănătoși, să mâncăm la ore fixe; puțin și bun; *hrănitor*. Să ne spălăm corpul bine, să ne păstrăm din îmbrăcăminte. Să nu stăm în curent de vânt. Să nu bem apă când suntem nădușiți, și să nu stăm la un loc. Să nu bem mult vin, și mai cu seamă rachiu, căci ne ômoară fără vreme și ne rămân copiii săraci. Copiii născuți din părinți bețivi nu trăesc. Sau dacă trăesc nu es oameni destoinici.

Ce mai spune doctorul?

Mai spune că casa în care trăește omul, totdeauna mare curățenie să fie.

În fiecare dimineată, și chiar și seara, dacă nu ferestrele cel puțin ușile să stea deschise măcar jumătate oră ca să se premenească aerul din casă, și aceasta când nu-i nimeni în casă, altminteri răcesc.

Să nu se ție în casă sau pe sub pat haine, cisme sau rufe murdare, căci acestea aduc miros greu, și e vătămător.

În fine curțile, grajdurile vitelor să fie curate.

Îmi spuneă într'o zi un doctor, că tare s'a necăjit, când a văzut într'un sat că femeile aruncă la drumul satului,

sau în șanțuri pe unde trec oamenii, lături de rufe, și gunoiul din curte și din casă. Acesta nu e un lucru bun. Din contră e vătămător și cinstei și sănătății omului.

Fă-ți, omule, în curtea ta o gropiță, și acolo aruncă orice murdărie. Dar nu în drum că nu e al tău, ci al tuturor.

Dar învățătorul ce spune?

Învățătorul spune: *că învățătura e podoaba bogatului și bogăția săracului.*

Că școala luminează mintea omului, i-o înbogățește cu tot felul de cunoștințe folositoare, și-l face să cunoască pentru ce trăește în lumea aceasta și cum trebuie să trăiască.

Dar preotul ce o fi spuind oamenilor în biserică?

Preotul vorbește în biserică despre religie?

Și ce cuvânt o fi acesta religie?

Religia va să zică *legea legilor.*

Și de cine e întemeiată religia noastră creștinească?

De Iisus Christos, Dumnezeuul nostru.

Iisus Christos a avut inima nu numai a unui om perfect bun, ci inima chiar a unui Dumnezeu. Și oricine lesne va primi aceasta, de va considera până la ce grad înalt, îndurarea sa pentru omenire a fost vie, universală și statornică. Păcătoșii și neputincioșii, aceste două categorii de ființe părăsite din parte omenirii, sunt favoriții săi. Dragostea sa către dânsii își ia avânt. Silința sa este d'a vindecă sufletele și corpurile suferinde.

A ertă păcatele și a tămădui miraculos ranele este tot una pentru dânsul.

Nimic nu-l oprește, nimic nu-l obosește, nici lungimea distanțelor, nici defăimarea opinii publice, nici suferința lipsurilor de tot felul; aleargă din Galileea în Iudeea dintr'un oraș într'altul, semănând iubirea și binefacerile.

Declară sus și tare sinagogeii scandalizate, că el n'a venit pentru cei drepți, ci pentru cei păcătoși și se compară cu păstorul ce urmărește oaia cea pierdută și moare pentru a o apăra.

În fine, Iisus Christos nu se mulțumește de-a plânge pentru cei ce sufer, de a-i vindecă și de a le promite bucuriile cerului, ci să identifice cu dânsii și cutezarea iubirei sale merge până a-l face a se exprima că săracii ar fi una cu El.

Iată, fraților, cum a fost faptele lui Iisus Christos care a întemeiat legea noastră creștinească la care ne închinăm noi creștinii, adică: religia. Iată ce fel e religia lui !

Religia care e sorgintea tuturor virtuților este tot'odată temeliea unei națiuni.

Religia a fost în totdeauna în țara românească scânteeea Dumnezeiească ce a aprins focul sacru în inima românului, și a fost o povață puternică a apărării moșiei strămoșești.

Vedeți cât bine a făcut religia, țării noastre ?

Dar mai suntem noi cei de azi, așa religioși cum au fost părinții, moșii și strămoșii noștri ?

Nu mai suntem !

A scăzut credința și sentimentul religios la poporul românesc ! !

Și aceasta trebuie să ne întristeze mult.

Dar mai cu seamă pentru două lucruri :

Întăiu, pentrucă nu suntem recunoscători pentru binele ce ni l'a făcut în trecut religia noastră, și al doilea pentru că scăzându-se sentimentul religios la om, să scad și faptele bune ; și omul fără fapte bune, este ca un pom fără roade, ca un nour fără ploaie ¹⁾.

1) Publicat și în „Consolatorul“ pe Februarie 1904, și în „Albina“ pe 18 Ianuarie 1904.

CUVANTARE

ROSTITA

în ziua de 4 Iulie 1904 în pavilionul grădinei spitalului Pantelimon
cu privilegiul aniversării de 400 ani dela moartea Voevodului
Stefan cel Mare și sfânt ¹⁾.

Onorată Adunare,

Neamul Românesc întreg sărbătorește astăzi cu multă dragoste, cu multă religiozitate, și cu cel mai cald entuziasm, amintirea de 400 de ani dela moartea celui mai mare Român, celui mai viteaz voevod, și celui mai înțelept Domnitor al neamului Românesc, care a fost *Ștefan cel Mare Domnul Moldovei*.

Poporul Român de și plămădit din amestecul a două neamuri mari, Romanii și Dacii, din a căror tulpină a înrămurit, a fost menit să îndure în cursul vremii grele suferințe, și mari prigoniri și restriști din partea vrășmașilor de cari a fost împresurat.

Și tocmai aceste suferințe mari l-au călit de a putut străbate veacuri întregi, printre hordiile neamurilor străine, păstrându-și cu sfințenie și intacte legea, neamul și țara. Grâul de nu moare în pământ, nu aduce roadă de viață, după cum aurul de nu e ars în foc nu se poate lămuri.

Tot așa și poporul Român, cu cât a suferit mai mult, cu atât mai mult s'a întărit și oțelit. Așa că azi se află în rândul lumii, ca țară independentă, în frunte cu un Rege înțelept și respectat de toată lumea. Iată unde duce *răbdarea* pe om și pe popoare. Cel care n'a suferit în lume, nu simte fericire.

¹⁾ Publicat și în „Anvonul“ pe Octombre 1904.

Omul tinde către perfecțiune, iar perfecțiunea se câștigă prin muncă necontenită, prin încercări curagioase, și prin întreprinderi mari.

Providența divină, care întotdeauna a vighiat și a avut sub a Sa ocrotire această țară, a trimis din când în când pe câte unul din fiii ei, care cu mîntea și cu brațul lor de fer, veacuri întregi au apărut-o de năvălirile holdelor păgâne.

Dintre acești mîntuitori și buni fii ai țarei, locul de căpetenie îl ocupă Mircea cel Mare, Vlan Țepeș, Mihai Viteazul, Matei Basarab, Alexandru cel Bun și sărbătoritul de astăzi Ștefan cel Mare Domnul Moldovei.

El descinde din cea mai ilustră familie a Românilor, din familia Basarabilor. S'a născut în satul Borzești din județul Bacău din Bogdan voevod, fiul lui Alexandru cel Bun, și din Oltea soția lui, acea virtuoasă femeie, care văzând pe fiul ei, Domnul țarei, într'un moment de descurajare, l'a îmbărbatat zicându-i acele memorabile vorbe *Dacă tu ești fiul meu :*

*Du-te la oștire pentru țară mori,
Și-ți va fi mormântul încoronat cu flori,*

Aceste vorbe de îmbărbătare și de muștrare în acelaș timp au fost curată prorocie, care s'a împlinit întocmai. Inimicul a fost biruit și noi urmînd celor dinainte de noi cu mîndrie și devotament depunem azi după 400 de ani, flori cu îmbelșugare pe mormântul gloriosului Ștefan.

Vedeți cât valorează o mamă bună și virtuoasă ?

Vedeți cât bine a prins în acel cîas critic sfatul mamei lui Ștefan ? pentru el pentru neamul Românesc !!

Mama este totul în această lume ! Ea influențează mai mult asupra copiilor ei, ca să devină oameni cinstiți, harnici, înțelepți și viteji, sau din contra...

Cam după o sută de ani și mai bine dela întemeierea Principatului Moldovei, și după 24 dela Alexandru cel Bun, atunci când Moldova era frămîntată de certuri și de lupte sângeroase, între fii și nepoții lui Alexandru cel Bun, atunci când Moldova ajunsese la slăbiciune aproape și de peire, apare omul, care s'o scape de rușine și peire. Aceasta e Ștefan cel Mare.

Timp de 47 de ani Ștefan cel Mare cu pieptul lui de

granit, și cu sabia în mână, apără legea creștinească și țara lui de invaziunile și cotropirile neamurilor vrăjmașe.

Mulți vitezi au avut Românii, dar puțini au intrunit, pe lângă calități mari războinice, agerimea politică și înțelepțiunea: puțini au izbutit să învingă toate greutățile și să se susțină timp îndelungat, pe un tron totdeauna nesigur. Intre aceștia sunt Mircea cel Bătrân în țara Românească, și Ștefan cel Mare în Moldova. Amândoi sunt pârghiile pe care avea să se ridice odată România una și nedespărțită, în frunte cu un Rege înțelept și mărinimos; amândoi oameni mari, înzestrați cu toate însușirile spiritului și caracterului, cari fac pe un singur om să conducă și să stăpânească destinele unui întreg popor, în epocile cele mai critice ale istoriei sale.

În timpul Domniei lui de 47 de ani și 3 luni, Ștefan cel Mare desfășură o activitate ne mai pomenită în țara lui.

El a introdus mari îmbunătățiri în administrațiunea țării, în biserică, și în armată. A înfrumusețat orașele Vasluiul, Hârlăul, Hușii și altele cu palate și biserici Domnesci. În Suceava, Iași și Piatra a înălțat asemenea mărețe biserici. A întemeiat monastirea Putna și Veroneț (Bucovina) Chiprișana (Basarabia) Dobrovățul (jud. Vaslui) Răsboenii și Tâslăul (jud. Neamțu) înzestrându-le cu averi însemnate. A zidit biserica din satul Borzesci (jud. Bacău) locul nașteri și copilăriei lui, Biserica din satul Răuseni (lângă Suceava), pe locul unde fusese tăiat tatal său de către Petru Vodă, biserica cea mare din monastirea Probota (jud. Suceava), biserica cea mare din monastirea Neamțu și biserica din satul Rădăuț (Bucovina) cu hramul Sf. Procopie în amintirea izbândeii asupra lui Țepeș Vodă (1481); monastirea Bistrița, monastirea Zograv din sf. Munte Atos, acolo unde să păstrează un steag al lui până în timpul de față. Peste tot a zidit 46 monastiri. Și n'a lăsat biserică sau monastire în țară să nu le fi înzestrat cu averi mari.

Religiunea fiind pentru Români temeliea, pe care se reazămă existența națională, Ștefan nu le-a despărțit nici odată, una de alta, ci rezemat pe religiune, pe credință tare și nestrămutată în Dumnezeu, în cele 40 de resbele ce a avut, mai în totdeauna a fost învingător. (Numai de

două ori a fost învins). De acea mai toate bisericile și monastirile sale sunt înălțate în urma isbânzilor câștigate asupra vrășmașilor, ca semn de mulțumire către Dumnezeu.

De și nu mare de stat, mare viteaz însă a fost, om drept, bun părinte al poporului, ocrotitor al bisericii, și apărătorul creștinătății. Moartea lui întâmplată la Suceava la 2 Iulie anul 1504, într-o zi de Marți, în ciasul al 4-lea din zi, în vârstă de 71 de ani, a fost plânsă de toți locuitorii țării și a fost înmormântat cu mare pompă la monastirea Putna zidită de el.

Noi cei de azi, să luăm pildă dela dânsul și să fim prin virtuțile și prin iubirea noastră de neam, demni urmași ai acestei glorioase tradițiuni a lui Ștefan cel Mare ¹⁾.

1) La această serbare a asistat foarte multă lume. Afară de școlile, autoritatea comunală, și toată lumea aleasă din comună cum și tot personatul ospiciului sf. Pantelimon și ofițerii forturilor Pantelimon și Cernica.

Am primit o carte numită: „Istoria războiului Ruso-Romano-Turc din 18.7—78“ dela d. căpitan G. Damian, Reg. I Geniu ca semn de felicitare și respect cum zice în adresa pentru modesta mea cuvântare ținută cu această ocazie.

CONFERINȚA

ȚINUTA

La 20 Ianuarie 1905, în localul școlii din comuna Pantelimon,
județul Ilfov ¹⁾.

Onorată adunare,

Toți doctorii și higieniștii din timpul de față propovăduiesc cu multă stăruință că, cu cât omul trăiește mai simplu și mai natural, cu atât se simte mai sănătos și mai fericit. Cumpătarea la mâncare fie de post sau de dulce, și mai cu seamă la băutură este temelia unei sănătăți trainice.

Aminteri doctorii continuă a propovodui zisele nestrămutate ale Mântuitorului lumii Domnul nostru Isus Christos care acum 1905 ani, zicea când i s'a adus înaintea Lui un epileptic celor care îl înconjurau, că: „*Așa neam de boală nu ese din om decât numai cu post și cu rugăciune. Cu rugăciune adică: omul să se roage lui Dumnezeu ca să-i dea virtutea d'a posti. Adică: d'a fi cumpătat. Fiindcă cuvântul post nu e decât cumpătare. Și prin cumpătare omul se poate mântui.*

Sfinții Apostoli urmașii lui Isus Christos au combătut și ei înbuibarea și necumpătatul mâncării și băuturilor spirtoase, căci ce sunt scrierile lăsate de ei în cărțile bisericii! și ce sunt posturile întemeiate de ei?

Chreștinismul este bazat pe cele mai înțelepte noțiuni igienice, cari transcrise în canoane evanghelice, a guvernat și guvernează întreaga lume civilizată.

Cine nu-și aduce aminte de maximele lui Isus Christos

¹⁾ Această conferință ținută de mine o public aici pe scurt.

care a zis: *acela ce nu-și îngrijește sau își strică corpul, templul lui Dumnezeu strică.*

Cine nu știe cât e de pedepsit de sf. canoane bisericești, cel ce calcă preceptele religiei creștine abuzând de libertatea conștiinței sale, și contractează mariage consacrate; care nu sunt decât ruina materială și morală a speciei omenesci.

În rezumat: întocmirea celor 10 porunci în care residă întreaga noastră religie, bazată pe cele mai înalte precepte igienice, morale și fizice.

Toate aceste noțiuni intisctive, toate aceste precepte religioase, știința le-a verificat pe calea pozitivismului și le-a formulat în precepte științifice, concurând într'un mod real la ameliorarea și perpetuarea speciei omenesci.

Dacă morala și-a dat vre-o dată mâna cu medicina în profitul omenirii, apoi numai pe tărâmul igienei o găsim mergând alături. Căci de la un fizic bun, de la o dezvoltare perfectă a elementelor materiale ale organismului, decurge buna stare a facultăților intelectuale și morale, și de la o educație perfectă și morală, atârnă înflorirea fizică.

Prin cultură omul 'și inobilește sufletul, și prin morală își reprimează relele moravuri, sau pasiuni vii, care-l duc mai curând sau mai târziu la o ruină fizică inevitabilă.

De nimic omenirea nu suferă mai mult în zilele noastre ca de lipsa de respect pentru corpul omului. Cea mai mare parte din oameni, își petrec viața în cea mai completă ignoranță despre organizațiunea corpului și legilor lui. Toate sunt lăsate doctorilor, cari spun în destul, dar lumea nu se îngrijește, nici se gândește la ceea ce spun ei.

Răul fizic implică în totdeauna un rău moral. Și viceversa.

A duce o viață fizicament virtuoasă este a merita atâta admirațiune, atâtea laude, ca și pentru o viață moralmente virtuoasă.

Poate omul avea un spirit curat, fără un creier curat? Nu. A viola o lege fizică este tot atâta vinovăție ca și a viola o lege morală.

Abuzul băuturilor alcoolice pierde și degenerază neamul omenesc.

E cu siguranță dovedit de oameni învățați că mai toate

boalele în omenire, mai toate furturile, crimele, divorțurile, sinuciderile etc., provin din beție.

Dar dela începutul beției și până la ultimul ei grad, până la crimă și sinucidere, câtă fericire familiară nu e distrusă ! câte lacrimi nevinovate ! câtă durere și amar ! câtă grije și tânguire !

CONFERINȚA

Ținută

**În ziua de 12 Decembrie 1905, în localul școlii comunei Fundenii-
Doamnei, jud. Ilfov**

Onorată Adunare,

În precedenta mea conferință din luna Octomvrie, ținută la Dobroești, am vorbit despre rolul religiunii creștine în lume. Am arătat cât de sublimă și măreață e menirea ei, și câte foloase a adus și aduce neamului creștinesc.

Religiunea ne învață că *un suflet drept și o inimă curată este cea mai mare avuție*. Acela care e lipsit de aceste calități, în zadar îi înfloresc toate florile naturei și el pere de sete lângă cel mai răcoritor isvor.

Acum voi dezvolta înaintea d-voastră, un alt subiect tot așa de important și de măreț, care e : *Rolul femeii în societate*.

Dacă, onorată adunare, ne vom transporta cu gândul la începutul lumii, și dacă vom cerceta Biblia, care e cartea cea mai veche, vom găsi acolo scrisă deciziunea lui Dumnezeu care a zis : „*Nu este bine să fie omul singur pe pământ, să-i facem lui ajutor după dânsul*“. De aici se vede în mod cert, că căsătoria e instituită de Dumnezeu chiar cu prima pereche de oameni.

Căsătoria este cel mai sacru și mai strâns legământ, prin care poate să se lege om cu om, și în care stă cea mai nobilă îndulcire a vieții.

Legământul căsătoriei te face mai religios și mai bun. Dar vai de legământul acela, care aduce neunire în casa ta și nemulțumire în inima ta !

Nu aveà niciodată vre-un secret ! Nici măcar din iubire sau din cruțare ! Femeea să știe ce cugetă și simte bărbatul, iar bărbatul să cunoască lămurit cugetările și simțirile soției sale, ca și pe ale sale însuși.

Așa viază o ființă în cealaltă, așa se împreună două suflete într'unul, așa se face căsătoria, legământul cel mai sfânt al spiritelor, pe care nici ursa nici moartea nu poate să le desfacă și care durează în etern.

Bărbatul fără religie, căruia Dumnezeu și vecinicia îi sunt vorbe deșarte, este capabil de orice fără de lege, de orice nedreptate. Iar femeia fără religie, este ca un monstru ce se naște, este un nesigur reazem al bărbatului *Femeia într'al cărui suflet nu locuiește Dumnezeu, niciodată nu poate iubi pe un bărbat. Fără credință în viață, fără iubire în căsătorie și fără speranță la moarte, nu este mântuire !*

Așa dar căsătoria cea fericită, este cel mai înalt bine al vieții pământești, iar cea nefericită este cea mai chinuită stare într'această lume.

Rolul femeii e mai mare decât al bărbatului, fiindcă ea influențează mai mult în bine în societate. Priviți în aceasta lume și veți vedea, că acolo unde femeia e la înălțimea ei, în casa ei toate bunurile isvorăsc. Acolo nu se află lipsă, nici mâhnire, nici nemulțumire. Și din contră, unde femeia n'are dibăcie să conducă casa și pe cei dintrânsa, acolo este adevăratul iad pe această lume. Multe case și mulți bărbați se strică din cauza nedibăciei femeii ! Chiar și tronuri împărătești și regești se surpă din această cauza. Și din contră mulți bărbați stricați se cumițese, dacă femeia știe cum să-i menajeze.

De voiți dar, ca oamenii să fie buni și virtuoși, învățați pe femei să cunoască mărirea și virtutea.

Așa dar drage mame, sex încântător, stâlp al omenirii, putere divină, vedeți că tronul universului este al vostru. Nu însă acel tron efemer, făcut de oameni, pe care se sue împărății pământului, ci un tron vecinic, cu totul de slavă și de fericire, un tron ce v'a pregătit creatorul în dragostea Sa pentru omenire. Sceptrul vostru nu este nici de fer nici de plumb, ci este întreită făclie a dragostei materne ; iar supușii voștri sunt : un soț iubit, niște fii. Ce slavă, ce fericire pentru voi, de a împărăți preste niște

asemenea ființe ! *Da*, e mare fericire de a avea un soț iubit, și niște copii cu minte.

Impărăția voastră însă, urmează dela începutul lumii și dacă până acum încă nu ați făcut tot binele ce puteați face, nu vă mirați : pricina este a bărbaților, pentru că au nesocotit puterea voastră și v'a neglijat educația.

Este adevărat că în timpul de față, se face mult pentru educația femeii în țara românească, dar trebuie să dispară acele talenturi cari plac numai ochilor, auzului și amăgese numai simțurile. Aceste vanități ar trebui să dispară cu totul, cum și luxul exagerat, căci prin aceasta se face mai mare strâmbătate în marea solie a femeii, pentru că deșteaptă micile patimi, cari țin numai de materie ; iar sufletul, care singur numai ne poate îmbunătăți și duce la virtute, rămâne în uitare și iacă că familia română se dărapănă.

Cu toate acestea tot femeia este nădejdea noastră, nădejdea Patriei. ,

Când fiecare mamă în parte se va îndeletnici cu îmbunătățirea familiei, a casei sale, toată națiunea va înflori. Și ce slavă, ce fericire mai mare și mai plăcută poate fi pentru femei în lumea aceasta, decât aceia d'a vedea înflorind națiunea sub dulcea ei influență.

Începeți mamelor întâiu dela pruncii voștri, căci ei sunt viitorul Patriei. Desvoltați facultățile sufletului, singurile izvoare ale fericirii. Întipăriți adânc în inimă virtutea și cugetarea de Dumnezeu, ca să numai poată niciodată mâna viiului ce ne roade și ne duce la peire, să le șteargă. Însuflați acel amor adevărat, acel amor ceresc care înobilează inima, înalță sufletul, și care ne este, aici jos, ca o prevestire a fericirii vecinice. Faceți din ei buni soți și bune soațe, buni părinți și bune mame, buni cetățeni și bune cetățene. Însuflați religia atât de părăsită, căci fără religie, nici o fericire nu este în drept omul a pretinde. Însuflați în sfârșit dragostea de omenire, și faceți din noi un popor așa, în cât să nu mai mințim lui Dumnezeu când înaintea altarului cutezăm a zice : *Tatăl nostru*.

Numai când această rugăciune Dumnezească va fi întru totul adevărată în gura Românului, va fi și el în adevăr fericit și Patria înântuită.

ERATA

Pag.	rândul	în loc de :	se va citi :
14	6	măscută	mesița
"	21	Todosie	Teodosie
15	25	Dobruscu	Dobrușa
"	30	Bârscoveanul	Pârșcoveanul
16	27	ramovaț	canovăț
31	9	Dasoftei	Dosoftei
"	3 (la notă)	Isiea	Asia
32	16	Popa	Papa
"	23	lacofeteasa	logofeteasa
69	de jos	lasalitate	localitate
70	3	cu toții	ci toți
71	2	perceptul	preceptul
"	18	Pogonicanis	Pogonianis
72	7	spășenirea	spășenia
78	33	pomenind	pomenind-o
80	10	întortochiază	întortochiate,
"	33	Teodar	Teodor
85	8	1884	1848
86	23	fiind și ca	fiind și ea
88	15	Jilnița	Jitnița
89	19	ciserici	biserici
"	29	Nicolo	Nicola
95	3	a scris	a scrie

TABLA DE MATERIE

	<u>Pag.</u>
Prefață	3
1. Episcopia Râmnicului Noul Severin	9
2. Monastirea Cozia	26
3. „ Mărgineni	30
4. Biserica Domnească din Târgoviște	33
5. „ Sf. Vineri „ „	36
6. „ Stetea „ „	37
7. Mitropolia „ „	40
8. Biserica din Comuna Rucăr	45
9. „ „ „ Dobreni	53
10. „ „ „ Leordeni	55
11. „ „ „ Băneasa	56
12. „ „ „ Popa Rusu din București	57
13. „ Oțetari „ „	58
14. „ Precupeții Noi din „	59
15. „ Râșvan „ „	60
16. „ Sf. Visarion „ „	61
17. „ Mavrogheni „ „	62
18. „ Sf. Nicolae (Dușumea) din București	63
19. „ Sfinții Voevozi „ „	64
20. „ Manea Brutaru „ „	65
21. „ Sf. Ionică (Moldoveni) „ „	66
22. „ Sf. Elefterie „ „	67
23. „ Stavropoleos „ „	69
24. „ Sf. Spiridon Vechiu „ „	76
25. „ Spirea-Veche „ „	77
26. „ Sf. Nicolae (Vlădica) „ „	80
27. „ Filaret „ „	81
28. „ Alexe „ „	83
29. „ Manu Cavaflu „ „	83
30. „ Sf. Nicolae (Broșteni) „ „	84
31. „ Sf. Ioan (Piață) „ „	86
32. „ Sf. Nicolae (Sârbi) „ „	87
33. „ Sf. Nicolae (Jitnița) „ „	88
34. „ Udricani „ „	88
35. „ Vergul „ „	90
36. „ Negustori „ „	92
37. „ Mântuleasa „ „	93
38. „ Popa Soare „ „	94
39. „ Sf. Vasile (Oborul Nou) „ „	95
40. „ Sf. Gheorghe (Capră) „ „	96
Conferință	99
Cuvântare	103
Conferință	107
Conferință	110

